

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906. Andra Kammaren. N:o 53.

Lördagen den 12 maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr talmannen anmälde till fortsatt handläggning bevillningsutskottets betänkande n:o 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse af vissa §§ i bevillningsförordningen m. m. samt en i sammanhang därmed väckt motion; och lämnades därvid i fråga om *11 § 1 mom. bevillningsförordningen*, enligt förut skedd anteckning, ordet till:

Herr Roos: Vid Kungl. Maj:ts proposition i detta ämne är fogad en utredning om bostads- och öfriga lefnadsomkostnader från olika orter i Sverige. Utaf denna utredning framgår, bland annat, att på ett ställe hyreskostnaden för ett rum och kök utgör 306 kronor — det är för den dyraste orten i riket — och födan för en person 261 kronor. Alltså utgör å denna ort för en person sammanlagdt minsta lefnadsomkostnaden 567 kronor. Har denna person hustru och två minderåriga barn, stiger, enligt samma beräkning, kostnaden till 1,438 kronor. I medeltal för 27 orter, från hvilka uppgifter erhållits, utgör lefnadsomkostnaden för en person 216 kronor och sammanlagda kostnaden, inberäknadt hyra, för man, hustru och två barn 1,068 kronor. Nu kan man ju icke med fullkomlig visshet säga, att dessa beräkningar äro med verkliga förhållandet fullt öfverensstämmande. De grunda sig ju på uppgifter från olika personer, och vi känna ju icke precis i detalj, på hvad sätt dessa uppgifter sammankommit. Men på det hela taget är det all anledning att tro, att de stå det verkliga förhållandet mycket nära. Den, som har utarbetat denna sammanfattning, har tillagt en iakttagelse, att lefnadsomkostnadernas storlek i väsentlig grad bestämmes af hyresprisen. Nu

*Om ändringar
i bevillnings-
förordningen.*

(Forts.)

veta vi ju alla, att hyresprisen här i landet, icke blott i Stockholm, utan äfven på ett stort antal andra orter, i högst väsentlig grad stigit sedan år 1883. Jag tror, att man, utan att löpa fara att begå någon öfverdrift, kan säga, att de två-, ja, till och med tredubblats på enstaka orter. Det framgår ju redan här af, att om år 1883 500 kronor ansågs som ett lämpligt existensminimum och afdragen 450 och 300 kronor såsom lämpliga afdrag för de mindre inkomsterna samt 200 kronor såsom ett lämpligt belopp för ortsafdrag, så måste vi nu, för att i realiteten stå på samma ståndpunkt som 1883 års lagstiftare, ställa oss på en annan ståndpunkt i afseende på beloppens storlek. Man måste också ihågkomma, att under de år, som förflutit sedan år 1883, staten genom att införa tullar, särskildt lifsmedelstullar och tullar i allmänhet i vida större omfattning än förut, dels bidragit till lefnadsomkostnadernas stigande och dels uttagit skatt, det vill säga indirekt skatt af de mindre inkomsttagarne i större mån, än förut varit fallet. De förhållanden, som jag nu nämnt, hafva också gjort, att man kan säga, att den allmänna öfvertygelsen för närvarande är, att vi *måste* göra någonting i den riktning, att skattelindringar i större grad än hittills blifva medgifna de mindre bemedlade. Och denna öfvertygelse fanns såväl hos majoriteten i utskottet som hos minoriteten, hvilken reserverat sig. Den har äfven funnits hos alla talare, som uppträdt här i dag, och jag tror icke, att någon vill jäfva denna uppfattning. Men nu hafva vi ju redan kommit öfverens om, att vi icke kunna bifalla hvad Kungl. Maj:t föreslagit rörande de fasta afdragen. De skulle inverka menligt på kommunernas ekonomi. Men skola vi därför säga, att vi icke kunna någonting göra? Reservanterna hafva besvarat denna fråga med nej och yrkat bifall till hvad Kungl. Maj:t föreslagit rörande ortsafdragen. Däremot har invändts af en ärad representant på södermanlandsbänken, att vi skulle sakna utredning i detta fall. Jag vill gentemot honom invända, att vi hafva en ganska god utredning härvidlag. Vi hafva en fullständig förteckning på alla de orter i Sverige, där ortsafdrag hittills kommit till användning, och vi finna af denna förteckning, bland annat, att det är endast å en ort i Sverige, det vill säga Stockholm, där man begagnat det hittills medgifna ortsafdraget i dess högsta utsträckning, det vill säga höjt både afdraget 450 kronor och afdraget 300 kronor med 200 kronor. Då vi alltså se af denna utredning, att kommunerna hittills mycket sparsamt begagnat sig af rätten att medgifva särskilda afdrag, och att man endast i ett fall har gått till maximum, så kan man väl af denna utredning finna, att faran för att, om maximum ökas, många kommuner skulle begagna sig af den utvägen, är synnerligen obetydlig.

Min vän Ollas Ericsson hade en annan invändning mot reservanternas förslag. Han yttrade nämligen, att den skatte-

börda, som man på detta sätt skulle aflyfta från åtskilliga inkomsttagare, i stället skulle hvälfvas desto tyngre på fastighetsägarna och särskildt de mindre sådana, och han förklarade också, att ett bifall till reservanternas förslag sannolikt skulle menligt inverka på egnahemsrörelsen, som vi ju alla vilja uppmuntra.

Jag tror, att hvad jag nyss yttrade rörande det hittills varande maximums tillämpning, att det tillämpades endast på en enda ort, är tillräckligt för att gendrifva hans farhågor i detta hänseende och att vi sålunda icke kunna befara någon menlig påföljd af de fakultativa afdragens höjning. Vid sådant förhållande och då vi ju samtliga erkänna, att ett behof af skattelindring för de mindre bemedlade föreligger, böra vi väl också erkänna, att det är vår plikt, vår oafvisliga plikt att, i den mån vi kunna, söka att fylla detta behof.

Herr talman, jag skall tillåta mig att yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Blomberg: Herr talman! Då det, såsom uti herr Karlssons m. fl. reservation mycket riktigt säges, var med stor tillfredsställelse, som man uti vida lager af befolkningen har mottagit underrättelse om den kungl. propositionen i förevarande fall, så är det alldeles säkert, att besvikenheten blifver så mycket större öfver det resultat, som synes skola komma, i all synnerhet om Riksdagen följer utskottets hemställan. Alla erkänna ju, och äfven utskottet har betonat, att de nu gällande bestämmelserna i hithörande afseenden, och hvilka icke hafva ändrats på 23 år, icke stå i motsvarighet till de nu inträdda förhållandena. Och den siste ärade talaren här relaterade ju siffror, hvilka belysa detta på ett synnerligen ingående sätt. Hvad som oundgängligen fordrades för fyllandet af de nödvändigaste behofven på den tidpunkt, dessa bestämmelser tillkommo, det ter sig ju på ett helt annat sätt nu. Och den afsikt, som man vid dessa bestämmelsers tillkomst hade, den fylles ju i själfva verket icke nu, eller fylles i hvarje fall mycket ofullständigt. Detta gäller i allmänhet, och jag vågar påstå, att det gäller i all synnerhet för de dyrare orterna. Vi veta ju, att i vårt land finnes det en väsentlig olikhet mellan de olika platserna i fråga om lefnadskostnader och alldeles särskildt i fråga om bostadshyrorna. Man måste ju beakta dessa förhållanden i det fall, som här nu föreligger.

Men så är det en annan synpunkt, som hittills icke har blifvit närmare berörd och som jag skall tillåta mig att framhålla. Vi äro alla ense om, att skatterna böra betalas. Det står också uttryckt i den kungl. propositionen, att »i ett ordnadt samhälle bör det nämligen ovillkorligen vara regel, att debiterade utskylder erläggas». »För detta ändamål», fortsattes det, »kräfves stränghet vid indrifningen, men också att skatter icke påläggas i större utsträckning, än att de verkligen kunna betalas utan

*Om ändringar
i bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

*Om ändringar
i bevillnings-
förordningen.*

(Forts.)

alldeles oproportionerliga uppoffringar för de skattskyldige.» Ja, så gäller det också i detta afseende att åstadkomma ordning, den ordning och reda, som väl alla eftersträfvat. Då är det en nödvändighet, att skatterna sättas så, att de verkligen kunna betalas, så att de, som skola erlägga dem, också verkligen kunna åstadkomma detta. Men som förhållandet nu är, så är det i själva verket i en hel del fall så, att många finnas, hvilka hafva en inkomst, som icke ens täcker de oundgängliga lefnadsbehofven, som i själva verket sålunda icke hafva mera, än som täcker det nödvändiga minimum, som de måste hafva för att lefva, och af detta skall då skatten utgå. Och det är klart, att under sådana omständigheter måste det uppstå för många en ofantlig svårighet att fullgöra sina skyldigheter i detta afseende, äfven om de aldrig så gärna ville. Äfven om det för dem kändes som en börda att icke kunna betala sina skatter, så tvingas de dock af förhållandena att icke göra det. Det är ju alldeles klart, att för en familjeförsörjare står det som hans första plikt att mätta de hungriga barnamunnarna, att söka skydda dem så långt möjligt från umbäranden, från nöd och brist. Och det är icke underligt, som det nu är ställdt, att på sina håll skatterna icke kunna betalas. Men då tillgriper man från de skatteindrivande myndigheternas sida åtgärder, som i sin tur äro ägnade att rent af framkalla ett hat mot hela skatteinstitutionen. Jag skall som exempel på hvad jag här velat säga be att få anföra ett par händelser, som ägt rum i Stockholm. De äro nog icke enstaka, äfven om dessa händelser, som jag ber att för kammaren få relatera, kanske något mera bjärt framstå än andra i samma riktning. Nu är det så — jag skall be att få erinra om detta i anledning af de siffror, som här förut omnämnts — att när man tänker på arbetarne och deras inkomster, så får man komma ihåg, att de inkomster, som angifvas, icke alltid äro så säkra, därför att arbetarne äro utsatta för arbetslöshet och åtskilliga andra förhållanden, som inverka på deras förtjänst och göra, att hvad som under normala förhållanden kan uppnås icke uppnås under andra. Nåväl, det var en arbetare här i Stockholm, som icke kunde betala sina skatter. Fabriken, där han hade arbete, hade lagts ned. Han hade blifvit arbetslös och varit detta en tid. Slutligen hade han fått annat arbete, och det började åter att ljusna för honom, så att han tänkte, att han skulle kunna reparera hvad som han under arbetslöshetstiden hade lidit och betala de skulder, han åsamkat sig och äfven sina skatter. Men så en kväll, när han kom hem, fann han sitt lilla bo nästan tomt. Möblerna voro borta. En tidning, som lämnat uppgift om det här, skref härom bland annat följande, som jag skall be att få läsa upp: »Där stod en byrå med sina minnen. Den var inte elegant, men den hade gjort rätt för sig i många år och hade blifvit kär som en fattig vän. Där stod en annan byrå, som var hennes minne,

hans hustrus. Den var heller inte elegant, inte det allra minsta, men den var så nödvändig att ha. Och där stod ett bord, som en gång beredde dem båda en hel högtid. Ty det är ingenting roligare än att kunna skaffa en ny sak i hemmet. I går kväll, när han kom hem, var allt det där borta. Man hade varit hemma och tagit det för obetald skatt».

Det var också ett annat fall lika med detta, men kanske ännu, om jag så får säga, brutalare. Det var också en arbetare, snickare till yrket, som hade liksom den föregående, som jag talade om, genom försakerler skaffat sig ett efter arbetareförhållanden något så när hyggligt hem. Han hade själf knåpat ihop sitt bohag. Men det hade gått honom som den föregående arbetaren, som jag talade om. Han hade kommit i svårigheter, och som han hade stor familj, 7 minderåriga barn, kan man förstå, att det behöfdes icke mycket för en sådan arbetare — en sjukdom, några veckors arbetslöshet eller liknande — för att svårigheterna skulle blifva ofantligt stora för honom. Det gick, som sagdt, med honom som med den föregående: en kväll, när han kom hem, var det mesta af hans bohag borta. Det var taget för obetald skatt, och det lämnades i detta fall icke mycket kvar, hemmet var nästan tomt. Det bästa, som fanns kvar, var endast en gungstol. Den hade man icke kunnat taga, ty det yngsta barnet, 12 dagar gammalt, var nedbäddadt i den.

Jag tror icke, att ett sådant tillstånd som det här antydda är någonting att rekommendera såsom fortvarande, och det är icke utan, att både hos dem, som behandlas på detta sätt, och hos andra, som se och höra det, tankarne ledas hän på minnen från hvad man läste i skolan om Jösse Eriksson och hans bedrifter här i landet. Jag har velat anföra dessa exempel af två skäl. Jag har velat fästa uppmärksamheten på, huru man går till väga i sådana fall som de här omnämnda, för att det möjligen skall leda till rättelse af detta förhållande, så att man går till väga på ett något hänsynsfullare sätt, som i någon grad kunde vittna om, att man har en smula omsorg om sina medmänniskor. Men jag har också velat anföra det af det andra skälet, som jag antydde förut, att man bör lägga skatterna så, att det finnes möjlighet och förmåga att betala dem. Att sådan förmåga ofta saknas, därpå tyda de fall, jag påpekat.

Utskottet har nu, ehuru det erkänner behofvet af en reform, icke velat tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, och icke heller ha reservanterna — herr Karlsson och hans medreservanter — ansett sig kunna göra det. Man måste också erkänna, att det härvidlag stött på stora svårigheter att kunna tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag helt och hållet. Jag för min del kan icke neka att erkänna deras skäl i detta afseende och att det icke varit möjligt att i fråga om de generella afdragen *nu* vidtaga någon ändring. Man kan därför beträffande dem för närvarande endast

*Om ändringar
i bevilnings-
förordningen.*
(Forts.)

Om ändringar
i bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

uttrycka en önskan, som jag för min del vill understryka så bestämdt och allvarligt, som jag kan, nämligen att den genomgripande skattereform, som äfven här i betänkandet omnämnts, måtte komma så snart som möjligt och i syfte att åstadkomma en ändring, som leder till det bättre. Men hvad som redan nu väl i alla fall kunde göras är hvad herr Karlsson och hans medreservanter föreslagit. Deras förslag kunde undanröja, i någon mån åtminstone, den allra värsta svårigheten för familjeförsörjarna å de dyraste orterna. Det är otvifvelaktigt rättvist, att en sådan skattelindring sker, att det öppnas möjlighet för beredande af en sådan — det kan icke enligt mitt förmenande bortresoneras. Därigenom skulle ju äfven lättnader kunna beredas familjeförsörjarna för barnens uppfostran, hvaraf obestriddligen hela samhället skulle ha fördel.

Jag kan icke finna, att i själfva verket några betänkligheter kunna förefinnas gentemot herr Karlssons m. fl. reservation, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till densamma.

Häruti instämde herrar *Larsson* i Västerås och *Carlsson* i Malmberget.

Herr Beckman i Djursholm: Herr talman, mina herrar! Jag begärde ordet närmast med anledning af ett yttrande, som fälldes af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, icke ett yttrande, mot hvilket jag önskar att protestera, utan för hvilket jag i stället önskar att hembära mitt liksom, jag är öfvertygad därom, mångas tacksamhet. Han yttrade nämligen, att på honom skulle det icke bero, att en utredning och däraf följande förslag till en fullständig skattereform icke så fort som möjligt skulle komma att framläggas. Detta anser jag, att man bör taga fasta på och understryka. Det är en ren nödvändighet, att vi här i vårt land snart få en verklig och genomgripande skattereform. Att vår skattelagstiftning bör baseras på modernare grundsatser, än hvad som för närvarande är fallet, det torde knappast någon kunna förneka. Vi ha lappat och satt den ena lappen efter den andra på det gamla klädet, till dess att dräkten icke längre passar för oss. Det är till otrefnad i samhället, om icke skattelagstiftningen i någon mån åtminstone motsvarar rimliga behof. Man kan ju naturligtvis aldrig vänta, att en skattelagstiftning skall blifva fullständigt rättvis — det idealet nås aldrig —, men man bör dock söka att göra orättvisorna så små som möjligt.

En af dessa orättvisor belyses ju grundligt af det betänkande, som vi nu här behandla. Och jag tror, att det verkligen finnes åtminstone en punkt, där man icke behöfver afvakta den utredning, som vi nu ha så synnerligen starka skäl att hoppas icke skola dröja så länge. Det finns en punkt, där vi förvisso kunna

gripa oss an genast och genomföra en *liten* reform, som icke kan på något sätt störa den grundliga omarbetningen af vår skattelagstiftning. Reformen bör icke fördröjas, helst då man, såsom den siste talaren här framhöll, just nu med spända förväntningar emotser densamma. Förslag därom har ju kommit ifrån regeringen, och besvikenheten skulle därför blifva så mycket större, om icke något i den vägen kommer att göras. Jag anser nämligen, att man icke behöfver någon ytterligare utredning för att kunna antaga den del af den kungl. propositionen, som förordas i det af reservanternas framlagda förslaget. Särskildt vill jag påpeka, att ett afdrag af 50 kronor för barn under 15 år icke kan på något farligt sätt ingripa i den kommunala beskattningen. Det ligger ju i hvarje taxeringsmyndighets eget skön att bestämma, huruvida grundsatsen skall komma till tillämpning på en särskild ort eller icke. Det är således dubbla garantier: för det första får afdraget icke göras större än 50 kronor, och för det andra införes ju bestämmelsen icke annat, än där man efter noggrann undersökning, som myndigheterna själva kunna åstadkomma, finner, att densamma bör komma till användning.

Det synes mig således, som om det vore synnerligen lyckligt, om denna kammare ville visa sig tillmötesgående mot det kraf, hvars berättigande vi alla erkänna, nämligen att de mindre bemedlade, de, som ha svårast att bära skattebördorna, skola få lindring i desamma. Om man godkänner det förslag, som af reservanternas här blifvit framställt, åstadkommas icke därigenom några våldsamma rubbningar, men det kan bidra till att visa, hvad som jag verkligen tror är denna kammares önskan, nämligen att tillmötesgå krafven på, att dessa, de svagaste, också få känna, att statsmakterna önska att så långt som möjligt är lindra deras bördor.

Jag ber, herr talman, att på grund af hvad jag nu anfört få yrka bifall till herr Karlssons m. fl. reservation.

I detta anförande instämde herrar *Hammarström, Kvarnzelius, Forsberg, Karlsson* i Fjäl, *Moll, Larsson* i Lund, *Broomé* i Bårslöf, *Wavrinsky* i Stockholm, *Lovén, Natt och Dag, Söderbergh* i Karlshamn och *Larsson* i Klagstorp.

Herr Bromée i Billsta: Herr talman! Då jag icke kunnat deltaga i det slutliga afgörandet inom utskottet af det nu föreliggande betänkandet, ber jag att nu här få tillkännagifva, att jag yrkar bifall till det af herr Karlsson och hans medreservanter framställda förslaget beträffande § 11 mom. 2 bevillningsförordningen och sålunda yrkar afslag å utskottets hemställan i denna del.

Herr Lindblad: Herr talman, mina herrar! Vi hörde här

*Om ändringar
i bevilnings-
föroordningen.*
(Forts.)

på middagen, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet fann tiden väl knapp för att ingå i en saklig diskussion af frågan. Herr statsrådet nämnde ingenting om den utredning, som borde föreligga, innan Riksdagen går att fatta ett beslut utaf så pass betydande räckvidd, som det här är fråga om. Enligt hvad utskottet har funnit, saknas här hvarje utredning, som visar, huru den lättnad, som här skulle beredas, skulle komma att verka. Visserligen förekommer på ett enda ställe en antydning därom, att herr statsrådet finner sig förhindrad att gå *ändå längre*, än han här har gjort, därför att denna fråga sammanhänger med den kommunala beskattningen. Men huru och på hvad sätt detta förslag, som nu föreligger, skulle inverka i det hänseendet, därom har icke Kungl. Maj:ts proposition lämnat någon som helst upplysning. Under sådana förhållanden fann sig den afdelning inom utskottet, som hade den förberedande behandlingen af denna fråga om hand, skyldig att inhämta en statistisk utredning, som skulle i någon mån visa, huru det afdrag, som här ifrågasattes, skulle verka inom olika kommuner. Naturligtvis har den korta tiden icke medgifvit en fullständig utredning, utan där anföras endast exempel, tagna på höft, och de kunna därför icke göra anspråk på att vara uttömmande, men de äro dock så pass mycket bevisande, att jag tror, att man kan säga, att dessa exempel icke mana till efterföljd.

Nu är det visserligen några af utskottets ledamöter, som här reserverat sig, enär de funnit det vara nödvändigt att slå till reträtt och stanna på en annan punkt. De ha icke kunnat vara med om ett så generellt afdrag, som Kungl. Maj:t föreslagit, utan de ha velat begränsa det hela till de två sista punkterna i den kungl. propositionen, till de så kallade fakultativa afdragen. Men då är att märka, att äfven dessa reserveranter synda i så måtto, att icke heller i de delar, där de tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition, föreligger någon som helst utredning. De begära således, att man skall taga denna förändring i blindo, utan att fråga efter, huru verkningarna komma att bli. Den utredning, som utskottet presterat, hänför sig icke alls till det, som reservationen innehåller, och reservanterna göra sig därför medansvariga med herr statsrådet, då de begära en lindring utan att fråga efter, huru den skall komma att verka i kommunalt hänseende. Här är dock bevisadt, att såsom Kungl. Maj:ts förslag nu föreligger, finnes ingen som helst möjlighet att kunna bifalla detsamma, och det har icke heller, icke ens från regeringshåll, förekommit något yrkande i den vägen. Däremot ha vi alldeles nyss hört en representant från Stockholm, anhängare af det socialdemokratiska partiet, förklara sig vara nöjd med och villig att gå med på reservanternas förslag. Jag kan för min del icke förklara detta på annat sätt, än att regeringen, när den aflämnade den kungl. propositionen, funnit sig föranlåten

att på grund af andra frågor, som skola afgöras vid denna riksdag och i hvilka vi snart få kanske vidlyftiga debatter, göra vissa eftergifter just åt socialdemokraterna. Det är nämligen så, att regeringen på grund af det allmänt kända förhållandet, att en rösträttsutvidgning icke lär kunna försiggå, utan att fullgjord skattebetalning uppställas såsom ett grundväsentligt villkor, funnit en utväg ur denna svåra situation genom att säga som så: det är icke så farligt med denna skattebetalning, ty vår mening är att icke utkräfva några skatter af dem, som enligt nuvarande bestämmelser skola betala skatt. Det är på det sättet, som jag läst Kungl. Maj:ts proposition, att det är ett offer och ett medgifvande åt dessa motsträfviga skattebetalare, att de icke skola drabbas af det rigorösa straffet, att därest de icke betala sina skatter, skola de äfven förlora sin rösträtt. För min enskilda del är jag verkligen glad öfver, att den kungl. propositionen framkommit redan nu, ty därmed har helt enkelt bevisats riktigheten af ett påstående, som hördes under den tiden, när ännu kommunala strecket föreslogs såsom grundläggande för politisk rösträtt. På den tiden var det nämligen de, som djärfdes påstå, att när man slår fast den kommunala rösträtten såsom grundläggande för politisk rösträtt, skulle man kunna få denna rösträtt genom att erlägga en skatt af blott tio öre. Denna sats har jag påstått många gånger enskildt, och nu föreligger den till full evidens bevisad i den kungl. propositionen. Herrarne ha ju själfva sett, hvilken roll denna kronoskatt för 10 kronors inkomst där spelar. Det är hälsosamt att få en påminnelse om, hvad frågan egentligen gäller, ty jag ser den icke på det sättet, som många se den, nämligen att det endast och allenast är ett offer och en erkänsla gentemot de små skattebetalarne.

Nu är att märka, att det kungl. förslaget hade ifrågasatt, att denna skattelindring skulle kunna utsträckas till ganska betydliga belopp. Utskottet har icke kunnat gå med på det generella afdraget, och icke ens herr Blomberg, som nyss uppträdde, kunde längre finna anledning att försvara den positionen, men vi ha hört några talare, som i likhet med reservanterna säga, att de måste dock vara med om det fakultativa afdraget. Ja, vi ha ju redan nu fakultativt afdrag; vi ha rättighet att med nu gällande bevillningsförordning på orter, där lefnadsomkostnaderna äro synnerligen höga, göra ett särskildt afdrag å 200 kronor ända upp till 1,800 kronors inkomst.

Bland reservanterna finner jag äfven representanten för Karlskrona, som vill utsträcka denna rätt, så att den skulle kunna komma att tillämpas både vid högre inkomst och i större grad, än nu gäller. Men om jag ser efter i handlingarna, finner jag, att trots vår nuvarande bevillningsförordning medgifver fakultativt afdrag för dyrare orter, hafva icke beskattningsmyndigheterna i Karlskrona funnit anledning att tillämpa detsamma. I

*Om ändringar
i bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

*Om ändringar
i bevillnings-
förelörden.*

(Forts.)

den kungl. propositionen finnes dock en utredning, som visar, att Karlskrona i fråga om lefnadskostnaderna står i sjunde rummet bland städerna. När man enligt gällande bevillningsförelörden har rätt att göra ett afdrag af högst 200 kronor, finner jag det anmärkningsvärdt, att beskattningsmyndigheterna i detta samhälle, med den kännedom de äga om därvarande förhållanden, *icke* funnit anledning att tillämpa nu medgifna rätt till afdrag.

Herr K. G. Karlsson i Göteborg, som öppnade debatten, anförde, att det vore ingen fara att antaga den af honom m. fl. afgifna reservationen, enär den däri föreslagna lindringen skulle endast tillämpas i de kommuner, där ingen som helst »öfverflyttning af skatt» skulle äga rum. Han sade dessutom, att naturligtvis komma vederbörande beskattningsmyndigheter icke att medgifva afdrag, därest de icke ansåge, att sådant vore lämpligt och på sin plats. Men då undrar jag, hvad hela lagstiftningen skall tjäna till, om icke meningen är att tillämpa den. Är meningen endast att skriva en lag på papperet, och sedan de kommuner, där afdraget kanske mest behöfdes, säga nej därför, att de andra skattebetalarna i sin tur skulle drabbas för hårdt, då förstår jag icke, hvartill hela historien tjänar, ty då är det ju bara ett vackert medgifvande på papperet, som här förutsättes, i praktiken föranledande till ingen åtgärd. Just när man ser dessa exempel, som anföras i utskottets utredning, finner man, mina herrar, att blott 11 stadskommuner medgifvit afdrag enligt nu gällande bestämmelser. Inför detta faktum, att kommunerna verkligen så ojämnt behandla denna sak, att en kommun sådan som Karlskrona, hvilken i fråga om lefnadskostnaderna befinner sig i sjunde rummet bland stadssamhällena — enligt anförd källa — icke funnit anledning att bifalla afdrag enligt gällande bestämmelser, måste man medgifva, att det icke är så stort gagn med en sådan fakultativ lagstiftning. Man hamnar genom denna slutligen i sådana förhållanden, att det kan hända, att i kommuner, där skatterna verka allra tyngst, vägra de kommunala myndigheterna att tillämpa undantagsbestämmelserna af det naturliga skälet, att det skulle inverka på de andra skattebetalarna. Såsom herrarna kunna se af utredningen, finnes det en kommun på västkusten, Mollösund, i hvilken en tillämpning af de i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna bestämmelserna i hela deras vidd skulle medföra en öfverflyttning på öfriga skattebetalare af ända till 85 procent af den nuvarande skatten. Naturligtvis kan man icke medgifva en skattelindring i sådana fall.

Enligt min uppfattning måste man, då man här söker skipa verklig rättvisa, icke bara se på en enda klass af medborgare, utan på alla. Det är därför herr Almqvist och jag funnit anledning att föreslå en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran i

första rummet af en utredning och sedan af ett därpå grundadt förslag. Detta tror jag vara den klokaste väg vi kunna beträda, ty att lagstifta i blindo utan utredning brukar icke vara Riksdagens sed. Men visar utredningen, att de olika kommunerna kunna medgifva detta afdrag, och afdraget gäller öfver hela linjen, icke blott för de så kallade arbetarne, utan äfven sådana arbetare, som lyckats förvärfva sig ett eget hem samt räknas till fastighetsägaregruppen, då anser jag, att afdraget är på sin plats. Men då skola herrarne få bevittna, att det afdrag, som nu föreslagits så pass drygt tilltaget, att icke ens socialisterna kunnat försvara det, skall reduceras högst betydligt.

*Om ändringar
i bevilnings-
förordningen.*
(Forts.)

Inom utskottet ville några bjuda på ett med 50 kronor förhöjdt, generellt afdrag — sålunda 550 kronors existensminimum —, men andra ledamöter af utskottet ansågo det icke lämpligt att utan utredning föreslå några siffror alls. Jag för min del kan icke finna det tillvägagångssättet riktigt att utan vidare vetskap taga en siffra på höft, utan anser det klokast att vänta och se utredningen först. Då vet man, huru man skall lagstifta, och behöfver icke få bakläxor. Jag tror därför, att det är bäst att nu hos Kungl. Maj:t begära en sådan allsidig utredning, som omfattar alla Sveriges kommuner. Så länge den nuvarande bevilningsförordningen äger tillämpning icke blott på statsbeskattningen, utan i lika hög, eller ännu högre grad, på den kommunala beskattningen, anser jag det vara fullkomligt i sin ordning, att Kungl. Maj:t först presterar utredningen och sedan till Riksdagen aflämnar ett på denna utredning fotadt förslag. Af denna anledning ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den af herr Almqvist och mig afgifna reservationen.

Herr Eriksson i Elgered: Herr talman! Då det gäller att införa förändrade förhållanden i skatteväg, bör man söka fördela skattebördan mellan de skattskyldiga så rättvist som möjligt och icke på det sättet, att man tager från ett håll för att lägga på ett annat, där skattebördan trycker minst lika tungt, och därigenom skapar nytt obehag och nya anledningar till missnöje. Mig synes därför, att billighet och rättvisa böra iakttagas vid fördelning af skattebördan.

Frågar jag nu, om denna princip fullt gjort sig gällande i det af regeringen på chefens för finansdepartementet tillstyrkan framlagda förslaget, så förefaller det mig, som om den ej blifvit följd. Herr statsrådet har själf bäst ådagalagt detta genom att i tid slå till reträtt utan att försvara det fasta bevilningsfria afdraget. Ja, han gick till och med så långt, att han påstod, att enligt den lilla utredning, som här finnes, afdraget icke skulle verka så, som siffrorna utvisade. Då emellertid herr statsrådet icke försvarat sitt förslag, måste jag säga, att jag icke känner

Om ändringar i bevillningsförordningen. mig upplagd att ingå på en kritik af detsamma, utan jag skall bara säga ett par ord om saken.

(Forts.)

Här skulle gifvas lättnader åt dem, som hafva inkomst af arbete, hela linjen utefter och ganska högt upp. Hvad angår skatten till staten, är angående denna princip intet att säga, den är i och för sig riktig. Men man må besinna, att huru god denna princip än må vara, medför den svåra, för att icke säga fruktansvärda verkningar i fråga om den kommunala beskattningen. För att taga ett exempel ur högen, kan jag nämna, att i Norrala socken inom Hälsingland skulle genom ett antagande af regeringens förslag antalet skattepliktiga för inkomst, hvilket nu är 461, nedgå till 41. När man ser sådana siffror och vet, att bördan måste fördelas på öfriga skattebetalande, kan man säga, att det icke finnes billighet och rättvisa i förslaget. Därtill kommer, att mindre hemmans- och lägenhetsägare samt torpare, hvilka hafva fastigheter på några hundra eller tusen kronors taxeringsvärde, men äro skuldsatta med belopp ungefär lika stort som fastighetens värde, få intet afdrag, utan kanske i stället få vidkännas tyngre skatt. Därför synes det mig nödvändigt, att här företages en fullständig revision, hvarvid, för att få lättnad i skatten till staten till stånd, utredes möjligheten att skilja skatten till kommunen och skatten till staten från hvarandra. Nu hvilat, som bekant, den kommunala beskattningen på den allmänna bevillningen, och den stora kommunalskattekommittén, som ju tillsattes för att utreda frågan om en skilsmässa, ådagalade, att en sådan måste försigå, innan någon lättnad i skatten till staten kunde genomföras.

Men äfven från en annan synpunkt innebär förslaget en orättvisa. Man har nämligen däri sammanslagit bevillning för inkomst af kapital och inkomst af arbete. Afdrag medgifves, därest inkomst af kapital understiger visst belopp, men det kan ju bero på, att räntefoten är låg. Kapitalet kan vara stort, t. ex. 60,000 kronor. En stackars liten fastighetsägare, som endast har några hundra kronors inkomst, skall betala skatt för hela dess belopp. Detta är en orättvisa, och så länge denna står kvar, synes det mig icke möjligt att genomföra denna princip. Jag tycker därför, att äfven ur den synpunkten behöfves en utredning, om icke inkomst af kapital i beskattningsafseende bör skiljas från inkomst af arbete.

Här har ifrågasatts, om man icke skulle kunna lämna det nu fasta bevillningsfria afdraget oberördt, men likväl i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag utsträcka det fakultativa afdraget. Men det finnes ju redan, och då ingen utredning här föreligger, synes det mig hafva en för ringa betydelse för att fordra en revision. Mig synes, att, då vi å ena sidan hafva en allmän bevillning och å andra sidan den provisoriska tilläggsbevillningen, en revision af hela författningen är behöflig. Och till dess att

den kan ske, skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan i den nu föredragna punkten.

*Omändringar
i bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

Herr Branting: Herr talman, mina herrar! De talare, som här försvarat utskottets ståndpunkt, hafva samtliga med styrka velat göra gällande, att det saknas hvarje utredning i denna fråga, och att man därför icke för närvarande kan göra någonting. Det heter, att, på grund af den bristande utredningen, det skulle vara omöjligt äfven att antaga reservanternas förslag och likasåväl omöjligt att antaga Kungl. Maj:ts förslag. Herr Lindblad begagnade uttrycket, att reservanterna syndat på samma sätt, som Kungl. Maj:ts förslag gör. Jag ber att härtill få anmärka, att det dock är en så väsentlig skillnad mellan detta reservanternas förslag och Kungl. Maj:ts förslag, att man icke bör kunna fordra på samma sätt en utredning för hvad reservanterna föreslagit, som man måste göra och borde kunnat kräfva beträffande det generella afdrag, som af Kungl. Maj:t föreslagits. Reservanternas förslag är, såsom redan flera gånger påpekats, icke afsedt att tillämpas annat än på de orter, där de dyra lefnadskostnaderna göra det önskvärdt att få en lindring för de minsta skattdragarne till stånd. Huruvida sådana omständigheter föreligga, är enligt reservanternas förslag öfverlämnadt åt de kommunala myndigheterna att i hvarje särskildt fall träffa slutligt afgörande om. Det säger sig då själf, att den utredning, på hvilken man ropar gentemot reservanternas förslag, blir i tillämpningen för hvarje gång gjord för den kommun, som det just gäller, och hvad reservanterna begära, är blott, att Riksdagen måtte genom sin lagstiftning möjliggöra för de kommuner, hvilkas befolkning lefver under särskildt dyra lefnadsförhållanden, att kunna lätta skattebördorna för de minsta inkomsttagarna, där förhållandena göra sådant önskvärdt. En hufvudfaktor, som naturligtvis bör på särskildt dyra orter komma att medverka vid bestämmandet, huruvida man skall gå med på att höja det bevillningsfria afdraget, och huru långt man skall gå med därpå, blir just den hänsyn, som enligt reservanternas förslag bör och kan tagas till hvilka andra samhällsmedlemmar som komma att få på sig öfverflyttade de bördor, som lindrats från de minsta inkomsttagarna. På sådana orter, där det är ett stort antal små fastighetsägare och sådana, som lefva i tryckta förhållanden, hvilka skulle komma att få på sig öfverflyttad någon del af de skatter, som de direkta inkomsttagarna skulle slippa att betala i samma utsträckning som förut, där är det klart, att man bör se sig före något och se till, att man icke ställer så till, att någon orättvisa göres genom att öfverflytta en del skattebördor från svaga skuldror på andra ungefär lika svaga skuldror. Men däremot är förhållandet, att det finnes åtskilliga af de dyrare kommunerna, där denna öfverflyttning kan ske, utan att man i ringaste mån har anledning

Om ändringar i bevillningsförordningen. att klaga öfver, att man därmed hårdt beskattar sådana medborgare, hvilka icke kunna bära högre bördor. Jag tänker därvid på städerna, dyra stadssamhällen och med dem jämställda samhällen. Det är icke på sin plats att här i kammaren för deras räkning vädja till hänsynen till de små hemmansägarna, utan förskjutningen kommer att göras så, att på de större inkomsterna kommer något af hvad som hittills legat på de minsta inkomsterna. Det är en omsorg, som enligt mitt förmenande icke är Andra Kammaren värdig, om den motsätter sig att i sådana samhällen skipas större rättvisa än hittills kunnat ske; och för detta är det som reservanternas förslag öppnar en möjlighet.

Jag ber att få hänvisa till den tabell, som på sid. 55—57 är anförd, innefattande »uppgift å kommuner, hvari vid 1904 års bevillningstaxering ökning af de bevillningsfria afdragen — resp. 450 och 300 kronor ägt rum på grund af hög bostads- (och lefnads-) kostnad». Där stå uppräknade samtliga dessa 42 kommuner. Man har nu försökt skrämma landsbygdens kommuner med att af stadskommunerna det endast är 11, som ha tillämpat den nu befintliga möjligheten till höjning. Men om vi se efter, hvad det är för kommuner, som i någon nämnvärd utsträckning tillämpat denna möjlighet till höjning af det bevillningsfria afdraget, och således icke börja att läsa tabellen från början, där det är en knappt nämnvärd jämkning, utan se efter, hvar man gjort det radikalast och gått så långt man kunnat, så se vi sist på tabellen Stockholms stad. Den har fullt utnyttjat möjligheten, och ingen människa kan påstå annat än att detta har varit en skyldighet rent af för våra kommunala myndigheter att med härvarande ytterligt höjda lefnadskostnader gå så långt som möjligt i afseende å att på detta sätt bereda en lindring åt dem, som här måste draga sig fram på de allra lägsta inkomster. Därnäst i ordningen kommer Göteborgs stad, som har gått nästan så högt som möjligt. Sedan komma några stycken samhällen alldeles utanför Stockholm, det är Brännkyrka med Liljeholmen, Nacka i Stockholms län och Solna i Stockholms län samt Helsingborgs stad. Sedan följer Sundsvall, Malmö, Eskilstuna, Uppsala och Södertälje samt det i lefnadskostnadshänseende med städer fullt jämförliga Gellivare taxeringsdistrikt. Och först härefter komma några stycken landsortskommuner.

Där se herrarne, huru redan nuvarande förhållanden af sig själfva ordnat sig så, att det endast varit förnämligast i de dyra städerna, som man i något större utsträckning tagit i anspråk den nu föreliggande rättigheten att kunna höja det bevillningsfria afdraget. Hvad är det då som reservanternas begära? Jo, ingenting annat, än att denna rättighet att höja det bevillningsfria afdraget måtte kunna för dessa dyrare orter någon smula ytterligare utsträckas, så att de kunna få modifiera afdraget hvar

och en efter sina förhållanden. Ty, såsom här många gånger påpekats, det är ingalunda meningen, att de 150 kronorna och 50 kronor för hvarje barn skola vara någon obligatorisk och fastslagen summa, utan vederbörande hafva rätt att därunder lämna summan efter ortens förhållanden. Det är således en maximigräns och ingenting annat. När så är, synes det mig orimligt att resa detta motstånd på landsbygdens vägnar mot möjligheten att kunna göra en utjämning på de ställen, där de lägsta skattedragarna hafva det allra svårast. Ty det kan icke bestridas, att här i Stockholm t. ex. med det nuvarande fullkomligt otillräckliga bevillningsfria afdraget blir det för de minsta inkomsttagarna, så snart de hafva en familj, som är någorlunda stor, nära på omöjligt att kunna reda sig med skatten. Det blir en förfärlig tunga, som lägges på dem, och kan man göra något för att lätta denna, synes det mig, att det bör vara Riksdagens skyldighet att så göra, och att man icke då bör åberopa de obotfärdigas förhinder genom att söka skrämma folk med att det på detta sätt skulle ske en förskjutning öfver på de små fastighetsägarna.

Nu har det sagts här, att det lagts fram ett förslag, som icke ens socialisterna kunna gå med om att försvara, och det har antydts följaktligen, att vi i själfva verket vid närmare granskning af saken icke skulle vilja vara med om sådana lättnader, som vi förut och många med oss hafva ropat på. Jo, hvad vi det äro. Men förhållandet är, att äfven för oss lägger den nuvarande bevillningsförordningen en mängd svårigheter i vägen, så snart det gäller att med bibehållande af dess hufvuddrag göra en verkligt genomgripande, effektiv, förnuftig och rättvis skattereform. Man kan till och med gå så långt, utan fara för att kunna motbevisas, att man påstår, att det är *omöjligt* att på den nuvarande bevillningsförordningens grund åstadkomma en rättvis skattelagstiftning. Nåväl, när så är fallet, hvad skall då kunna göras? Då bör man, synes det mig, taga hvad man nu kan utan orättvisa, och det är hvad reservanterna försökt att göra. De hafva erkänt, att det generella afdrag, som Kungl. Maj:t framlagt förslag om utan en undersökning, hvilken effekt detta skulle kunna medföra för de kommunala skatterna, skulle i ett antal landskommuner, såsom här är uppvisadt, medföra en orättvis öfverflyttning från några svaga skuldror till andra svaga skuldror. Godt, säga vi, då äro vi icke med om, att man för ögonblicket rör vid detta, men vi vilja så mycket mera hålla på, att man i de kommuner, där en sådan orättvis följd icke skulle inträda, också gör de ändringar i skatteförhållandena, som man kan göra. Detta är hufvudorsaken till, att reservanterna tagit upp det fakultativa skattefria afdraget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, på samma gång som de därjämte velat införa i vår be-

*Om ändringar
i bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

*Om ändringar
i bevillnings-
förordningen.*

(Forts.)

villningsförordning för första gången ett erkännande af den rättvisa och billiga principen, att den större familjen bör åtnjuta något lättare bördor i skattehänseende, när den befinner sig nära vid existensminimum, än den mindre familjen. Jag tror således, att i detta fall alla rättvisans och förståndets skäl tala för, att man följer reservanterna på den väg, de hafva gått.

Gentemot detta hafva herrar Lindblad och Almqvist velat, att man skulle skrifva till Kungl. Maj:t och begära en fullständig utredning och framläggande af förslag till nya förändringar, som kunna medföra lättnad både för de små inkomsttagarne och ägarne af mindre fastigheter.

Ja, det är förvisso så, att så länge som vår nuvarande bevillningsförordning är, som den är, kommer detta att kännas som en så stark orättvisa, att jag är öfvertygad om, att hvilken regering som helst alltid måste hädanefter ha sin uppmärksamhet i mycket hög grad fäst på, huru en förändring i skattehänseende skall kunna bringas till stånd, så att verkligen moderna principer införas i vår skattelagstiftning och därigenom lättnader möjliggöras, hvilka gå längre, än hvad Kungl. Maj:t här har vågat att mera på måfå föreslå. Men innan vi komma dit, så må vi nu göra hvad vi kunna, och då synes det mig, att det är ofantligt mycket bättre i detta fall med en fågel i handen än med herrar Lindblads och Almqvists fåglar, som skulle flyga till Kungl. Maj:t och säga Kungl. Maj:t, hvad Kungl. Maj:t vet lika väl ändå och hvad äfven utskottet har skrifvit om, nämligen att vi böra komma till en *fullständig* skattereform och att vi böra försöka att rätta och lätta i detta hänseende på bästa möjliga sätt. Jag tror, att det är bättre, att man här gör någonting, som genast kan tillämpas. Det är sant, att det här är fråga blott om en halfmesyr och en obetydlighet, men det är någonting, som kan göras *nu*, och därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Med herr Branting förenade sig herrar *Warburg, Hammarlund, Wallis, Höjer, Nyström, Kjellberg, Pettersson* i Södertälje, *Zetterstrand, Lindberg, Leksell, Röing, Wijk, Berg* i Göteborg, *Thavenius, Thorsson* och *Johansson* i Öija.

Herr Blomberg: Herr talman! Blott några få ord med anledning af hvad herr Lindblad här anfört, nämligen att socialdemokraterna förklarar sig nöjda med det förslag, som framställdes i herr Karlssons m. fl. reservation, och särskildt med anledning af hvad han yttrade, att jag nyss skulle ha gjort ett sådant uttalande. Antingen har jag uttryckt mig illa eller också har herr Lindblad missuppfattat mig. Jag har dock den erfarenhet här ifrån kammaren, att herr Lindblad har sitt alldeles särskilda sätt att uttolka hvad andra säga.

I mitt anförande ville jag framhålla alldeles detsamma, som herr Branting nyss framhöll, nämligen att vi gifvetvis sträfva att komma till ett större bevillningsfritt afdrag än det, som för närvarande finnes, eller det, som skulle kunna medgifvas, därest reservationen bifalles. Men att vi på samma gång ville söka att få fram något, som lindrar, så att säga, de mest trängande behofven, och det är alldeles onekligt — jag ber att få upprepa, hvad jag nyss sade — att för de mindre bemedlade, som bo på dyra orter, såsom i de större städerna och dylikt, föreligger verkligen ett sådant trängande behof, i all synnerhet beträffande familjefäder. Jag tror icke, att, efter det sist afgifna yttrandet några vidare skäl behöfva anföras för denna vår uppfattning, eljest skulle nog en hel rad siffror kunna anföras, som skulle bestyrka hvad jag nu tillåtit mig framhålla, nämligen det trängande behofvet af en skattelindring för de små skattdragarne i landets storstäder. Det är verkligen så, att själfva existensminimum blir utsatt för beskattning. I många fall måste de mindre bemedlade, de små skattdragarne, försaka det oundgängligaste för lifvets behof för att kunna betala sina skatter, och ibland händer det, såsom jag nyss relaterade, att de icke kunna betala dem, och då utsättas de för sådana eventualiteter, som dem jag omnämnde för kammaren. Jag tror, att det med tanke på dessa förhållanden verkligen måste anses som en gärd af rättvisa åt dessa små skattdragare, att man nu beviljar dem någon lindring och jag tillåter mig vädja till kammaren att lämna taxeringsmyndigheterna möjlighet — det är endast möjlighet det här är fråga om — att bereda de små skattdragarne en sådan lindring.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande på bifall till reservationen, utan att detta skall tolkas som så, att jag därför är nöjd med hvad som här gifves. Jag stryker ytterligare under hvad jag sade förut, att vi må sträfva att få en verksam skattereform, som medgifver ett större bevillningsfritt afdrag. Men att jag önskar något sådant, kan väl i all rimlighets namn icke hindra att jag kan vara med om att antaga det nu i herr Karlssons med fleres reservation föreliggande förslaget, som ju afser att redan nu kunna bereda någon lindring åt de mest betungade.

Jag ber, som sagdt, herr talman, att fortfarande få yrka bifall till reservationen.

Herr Roos: Herr talman! Jag har icke begärt ordet för att söka klargöra för den ärade representanten för Rönö, Hölebo och Daga härad, hvarför representanten för Karlskrona kunnat tillstyrka en höjning i dyrortsafdraget, fastän taxeringsmyndigheterna i Karlskrona icke tillämpat de medgifvanden härutinnan, som redan nu må äga rum, utan jag har begärt ordet för att till-

*Om ändringar
i bevillnings-
förordningen.*

(Forts.)

bakavisa en insinuation, som han framkastade. Han yttrade nämligen — om jag nu kan fullkomligt rätt återgifva hans ord — att det af reservanterna föreslagna medgifvandet vore ett medgifvande blott på papperet, som enligt deras mening icke skulle föranleda någon åtgärd. Jag tror icke, att någon af de öfriga reservanterna anser, att jag behöfver fritaga dem från någon sådan afsikt; jag vill endast erinra herr Lindblad, som ju älskar att framkasta insinuationer om andra och mindre goda afsikter bakom ett förslag, att det skulle kunna vara frestande att jämställa dessa ord med några ord, som finnas i den reservation, som han i detta ämne afgifvit, nämligen: »Höjande af det skattefria existensminimum och beredande af skattelindring för familjeförsörjare med minderåriga barn, äro kraf, hvilkas berättigande ej kan förnekas». Jag vill icke påstå, att detta är blott ett medgifvande på papperet, men jag skall be herr Lindblad mindre tala om andra afsikter än dem, som blifvit utsagda.

Herr Sandén: Herr talman! Blott några få ord. Såsom af flera föregående talare blifvit framhållet, har man vid granskningen af den kungl. propositionen att särskilja två olika afdrag, nämligen dels det fasta afdrag, hvarom nämnes i § 11 mom. 1 bevillningsförordningen, dels det särskilda eller fakultativa afdraget. Hvad nu det första beträffar, så har jag icke här hört någon göra sig till förespråkare för ett antagande af den kungl. propositionen i den delen, och det oaktadt jag anser, att det är just på detta område, som frågan har sin största betydelse. Det är här, som man egentligen skulle kunna bereda de mindre inkomsttagarne någon egentlig lindring i deras skattebördor. Ett behof af en revision af de nuvarande bestämmelserna om bevillningsfria afdrag anser jag bestämdt förefinnas, äfven om jag icke skulle vilja gå så långt, som i den kungl. propositionen föreslås. Men framför allt anser jag det vara behöfligt, att man gör själfva afdragsskalan litet mjukare, än hvad nu är förhållandet, ty just vid gränsen för 1,200 och 1,800 kronors taxering verkar den verkligen litet ojämnt och otillfredsställande. Jag skall emellertid icke uppehålla mig något längre vid denna fråga, då bifall till Kungl. Maj:ts proposition i denna del icke påyrkats.

Jag öfvergår i stället till det särskilda afdraget, och jag ber då att få framställa det spörsmålet, huruvida man verkligen kan anse, att något behof af höjning af detta särskilda afdrag förefinnes. Man har vid bedömandet af denna fråga att gå till statistiken och se efter i hvad mån det särskilda afdrag, som nu är medgifvet, utnyttjas. Vi ha då på sid. 55, 56 och 57 i det föreliggande betänkandet en uppgift på de kommuner, som begagnat sig af det särskilda afdrag på 200 kronor, som redan nu kan beviljas. Hur många kommuner är det då, som begagna sig af hela det afdrag, som nu gällande lagstiftning medgifver?

Jo, en enda kommun, Stockholms stad. Kan man då, när endast en enda kommun har begagnat sig af rätten att medgifva afdrag i hela den utsträckning, som nu är möjlig, säga, att ett verkligt behof af en höjning härvidlag förefinnes? Jag tror knappast, att man kan påstå detta. Ur den synpunkten anser jag det således vara skäligen onödigt att för närvarande gå längre med afseende på dessa afdrag, än hvad förordningen redan nu medgifver.

*Om ändringar
i bevilnings-
förordningen.*
(Forts.)

Jag vill emellertid till sist äfven yttra några ord om den nya princip, som i denna punkt blifvit införd, nämligen att särskildt afdrag skulle beviljas åt familjeförsörjare med minderåriga barn. Jag vill icke förneka, att det kan finnas anledning att slå in på en sådan princip, men kan det då vara lämpligt att föra in den i ett sådant här undantagsfall? Är det icke snarare en princip, som har en mera allmän karaktär och som bör tillämpas på de fasta afdragen, men däremot icke i fråga om de särskilda afdragen? Vill man ansluta sig till den principen, då tror jag det vara riktigare, att man biträder hvad herrar Almqvist och Lindblad i denna del föreslagit. Deras förslag går ju, som bekant, ut på, att afdrag för barn skulle beviljas alla, och det skulle således blifva ett fast afdrag. I sådant sammanhang synes mig ock ifrågavarande afdrag vara mest naturligt.

Jag skall icke vidare inlåta mig på denna fråga, utan ber endast att få yrka bifall till hvad bevilningsutskottet här föreslagit.

Herr Lindblad: Ja, herr talman, jag skulle näppeligen ha begärt ordet än en gång i denna debatt, utan helt kort och godt öfverlämnat åt kammaren att i denna fråga fälla utslaget med voteringsedel, men då en representant funnit det lämpligt att här påbörda mig ett särskildt sätt att uttolka hvad andra säga, så fann jag anledning att begära ordet än en gång. Jag ber att få förklara för den ärade talaren, att jag fattar icke hans uttalande i det fallet så värst hårdt, ty jag behöfver blott hänvisa till, att en annan af samma parti, som han tillhör, har funnit anledning att offentligen inför kammaren begära att få rätta ett yttrande, som han fällde på grund däraf, att han hade missförstått mig, och det torde således vara möjligt, att tillvitelsen, att man på ett särskildt sätt uttolkar hvad andra säga, icke kan riktas mot mig utan måhända mot andras uppfattning.

Vidare har representanten från Karlskrona sagt, att jag skulle älska att framkasta insinuationer. Han ville påbörda mig, att hvad jag skrifvit i min reservation icke är allvarligt menadt. Hvad är detta annat än en insinuation af *honom*? Dock, jag tager min medreservant till vittne på, om det vi underskrifvit icke är vår fullkomliga mening. Men herrar socialister och herrar stadsrepresentanter få icke tolka detta på sitt eget sätt eller så, att

*Om ändringar
i bevilnings-
förordningen.*

(Forts.)

vi, därför att vi vilja underskrifva, att ett generellt afdrags berättigande icke kan förnekas, därmed ha underskrifvit, att vi skola medgifva sådana afdrag, som påyrkas af Kungl. Maj:t och andra, som äro representanter för städer, där man rör sig med helt andra inkomstsiffror, än som gälla för landet i stort sedt. Det är däri den stora skillnaden ligger, att herrarne vilja medgifva sina afdrag ända upp till 3,000 kronors inkomst och, när det gäller en kommande fråga, om inkomsttaxering, ända upp till 4,000 kronor, således den gräns, som grundlägger valbarhet till Första Kammaren — ända därhän vill vår nuvarande regering gå, när det gäller beviljande af afdrag för de så kallade lägre inkomsterna. Jag drifver den satsen och vidhåller, att personer, som hafva 3,000 kronors inkomst, behöfva icke detta afdrag i någon form, och när vi sedan komma till inkomstskatteförordningen, så kan ingen öfvertyga mig om, att sådana, som herrarne kunna vilja sätta upp som kandidater till Första Kammaren — låt vara med 1 kronas mindre inkomst — skulle vara berättigade till afdrag.

Men jag vill taga fasta på, hvad nu här är yttradt. Herrarne från städer äro förmodligen i den lifiga förvisningen, att, därest ett sådant afdrag, som nu föreslagits, skulle beviljas, så skulle detta hafva till följd mera ordentliga skattebetalare. Kunna herrarne verkligen vitsorda detta?

Det gäller här afdrag för sådana, som äro familjeförsörjare och hafva flera barn. Men jag undrar, om den satsen är sann, att, så fort man har en familj att försörja, det är omöjligt att reda sig med skattebetalningen. Jag tror, att, om man vill gå noggrant till protokollen i detta afseende, man skall finna, att det icke är familjeförsörjare, som äro de slarvigaste skattebetalarna, utan att det största slarfvet härutinnan ådagalägges af ungarlarna, de som blott hafva sina egna personer att sörja för. Och hvarför är det så? Jo, på grund af det naturliga förhållandet, att, om man är familjeförsörjare, man skaffar sig både bo-hag och annat, som är utmätningbart. Där se herrarne den naturligaste förklaringsgrunden till att de ojämnaste skatteinbetalningarna icke komma från familjeförsörjare. Det är känt, att speciellt i Stockholm ända till 58 procent och kanske därutöfver af skattebetalarna icke hafva fullgjort sin skatteplikt. För det sista året — jag tors icke säga, att det är på grund häraf, men det ser nästan så ut — valåret, kommer statistiken med den angenäma upplysningen, att nämnda siffra nedgått till 50 procent.

Där se herrarne, huru folk i städerna uppfatta sin skatteplikt, och jag tror ingalunda, att det är stor utsikt att kunna skapa större ordentlighet beträffande skattebetalningen genom att lätta bördan för familjeförsörjare, utan det är nog helt enkelt så, att lättar man på en viss börda, ökas pretentionerna på lifvet i andra afseenden. Det är icke utan, att man kan fråga sig, om

icke möjligtvis de skatter, som man nu förvägrar staten att uppbära, kunna leta sig fram till andra håll och inflyta till andra organisationer, som fordra, äfven de, sin skattebetalning. Eller hafva våra socialister etablerat den regeln inom sin organisation, att bidraget till dess kassa sättes till ett mindre belopp, när det gäller en familjefader än när det är fråga om en icke familjeförsörjare? Det vore intressant att verkligen få bevis på en sådan genomförd skattereglering inom denna organisation, detta samhälle.

*Om ändringar
i beviljnings-
förordningen.*
(Forts.)

Jag tror icke, att jag behöfver tillbakavisa den verkligt fula insinuation, som här af representanten för Karlskrona riktades mot mig, ty en senare talare — den närmast föregående — har dock klart framhållit, att när det endast och allenast är *en* kommun inom riket, som hittills tillämpat det nu gällande *högsta* skatteafdraget, man icke med skäl kan påstå, att verklig nöd här är å färde, att ett känt och erkänt behof här verkligen föreligger. Jag tror tvärtom, att det fortfarande är ett medgifvande på papperet, som herrarne här, och icke minst representanten från Göteborg gjorde sig till målsman för, och att naturligtvis de kommuner, där den föreslagna regeln skulle drabba hårdast, icke komme att tillämpa den. Vi hafva redan exempel härpå.

Jag skall be att få vidhålla mitt yrkande.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Biesèrt: Herr talman! Jag är ledsn att vidare behöfva upptaga kammarens tid genom att än en gång begära ordet, men herr Lindblads första anförande här i afton har tvungit mig därtill.

Herr Lindblad tillät sig påstå, att regeringen har framlagt detta förslag, icke så mycket i afsikt att åstadkomma en lindring för de fattigaste skattedragarne som fast mer för att förtaga verkan af det skattestreck, regeringen föreslagit i sin rösträttsproposition. Jag skall, herr talman, be att på det allra kraftigaste få tillbakavisa denna insinuation. Påståendet är icke sant. Jag har framlagt förslaget i ärlig mening och utan baktankar — denna gång såväl som föregående gånger.

Herr Karlsson i Göteborg: Herr talman! Jag vill icke yttra mig om herr Lindblads förmåga att uppfatta andra talare, men nog förefaller det, som om herr Lindblad i kväll, liksom så många gånger förut, visat en mycket stor förmåga och lust att blanda ihop saker och ting, så att de skola få en för kammaren oangenäm bismak. Så har han här försökt att åt det föreliggande förslaget gifva en sådan prägel, som om det skulle vara en hjärtesak endast och allenast för det socialistiska partiet. Jag gissar, att tankegången hos honom därvidlag är den, att, då detta parti här icke räknar mer än 13 ledamöter, antalet af dem, som rösta för reservationen, icke skall blifva så särdeles mycket större,

Om ändringar i bevilningsförordningen. Jag vill emellertid hoppas, att kammaren så mycket vant sig vid herr Lindblads bevisföring, att den icke skall hafva så särdeles stor verkan.

(Forts.)

Herr Lindblad yttrade i sitt anförande bland annat — efter att hafva gjort den insinuation, som redan af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet blifvit tillbakavisad — att det vore på detta sätt, han läste Kungl. Maj:ts proposition. Jag undrar, om man icke om herr Lindblad skulle kunna säga, att han öfver hufvud taget läser den nuvarande regeringens propositioner på samma sätt, som man påstår att en viss potentat läser bibeln.

Det har här sagts, att man icke skall lagstifta på det sätt, som nu föreslagits, att man icke skall se på fördelarna för en viss klass, utan se på allas bästa. Jag tror, mina herrar, att, om man vill opartiskt undersöka, hvad af Kungl. Maj:t i första rummet och sedermera af reservanterna här föreslagits — jag talar nu om 2:a momentet — man skall komma till den åsikten, att det verkligen är allas bästa, man vill befordra. I det anförande, jag höll på förmiddagen, tog jag mig friheten framhålla, hurusom på detta område råda väsentligen olika förhållanden i stadssamhällena och på landsbygden. På landsbygden äro taxeringsmyndigheterna i en vida intimare beröring med vederbörande skattedragare. Där kan man taga hänsyn till de individuella förhållandena och gör det också i vida högre grad än hvad som är fallet i stadssamhällena. På landet tager man — enligt hvad jag hört uppgifvas af flera ledamöter i bevilningsutskottet — redan nu vid beviljandet af afdrag hänsyn till stor familj och dylikt — detta hvad beträffar de individuella afdragen. Sådant kan däremot icke ske i städerna, där man skär alla något så när likställda öfver en kam. Det är för att råda bot på de missförhållanden, hvilka uppstå härigenom, som vi reservanter yrkat hvad i vår reservation föreslagits. Jag vill be att få understryka, att det är detta afdrag för barnen, detta afdrag för stora familjer, som ligger oss alldeles särskildt om hjärtat, och då detta, såvidt jag förstår, icke kan hafva någon ofördelaktig följd för landsbygdens invånare, inser jag ej, hvarför landsbygdens representanter skulle hafva något emot att för städernas taxeringsmyndigheter möjliggöra att lämna lättnader, där sådana böra lämnas och kunna lämnas.

Representanten för Lidköping yttrade, att något behof af lindring ej föreligger, och ville bevisa detta därigenom, att det för närvarande medgifna afdraget icke utnyttjas. Jag ber då att gent emot honom få framhålla, att de nu föreslagna afdragen äro vida mångsidigare samt kunna användas och tillämpas på ett vida smidigare sätt än de nuvarande afdragen.

Herr talman! Jag ber att fortfarande få yrka bifall till reservationen.

Herr Gustafsson i Sjögesta: Här hafva åtskilliga medlemmar af kammaren talat än hit och än dit om hvad de mena, och de hafva hvar för sig velat i förslaget inlägga något annat än kanske därmed varit åsyftadt. Jag skall icke inlåta mig på sådant. Jag vill endast något uttala mig om hvad för mig utgör den viktigaste orsaken till att jag icke kan vara med om reservationen. Samma fel vidlåder mom. 2 som mom. 1. Det är just det, att såväl reservanterna som Kungl. Maj:t här hafva glömt, att det äfven finnes lägenhetsägare och så kallade småbönder på landet, som äro i lika stort behof af skattelindring som dessa inkomsttagare, vare sig inkomsten kommer af kapital eller af arbete. Tron I, mina herrar, att vi kunna vara med om ett förslag, enligt hvilket man skall från beskattning befria inkomsttagare med ända till 3,000 kronors inkomst enligt Kungl. Maj:ts förslag — en inkomst, som motsvarar ett kapital af 60,000 kronor — eller, om vi nu nöja oss med hvad reservanterna föreslagit, 2,000 kronors inkomst, motsvarande 40,000 kronors kapital. Vi kunna icke stå till svars att vara med om något sådant.

Nu har den senaste talaren påstått, att förslaget icke skulle beröra landskommunerna. Den lilla utredning, som förekommer i utskottets betänkande, visar dock, att det är flere landskommuner än stadskommuner, som begagnat sig af de nu tillåtna högre afdragen. Alltså är det gifvet, att saken rör äfven landskommunerna och att afdragen komme att tillämpas måhända lika mycket på landet som i städerna.

Det har sagts, att afdragen skulle ifrågakomma endast å de orter, där lefnadskostnaderna äro höga. Ja, då blir det gifvetvis så, att de mindre fastighetsägarna därstädes få erlægga ännu högre utskylder. Särskildt gäller detta i landskommuner invid städer. Jag känner förhållandet i min hemtrakt. Där ligga små landskommuner intill Örebro, och säkert är, att, om i dessa kommuner skulle börja tillämpas det förslag, som framlagts af Kungl. Maj:t och reservanterna, de små hemmans- och »egna-hemsägarna» i dessa kommuner skulle då få så betungande kommunalutskylder, att de näppeligen stode ut därmed. Jag tror emellertid, att man mest gagnar saken, om man bifaller utskottets förslag i syfte, att man en gång i snar framtid måtte få en reell och rättvis skattereform och sålunda erhålla något, som man kan gå med på.

Nu har det här sagts, att härför erfordras ingen utredning. Nej, det kan vara sant. Icke behöfves utredning för den, som vill lagstifta i blindo. Jag tror dock, att vi göra klokast i att bifalla utskottets förslag, till hvilket jag yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen jämlikt de under öfverläggningen gjorda yrkandena proposition dels på bifall till utskottets hemställan, i hvad den

*Om ändringar
i bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

Om ändringar i bevillningsförordningen. (Forts.)
 afsåge 11 § 1 mom. bevillningsförordningen, dels ock på godkännande af det förslag till lydelse af nämnda moment, som framställdes i den af herr Karlsson i Göteborg med flere afgifna reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan, så vidt den afser 11 § 1 mom. bevillningsförordningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag till lydelse af nämnda moment, som framställdes i den af herr Karlsson i Göteborg med flere afgifna reservationen.

Omröstningen utföll med 124 ja mot 85 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

11 § 2—4 mom. bevillningsförordningen.

Kammaren biföll utskottets hemställan i hvad den rörde dessa moment.

Härefter framställde herr talmannen proposition på yrkandet om bifall till *den af herrar Almqvist och Lindblad vid utlåtandet afgifna reservationen*; och blef berörda yrkande af kammaren afslaget.

Ordet begärdes häruppå af

Herr Karlsson i Göteborg, som yttrade: Herr talman! Med den utgång, som den förra voteringen fick, föreställer jag mig, att det icke kan vara nödvändigt att läsa upp de paragrafer, som här förekomma i förslaget. Och jag skall därför be att få framställa det förslag, att endast numren å paragraferna uppläsas.

Hvad herr Karlsson i Göteborg sålunda föreslagit bifölls af kammaren.

14, 33 och 82 §§ bevilningsförordningen samt 17 och 18 §§ Om ändringar i bevilningsförordningen.

Kammaren biföll utskottets hemställan, så vidt den angick dessa paragrafer.

Utskottets i punkten 1:o) gjorda hemställan blef härefter af kammaren bifallen.

Sedan häruppå punkten 2:o) föredragits, lämnades på begäran ordet till

Herr Öberg, som yttrade: Herr talman! Då Kungl. Maj:ts förslag om lindring i skattebördorna, i hvad det gäller bevilningsfritt afdrag, icke vare sig af Första eller Andra Kammaren kunnat på anförda skäl bifallas, så torde det icke förefinnas stor utsikt att kunna tillkämpa sig bifall till det förslag, som jag nu för tredje gången tillåtit mig att framställa. Afsikten med detta mitt förslag är, såsom herrarna väl nu liksom tillförne erfarit, att jag vill, att de smärre jordbrukarne, de mindre fastighetsägare på landet, som i all synnerhet kämpa för tillkomsten af egna hem och för upptagande af nyodling skulle under tiden, då nyodlingsarbetet pågår och bördorna trycka som värst, erhålla en liten och skäligen lindring i dessa. Jag har därför föreslagit, att det skulle förunnas dem frihet under en kortare tidsrymd för skatters utgörande till stat och kommun. För egen del har jag på nära håll haft ganska nogsam erfarenhet, kan jag säga, hurusom den mindre fastighetsägaren, som med flit och möda vinnlägger sig om tillkomsten af ett eget hem, då han röjer skogens mark och bygger där sitt eget hus, för att bereda sig själf och de sina bärning — hurusom denne nyodlare och denne nybyggare har att kämpa med många och stora svårigheter. Med tanke härpå och med erinran om de erkännanden, som i sådant hänseende kommit mig till del, har jag icke kunnat underlåta att ånyo göra denna min framställning, helst som här af Kungl. Maj:t föreslagits, att de, som skatta för inkomst af kapital och arbete, skulle komma att erhålla en rätt väsentlig lindring uti skattebördorna.

Tanken på att åt de mindre jordbrukarne, de som förnämligast nu bryta den förut icke odlade marken, medgifva en liten skattelindring i form af vissa frihetsår under, såsom jag nämnde, de första åren, är icke ny. Den har funnits tillförne. Ty, såsom jag i motionen har uppgifvit, finnes det stadgadt uti de afvittringsstadgar, som utfärdats för de norrländska länen i början på 1800-talet, att, då någon företoge sig den vackra åtgärden att bryta en förut icke odlad mark och därigenom åstadkomma skogsmarkens förvandling till odlad åker eller med andra ord

*Om ändringar
i bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

ett eget hem, skattelindringar skulle kunna medgifvas i form af så kallade frihetsår. Och i dessa afvittringsstadganden finnes medgifvet, att dessa lindringar skulle kunna, efter nyodlingsarbetets tyngd och i öfrigt mödornas beskaffenhet, sättas till och med till 30 år. Den tanke, som jag här framfört, kan således icke anses vara ny och opröfvad. Ty den har tillförne kommit till heders.

Desslikes kan jag säga, att denna tanke äfven har upptagits af den allbekanta Norrlandskommittén, som i sitt förslag, i hvad det gäller upptagande af jordbrukslägenheter på kronans mark, också föreslagit dylika frihetsår åt de smärre jordbrukarne. Jag har velat säga detta för att visa, det jag icke står så alldeles ensam om denna min mening. Det synes mig därför, som om man borde hafva rätt att fordra någon större förståelse och tillmötesgående än hvad som kommit mitt syftemål till del. Visserligen har bevillningsutskottet i ett par rader gifvit mig ett litet erkännande, i det att utskottet medgifver, att »skattelindring i någon form bör söka beredas jämväl ägare och innehafvare af mindre fastigheter, som äro i behof däraf». Det är ju glädjande och, så att säga, hugnessamt för dem, som nu hafva velat göra sig till målsmän för dessa små, att man således har fått se en liten förståelse och ett litet tillmötesgående. Men mycket är det väl icke.

Som jag antydde i början af mitt anförande, har jag, herr talman, för närvarande icke stor förhoppning att kunna tillkämpa mig bifall till min motion, ehuruval jag nödgas påstå, att, om kammaren blott ville visa tillmötesgående och hjälpsamhet mot dessa små, för hvilka jag nu talar, skulle kammaren, oberoende af den utgång, som Kungl. Maj:ts förslag nyss fått, mycket väl kunna bifalla min motion. Men, som sagdt, jag vågar icke hysa en sådan förhoppning, helst som jag två gånger förut fått kammarens afslag. Jag har hufvudsakligast tagit till orda för att framhålla vikten och nödvändigheten af att, då framdeles, som är att förvänta, förnyade försök komma att göras af Kungl. Maj:t att lindra skattebördorna för dem, som däraf väsentligast äro i behof, *de små fastighetsägarna, de mindre jordbrukarne, och dem, som vilja bilda eget hem, dem, för hvilka jag gjort mig till målsman*, dessa icke skola, såsom nu skett, blifva alldeles bortglömda och utelämnade från den hjälp, det understöd och den förståelse, hvartill de, enligt min uppfattning, verkligen äro berättigade. Ty man bör väl icke utelämna och glömma dessa, därför att de äro tysta och stilla och ej skria och ropa så mycket, utan lika fullt böra de få komma i åtnjutande af de lättnader, hvaraf de verkligen äro i behof.

Under de förhållanden, som nu föreligga, skall jag, herr talman, icke göra något yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3:o).

Lades till handlingarna.

§ 2.

Till afgörande förelåg vidare bevillningsutskottets betänkande, n:o 19, angående en inkomstskatt för år 1907 m. m.

*Angående
en inkomst-
skatt för
år 1907.*

Under återopande af bilagdt protokoll öfver finansärenden för den 20 nästlidne april hade Kungl. Maj:t i afgifven proposition föreslagit Riksdagen,

dels att för år 1907 till upptagande i riksstaten för samma år åtaga sig en särskild bevilning under namn af inkomstskatt af 12,000,000 kronor, att på enahanda sätt som bevilningen af fast egendom samt af inkomst vid de år 1908 infallande upp-
bördsstämmor uppbäras och i behörig ordning redovisas,

dels ock att besluta, att nämnda inkomstskatt skulle utgå i enlighet med gällande förordning om inkomstskatt, dock att 8, 15, 21 och 25 §§ i förordningen jämte det vid förordningen fogade uppgiftsformulär skulle erhålla den förändrade lydelse, som af ett vid propositionen fogadt förslag utvisas.

Den hufvudsakliga förändring Kungl. Maj:ts förslag innebure, vore, att skattskyldig, hvars inkomst icke uppginge till 4,000 kronor, finge utöfver de afdrag, hvartill han i öfrigt kunde jämlikt inkomstskatteförordningen vara berättigad, njuta afdrag med 50 kronor för hvarje af den skattskyldige, på grund af honom åliggande försörjningsplikt, underhållet barn, hvars ålder vid början af det år, då taxeringen skedde, understeg 15 år.

Till gemensam behandling med nämnda proposition hade bevillningsutskottet upptagit en inom Första Kammaren af friherre *W. G. von Schwerin* väckt motion, n:o 10, innefattande förslag att inkomstskatt för fast egendom skulle erläggas efter den verkliga inkomsten, äfvensom en inom samma kammare af herr *P. Sörensson* väckt motion, n:o 4, i hvad denna motion afsåge införande i inkomstskatteförordningen af bestämmelse om rätt till afdrag för erlagda utskylder.

Utskottet hemställde:

1:o) att Riksdagen ville besluta, att gällande förordning om inkomstskatt skulle under år 1907 bibehållas vid dess nuvarande lydelse, dock att, i anledning af ett i Kungl. Maj:ts förevarande proposition framställt förslag, 15 § 2 mom. i förordningen skulle erhålla viss förändrad lydelse;

Angående
en inkomst-
skatt för
år 1907.
(Forts.)

2:o) att friherre von Schwerins ifrågavarande motion icke måtte för närvarande till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt

3:o) att Riksdagen i anledning af herr Sörenssons förevarande motion måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser i syfte att vid taxering till inkomstskatt skattskyldig finge njuta afdrag för de af honom under nästföregående år till stat och kommun erlagda utskylder.

Vid betänkandet hade emellertid fogats reservationer:

beträffande punkten 1:o) af herrar *Bromée* i Billsta, *Ericsson* i Ofvanmyra, *Karlsson* i Göteborg, *Höjer*, *Roos*, *Berg* i Göteborg och *Larsson* i Presstorp, hvilka yrkat, att utskottets hemställan i denna punkt måtte lyda:

att Riksdagen ville besluta, att gällande förordning om inkomstskatt skulle under år 1907 bibehållas vid dess nuvarande lydelse, dock att 8, 15, 21 och 25 §§ i förordningen jämte det vid förordningen fogade uppgiftsformuläret skulle, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Kungl. Maj:t föreslagit, erhålla den förändrade lydelse, två vid reservationen fogade bilagor utvisade;

i fråga om punkten 2:o) af herrar *P. A. H. Cavalli*, friherre *N. A. A. Trolle* och friherre *C. J. Beck-Friis*, hvilka hemställde, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan förändring af gällande bestämmelser, att vid taxering till inkomstskatt inkomst af fastighet kunde upptagas till sitt verkliga belopp;

vid punkten 3:o) af herrar *Karlsson* i Göteborg och *Lindblad*.

Efter föredragning af *punkten 1:o)* begärdes ordet af

Herr Roos: Herr talman! Jag skall tillåta mig att yrka bifall till den reservation, som herr Bromée med flere afgifvit vid detta betänkande. Det kan ju förefalla herrarne märkvärdigt, att man kan yrka bifall till ett afdrag vid inkomstbeskattningen, då kammaren nyss har afslagit en framställning om afdrag vid bevillningen. Men skillnaden är ju här rätt väsentlig. Bevillningen är, såsom vi nyss flera gånger talat om, sammankopplad med den kommunala beskattningen. Något sådant förhållande äger alldeles icke rum med inkomstbeskattningen. Om därför ett afdrag här medgifves, har det icke någon som helst inverkan på kommunernas ekonomi. Frågan är således fullkomligt fristående.

Nu kan man ju invända, att afdraget härvidlag är tämligen obetydligt. Det är blott 50 kronor för hvarje barn. Om en person

alltså har 4 barn, skulle han få ett afdrag af 200 kronor, det vill säga 2 kronors afdrag i inkomstskatten. Men det är ju dock en *riktig princip*. Inkomstskatten utgår ju icke alls för de lägsta inkomsttagarne, det vill säga, för dem, hvilkas inkomst icke uppgår till 1,000 kronor, och då blir ju deras rätt på intet sätt förnärmad, om de, beträffande inkomsten, närmast högre stående erhålla någon minskning i denna skatt utöfver den, som redan förekommer.

*Angående
en inkomst-
skatt för
år 1907.
(Forts.)*

Jag tillåter mig, såsom jag i början af mitt anförande antydde, att yrka bifall till reservationen.

Herr Lindblad: Herr talman! Ja, det är visserligen sju reservanter i denna punkt, hvilka tillstyrka, att man skulle gå med på Kungl. Maj:ts förslag. Men jag för min del kan icke finna annat, än att, när kammaren har afslagit hvarje förändring i fråga om bevillningsförordningen, det är olämpligt, att kammaren skulle besluta att införa en förändring, sådan som den nu föreliggande. Det är visserligen riktigt, såsom den siste ärade talaren anförde, att inkomstskatten icke är sammanparad med den kommunala beskattningen, men å andra sidan föreslår Kungl. Maj:t, att man skall utsträcka det ifrågavarande afdraget *ända intill 4,000 kronors inkomst*, således ända till den gräns, där herrarne hafva valbarhetscensus till Första Kammaren. Kunna vi säga, att närmaste taxeringssiffran under denna gräns bör njuta lindring i inkomstskatt under angifna förhållanden? Och med hvilket belopp? Jo, om det är en familjeförsörjare, som råkar att hafva sex oförsörjda barn, skulle hans afdrag i inkomstskatt belöpa sig till 3 kronor! Jag tycker, att det är att litet för mycket sila mygg, om man skulle medgifva en person, som har 3,900 kronors inkomst, att, därest han är familjeförsörjare med sex barn, han må vara berättigad till ett skatteafdrag af 3 kronor. Jag tror knappast, att vederbörande kommer att uppskatta Riksdagens goda mening i detta fall.

Under sådana förhållanden tror jag, att, när vi hafva afslagit det andra, vi också kunna låta denna sak få ligga till sig.

Herr Branting: Då jag icke hade tillfälle att närvara, då bevillningsutskottets beslut fattades i denna sak, har jag ej kommit att anteckna mig såsom reservant mot det här föreliggande utlåtandet.

Herr Lindblad är konsekvent förvisso i sitt bekämpande af alla genomförbara skattelindringar, när de komma de små inkomsttagarne till del; men han synes mig emellertid i någon mån vara inkonsekvent, när han väljer argument, som rättvisligen slå ihjäl hvarandra. Han framhöll, att det skulle vara alldeles orimligt, att man ville vara med om att göra någon liten lindring ända så högt upp som till gränsen för valbarhetscensus till Första

Angående
en inkomst-
skatt för
år 1907.
(Forts.)

Kammaren. Men i samma anledning förklarar han, att den lindring, som skulle inträda därvidlag, är så pass obetydlig, att den är rakt ingenting att tala om, och därför bör man ej taga den. Detta förefaller mig ej hänga tillsammans riktigt, utan endast vittna om den hos honom mycket förklarliga önskan att söka göra så mycket table rase som möjligt på allt, som är föreslaget från visst håll. Det är i alla fall så, att, såsom redan har blifvit framhållet, denna lilla lindring, som här är föreslagen i inkomstskatten, ej hänger tillsammans med den kommunala skatten, utan kan beviljas fristående. Det blefve här ej någon öfverflyttning af bördorna, utan blott det, att staten afstode från att taga ut inkomstskatten så strängt från de lägst beskattade. Nog synes väl denna lilla reform ha kunnat genomföras utan att möta motstånd från dem, som alltid ha de obotfärdigas förhinder, när det gäller sådana saker.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Lindblad: Det är ett gammalt ordspråk, som säger, att när man själf sitter i glasskåp, bör man ej kasta sten. Nyss var det en representant, som tillvitade mig, att jag kommit med insinuationer, men jag undrar, hvad den siste ärade talaren kommit med för slag. Jag kan ej riktigt förklara, hvad han menade med sitt yttrande, att jag motsätter mig förslag, när de komma från »visst» håll. Ja, eftersom herr Branting är socialdemokrat, förmodar jag, att han menade, att detta förslag kommer speciellt från socialdemokraterna, och att jag därför hade motsatt mig förslaget. Den talaren gaf mig dock ett erkännande, att jag vore konsekvent. Ja, jag är till den grad konsekvent, att, fastän det här gäller ett undantagande och en befrielse äfven för fastighetsägare — hvilket herr Almqvist och jag i vår reservation påyrkat, när det gällde bevillningsförordningen — kan jag dock ej här vara med om det. Ty det är väl att märka, att det är skillnad på *små* fastighetsägare och *stora* fastighetsägare; och här vilja herrarne gå upp ända till en siffra på öfver 60 à 65,000 kronor, då det gäller landsfastighet, och omkring 79,000 kronor, när det gäller stadsfastighet. Vilja herrarne verkligen säga, att personer, som sitta med sådana fastigheter ograverade, skulle i sin beskattning till staten åtnjuta 3 kronors afdrag, för den händelse de hade en familj på sex barn?

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt proposition å de därunder gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 2:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3:o) föredrogs härefter; och yttrade därvid

Herr Lindblad: Jag har den oskattbara glädjen att vid den här punkten befinna mig på samma linje som herr K. G. Karlsson. Visserligen var han böjd nyss för att påstå, att jag brukade citera liksom vissa potentater orätt, men nu skall jag be att få citera honom såsom afdelningsordförande rätt. — När det gäller att medgifva en sådan ändring af inkomstskatteförordningen, att man berättigas göra afdrag för betalda skatter till stat eller kommun, kan hvarken han eller jag vara med om ett sådant yrkande. På den grund att Riksdagen, när den en gång antagit denna bestämmelse, icke — åtminstone icke dess Andra Kammare — kan vara böjd för att taga ett steg tillbaka, när det gäller att träffa de högre och högsta inkomsterna, ber jag att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Branting: Jag skall inskränka mig, herr talman, till att be att helt få instämma i *detta* herr Lindblads yrkande.

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Herr talman, mina herrar! Den fråga, som nu föreligger, har vid två föregående riksdagar varit starkt på tal. Första gången eller för två år sedan åstadkom denna fråga långa debatter i bevillningsutskottet. Den stannade dock för den gången blott inom utskottet, men vid fjolårets riksdag föreslog bevillningsutskottet, att redan då införa en dylik bestämmelse, som motionen afser, i vår inkomstskatteförordning. Första Kammaren godkände förslaget, men Andra Kammaren afslog detsamma. I år har motionen återkommit och däri föreslås, att Riksdagen ville besluta, att man skulle få rätt att afdraga de betalda skatterna vid utgörandet af inkomstskatt. Emellertid kunde icke bevillningsutskottet få den utredning, som det önskade för att kunna närmare granska ifrågavarande förslag, utan det stannade vid att endast hemställa om en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag så fort som möjligt, för att man skulle kunna bedöma frågan. Jag har varit med om detta skrivelseförslag, och jag tror, att jag haft fog härför.

Den näst föregående talaren har sagt, att det ej skulle ligga för denna kammare att göra en ändring i den inkomstskatteförordning, som man en gång har antagit; men jag ber att få erinra kammaren om, att för hvarje riksdag, som gått, har Riksdagen gjort ändring i inkomstskatteförordningen. Man har nämligen sökt att göra rättvisa så godt sig göra låter; och man har erkänt, att det finnes oegentligheter i nu gällande inkomstskatteförordning, och man har velat rätta i sådana fall, där man kunnat göra rättelse. Så äfven här. Kan det vara rättvisa uti att en person, som bor i en kommun, där man har dryga kommunal-

*Angående
en inkomst-
skatt för
år 1907.
(Forts.)*

*Angående
en inkomst-
skatt för
år 1907.
(Forts.)*

skatter, skall få betala lika stor inkomstskatt som en person med samma inkomster, hvilken bor i en kommun, där man icke har att erlägga några kommunalutskylder alls? På det sättet blir det en orättvis beskattning. Den ene får ju betala skatt på sin skatt, och jag tror icke att det är rättvist. Jag är ej af den meningen och önskar ej, att inkomstskatten skall på något sätt förminska, utan jag vill blott, som sagdt, att rättvisa skall skipas. Och om det vid utredning skulle befinnas, att genom ett sådant förslag inkomstskatten skulle kunna i afsevärd mån minskas, har ju utskottet uttalat sig för — och det är jag med om — att man ökar procentalet, så att man finge fullt ut lika stort belopp som förr; men, som sagdt, jag vill blott i detta fall få rättvisa.

Jag skall bedja att få nämna ett par exempel från den trakt jag tillhör. Om vi se på dem, som bo i Orsa kommun, så äro de alldeles skattefria till kommunen. De ha således ej någon kommunalskatt, men i bredd med den kommunen finnes en annan liten kommun, som heter Våmhus, där man har 25 à 27 kronor på bevillningskronan i kommunalutskylder.

Däraf finner kammaren, att, om en person har en inkomst på 2,000 kronor, och skall utgöra inkomstskatt, så har han redan fått afstå utaf sina 2,000 kronor en väsentlig del af sin inkomst till kommunen. Är då detta rimligt, att staten skall ta ut af honom lika stor inkomstskatt som af den, som bor i Orsa och har 2,000 kronor alldeles fria från kommunalskatt? Det är sådana missförhållanden, som jag tror, man skulle förekomma genom att aflåta en skrivelse af det innehåll utskottet föreslagit.

Därför, herr talman, ber jag få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Thorsson: Herr talman, mina herrar! Vi ha för en stund sedan debatterat frågan om det berättigade eller o berättigade i det bevillningsfria afdragets höjande för de lägst beskattade. Nu gäller det frågan om rätt eller orätt pålagd skatt för dem, som hålla sig vid 1,000 kronors inkomst och däröfver. Det skulle förefalla mig ytterligt besynnerligt, om Andra Kammaren skulle sluta denna debatt, som varit så rik på anspelningar mot just de fattigaste i samhället, med att medge en lindring åt de bäst situerade samhällsmedlemmarne genom att antaga det här ifrågavarande skrivelseförslaget. Jag kan icke fatta och förstå detta, det måste naturligtvis bli en fullständig omläggning af hela vår skattepolitik. Det förefaller mig egendomligt, om man nu skulle ge sig till att skriva i en sak som denna, då man fullt och helt afslagit det öfriga.

Jag för min del yrkar bifall till den vid denna punkt fogade reservationen, på det att man kan få taga i öfvervägande denna fråga samtidigt med hela den öfriga skattefrågans ordnande.

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar! I trots af det rörande förbund, som afslutits mellan herrar Lindblad, K. G. Karlsson och Branting, kan jag dock icke underlåta att yrka bifall till utskottets förslag. Jag gör det därför, att det ligger i inkomstskattens natur att vara en skatt på den verkliga inkomsten, och det måste då vara fullt berättigadt, att de utskylder, man betalar, afdragas ifrån inkomsten för att erhålla dess rätta belopp. Denna fråga var före förra året och afslogs då, enär bevillningsutskottet kom med ett fullständigt förslag, utan föregående utredning. Bevillningsutskottet kommer nu med ett skrifvelseförslag, och då jag finner, att detta skrifvelseförslag grundar sig på inkomstskattelagstiftningens natur och att det är fullkomligt rättvist, kan jag icke annat än tillstyrka detsamma. Det må vara sant, att det kanske äfven bereder en lindring åt de högre beskattade, men rättvisan måste vara lika stor i alla fall, äfven om den kommer att skipas för dem, som äro något högre beskattade.

Därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Almqvist, Roos och Höjer*.

Herr Thorsson: Herr Ericsson i Ofvanmyra sade sig häfda rättvisans principer, då han talade för den ifrågasatta utredningen angående skattelindring, och anförde som skäl ett par socknar i Dalarne, där till följd af skattefrihet i den ena och hög kommunal skattskyldighet i den andra just denna senare sockens skattskyldige orättvist hårdt beskattades. Samma skäl kan anföras äfven i fråga om lindring af de *lägst beskattade*, men därtill har icke hänsyn tagits, snarare har denna lindring för de fattigaste skattdragarne i de fattigare kommunerna anförts som skäl emot bifall till den ifrågasatta skattelindringen. Äfven jag vill ställa mig på rättens ståndpunkt och skall icke motsätta mig en rättvis skattereform. Men jag vill mot detta tal om orättvisa mot de högst beskattade sätta det tal, som förts här i kammaren i kväll, då man från alla håll ansett det rimligt och rättvist att höja det bevillningsfria afdraget, 450 kronor, högre uppåt. Men just därför, att hela denna skatteform sammanhänger med kommunalskatten, har man icke ansett sig kunna bevilja denna rättvisa fordran, utan *orättvisan* skall fortfarande *bestå*. Då frågar jag: hvad är det för samvetsbetänkligheter, som göra sig gällande mot de bättre situerade samhällsmedborgarne? Jag kan under nuvarande förhållanden icke frånträda mitt yrkande, att det må vara, som det är, tills vi fått en fullständig skattereform.

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Blott ett par ord till herr Thorsson. Jag vill då säga honom, att hvad mig beträffar, har
Andra Kammarens Prot. 1906. N:o 53.

*Angående
en inkomst-
skatt för
år 1907.
(Forts.)*

icke någon större samvetsbetänklighet gjort sig gällande mot de större än för de små skattdragarne. Vid förmiddagens sammanträde talade jag för utskottets förslag, däri begäres en helt ny skattelagstiftning, hvarigenom man kunde helt och hållet skipa rättvisa för de små. Här gäller äfven detsamma. Vi ha bara begärt ett skrivelseförslag, däri vi anhållit om utredning för att få rättvisa till stånd, äfven i detta fall.

Öfverläggningen var härmed slutad. Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock afslag å berörda hemställan. Herr talmannen, som nu framställde propositioner å dessa yrkanden, förklarade sig anse den förra propositionen hafva flertalets mening för sig; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i tredje punkten af utskottets förevarande betänkande n:o 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets berörda hemställan.

Voteringen utvisade 77 ja, men 119 nej; och hade kammaren alltså afslagit utskottets hemställan.

Punkten 4:o.)

Lades till handlingarna.

§ 3.

*Om rätt till
afdrag för
utskylder vid
bevillnings-
taxering.*

Å föredragningslistan fanns vidare uppfördt bevillningsutskottets betänkande n:o 20, i anledning af väckt motion om, bland annat, rätt till afdrag för utskylder vid taxering till bevillning af inkomst af kapital och arbete.

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 4, hade herr P. Sörensson framställt förslag, att vid taxering såväl till inkomstskatt som till bevillning af inkomst af kapital och arbete afdrag skulle få ske för skattskyldigs och hans familjs under det näst-föregående året till stat och kommun erlagda utskylder.

Beträffande de delar af ifrågavarande motion, som hade afseende å inkomstskatten, hade bevillningsutskottet i sitt betänkande n:o 19 redan afgifvit utlåtande.

Om rätt till afdrag för utskylder vid bevillnings-taxering.

(Forts.)

Utskottet hemställde nu, att Riksdagen, i anledning af herr Sörenssons förevarande motion, måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, om och i hvad mån vid taxering till bevillning af fast egendom och af inkomst afdrag skulle kunna ske för skattskyldigs till stat och kommun erlagda utskylder, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en utredning i ämnet kunde gifva anledning.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar friherre *C. G. A. Klingspor*, friherre *Bonde*, *Lindblad* och *Karlsson* i Göteborg.

Efter föredragning af utskottets hemställan yttrade

Herr Karlsson i Göteborg: Efter utgången af den näst föregående voteringen förmodar jag, att man endast behöfver göra ett enkelt afslagsyrkande på hvad utskottet hemställt. Ty har kammaren afslagit, hvad utskottet skrifvit rörande inkomstskatteförordningen, där vid taxeringen afdrag för erlagda skatter lättare låter anpassa sig, förmodar jag, att kammaren icke kan vilja vara med om hvad utskottet föreslagit i denna punkt. Ty själfklart torde vara, att bevillningen är en mindre lämplig form af skatt att förena med ett dylikt afdrag.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr *Branting* instämde häruti.

Vidare anfördes ej. Herr talmannen framställde propositioner i ämnet; och afslög kammaren därvid utskottets hemställan.

§ 4.

Bevillningsutskottets betänkande n:o 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande gränstrafiken mellan Sverige och Norge, föredrogs härefter; och yttrade därvid:

Ang. gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

Herr Jonsson i Lycksele: Herr talman, mina herrar! Enligt herr statsrådet och chefens för finansdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet, hvilket fogats till den nu föreliggande kungl. propositionen, framgår, att den grundar sig på en Riksdagens skrifvelse af den 17 maj 1904, däri Riksdagen anhållit, att

Ang.
gränstrafiken
mellan Sverige
och Norge.
(Forts.)

»Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i hvilken mån en begränsning af giltighetsområdet för nämnda förordning eller i öfrigt förändringar i eller tillägg till dess bestämmelser lämpligen borde ske, samt vid afgifvande af nytt förslag till förordning taga den hänsyn till skedd utredning, hvartill skäl kunde föreligga.»

Vid frågans behandling i fjol yttrade dåvarande departementschefen, att en utredning visserligen ägt rum, men att statsrådet ändock funnit, att en ytterligare utredning i åtskilliga hänseenden vore nödvändig, samt att denna senare utredning icke kunnat åstadkommas i så god tid, att någon därå grundad framställning till fjolårets Riksdag kunde aflåtas. Af det utdrag af statsrådsprotokollet, hvilket, som sagts, bifogats den kungl. propositionen i år, framgår äfven, att vederbörande myndigheter blifvit hörda i ärendet samt gifvits tillfälle att afgifva sina yttranden i saken. Jag beklagar, att de inom Västerbottens län hörda myndigheternas yttranden i denna sak ej beaktats mera, än som enligt det föreliggande förslaget gjorts. Konungens befallningshafvande i Västerbottens län framhåller, att kommunikationerna inom den mot norska gränsen belägna delen af Västerbottens län icke vore sådana, att de där boende kunde undvara varuutbytet med Norge. De omständigheter, som framkallat behovet af nu gällande bestämmelser om tullfri införsel från Norge, ägde för länets fjällboar fortfarande sin fulla giltighet, och en begränsning därutinnan skulle åtminstone för närvarande för dem verka i hög grad menligt. Kronofogden i Lappmarks-fögderiet, som äfven lämnats tillfälle att yttra sig i ärendet, han, som dock känner till förhållandena bäst af de hörda myndigheterna, därför att han bor inom Lappmarken, han hade till och med hemställt, att tullfriheten i fråga om vissa förnödenheter, såsom malen spannmål, sill med mera, måtte utsträckas utöfver hvad nu vore förhållandet.

I stället har här föreslagits en begränsning till vissa kilogram af bröd, fläsk, garn, kaffe, malt, maltdrycker, risgryn och sirap utöfver hvad som i fjol bestämdes. Hvad som kunnat förmå herr statsrådet och chefen för finansdepartementet att framställa detta förslag, är för mig alldeles oförklarligt. Jag finner väl af statsrådsprotokollet, att det är generaltullstyrelsen, som föreslagit detta, men den har icke kunnat anföra ett enda skäl, som talar för detta dess förslag. Jag antager, att det är brist på lokal-känedom, som mest inverkat på denna fråga. Befolkningen i gränstrakterna inom Västerbottens lappmark är absolut tvungen att vända sig till Norge för anskaffande af sina förnödenheter på den grund, att det är sådana orimliga afstånd från några vägar på den svenska sidan. Gamnträsk kapell i Sorsele ligger närmare 10 mil ofvanför Sorsele, Tärna ligger 12 mil ofvanför Stensele. Huru långt Fatmomack och Dikanäs ligga ofvanför

Vilhelmina, kan jag icke bestämdt säga, men enligt hvad det å kartan synes, är afståndet icke mycket mindre där heller; samma är ock förhållandet med Risbäcks kapell inom Dorotea. Nu är förhållandet det, att ofvanför dessa uppräknade platser, Sorsele, Stensele och Vilhelmina, ej finnes någon väg.

*Ang.
gränstrafiken
mellan Sverige
och Norge.
(Forts.)*

Kan det då vara lämpligt eller rätt och billigt, att den befolkning, som bor i dessa fjälltrakter och obygder, skall betala lika hög tull å sina lifsförnödenheter som de, hvilka bo på mera centralt belägna platser med bättre kommunikationsförhållanden? Detta kan ej vara rätt. Vi få dock komma ihåg, att dessa platser icke ligga i närheten af någon järnvägsstation, utan de äro alldeles säkert belägna på ett afstånd af minst 15 mil i genomsnitt från närmaste järnvägsstation. Och då kan man tänka sig, att varorna komma att oerhördt fördyras endast genom den långa landsvägstransport, som måste äga rum. Det kan icke, som sagdt, vara rätt och billigt, att samma tullsatser skola tillämpas i dessa trakter som i det öfriga Sverige, utan några undantag borde göras. Det har äfven statsmakterna erkänt, därigenom att befolkningen tillförsäkrats rätt att införa en viss kvantitet af hvarje vara oförtullad. Detta är ju väl och godt. Men det kan dock sättas i fråga, huru det skall kännas för en person, som sträfvat sig fram öfver dessa öde fjäll in på norskt område, och, då han så skall vända tillbaka, han icke har rättighet att forsla öfver gränsen mer än en säck mjöl för hvarje resa. Det måste nog kännas ganska svårt för honom. Dessa resor äro ej vidare angenäma, de äro icke några turistfärder, ty de äro ofta lifsfarliga för den resande, som är utsatt för många svårigheter, bland annat genom de häftiga snöstormar, som rasa bland fjällen. Borde han då icke i stället få taga med sig hem så mycket, som han kunde forsla på dessa vägar. Någon fara för, att den svenska handeln skulle lida därigenom, förefinnes icke. Ty såsom jag redan nämnt, äro kommunikationsförhållandena där uppe sådana, att det knappast finnes någon möjlighet för, att befolkningen kan taga sina varor från den svenska sidan, och några egentliga handlande finnas icke ofvanför Sorsele, Stensele, Vilhelmina och Dorotea. Att denna tullfria trafik skulle leda därhän, att svenska handlande skulle taga sina varor denna väg och forsla dem längre nedåt landet och försöka sälja dem där, och staten således skulle undandragas en afsevärd tullinkomst, är äfven omöjligt på grund af förut påpekade svåra kommunikationsförhållanden. Hittills har, såvidt jag vet, icke någon olägenhet förekommit på grund af redan befintliga tullbestämmelser. Såvidt jag har mig bekant, har ingen gränsbevakning ägt rum där uppe, utan befolkningen har fått taga sina varor oantastade och föra dem öfver gränsen utan att erlagga någon tull. Befolkningen i dessa trakter vet själf ej annat, än att det är tullfrihet. Men om vi antaga, att de nu blifva anmälda för att hafva forslat för stora kvantiteter af någon

*Ang.
gränstrafiken
mellan Sverige
och Norge.
(Forts.)*

vara öfver gränsen, är det ju gifvet, att de äro underkastade ansvar därför. Jag kan därför icke finna annat, än att det är synnerligen olämpligt att stifta en lag, som icke kan efterlefas — och meningens är väl knappast, att den skall efterlefas — och hvilken ej heller kan af vederbörande myndighet upprätthållas. Ty i dessa trakter går det icke för sig att inrätta en tullstation, då någon bestämd väg icke finnes, utan man kör hvar som helst öfver fjällen på den hårda snön med trudjor, bundna om hästarnes fötter, och man hvilat mången gång om nätterna under bar himmel. Om därför denna bestämmelse skulle kontrolleras för efterlefnad, blefve staten tvungen att anordna en hel gränsbevakning. Och en sådan skulle kosta många, många gånger mera, än hvad som kunde erhållas i tullmedel.

Jag har naturligtvis icke den ringaste förhoppning under nuvarande förhållanden att gentemot ett enigt utskott erhålla någon ändring, men jag har icke kunnat underlåta att påpeka dessa missförhållanden i den nuvarande lagstiftningen, och jag hoppas, att Kungl. Maj:t tager saken i öfvervägande och till nästa Riksdag framkommer med ett bättre och för dessa gränstrakter nödigt förslag.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr Matsson: Herr talman! Jag har icke annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan, men då vid utskottets betänkande finnes fogad en af åtta ledamöter från Första Kammaren afgifven reservation, som utmynnar i hemställan om, att den kungl. propositionen icke måtte af Riksdagen bifallas i lika stor omfattning som utskottsmajoriteten ansett, tillåter jag mig att yttra några ord.

Reservanterna basera sitt resonemang därpå, att de anse önskvärdt, »att bestämmelserna rörande gränstrafiken icke behöfva göras till föremål för ofta återkommande rubbningar». Detta kan ju vara ett önskemål beträffande all lagstiftning, men det är en egendomlighet särskildt hos bevillningslagstiftningen, att den måste tid efter annan anpassas till vissa förekommande omständigheter och till vissa skeende förändringar i vårt samhällslif. Sådana partiella förändringar kunna för öfrigt mycket väl företagas, utan att därigenom sker någon rubbning i de normerande grundsatserna för bevillningslagstiftningen.

Departementschefen framhåller också i den vid propositionen fogade motivering, att den del utaf det framlagda förslaget, mot hvilken reservationen är riktad, icke är afsedd att vara något annat än en tillfällig undantagslagstiftning, hvilken påkallas af vissa missförhållanden, som uppkommit därigenom, att våra gränstrakter mot Norge, medan de båda rikena voro förenade, blifvit i afseende å samfärdseln förbundna med Norge, under det att de svenska gränstrakterna fortfarande sakna det föreningsband

sinsemellan, som nu, mera än förr, visat sig behöfligt. Regeringen har sålunda icke med sin proposition åsyftat att för någon längre tid afhjälpa det här föreliggande missförhållandet, utan endast att råda tillfällig bot, tills mera varaktig hjälp kan åstadkommas.

Det är nu satt i utsikt, att de svenska gränstrakterna genom inlandsbanetankens förverkligande skola kunna få förbättrade kommunikationer, så att de för framtiden skola kunna förse sig med lifsförnödenheter och andra nödvändighetsartiklar utan att vara beroende af vårt grannland i väster. Sedan detta skett, blir den lagstiftning, som nu här är föreslagen, öfverflödigt. Gränstrakternas undantagsställning i tullhänseende behöfver då icke längre förekomma. Men så länge icke dessa missförhållanden i afseende på kommunikationerna blifvit afhjulpna, föreligga emellertid allt fortfarande samma skäl för en undantagslagstiftning som för åtskilliga år sedan. Särskildt beträffande gränstrakterna där uppe i Norrland, som reservanterna ansett icke böra gynnas med den undantagslagstiftning, som Kungl. Maj:t och utskottets majoritet funnit behöflig, så tyckes det, med hänsyn därtill, att införseln från Norge till dessa trakter är jämförelsevis så obetydlig, som om man gärna kunde unna den i flera hänseenden vantlottade befolkningen i dessa gränstrakter den lilla förmån, som Kungl. Maj:t här föreslagit, synnerligast då det är så ofantligt svårt att utöfva en effektiv kontroll öfver införseln uppe i dessa gränstrakter, som den föregående ärade talaren här framhållit.

För närvarande finnes det ingen annan möjlighet att råda bot på det föreliggande missförhållandet än att bevilja, hvad Kungl. Maj:t och utskottet här föreslagit. Men detta utesluter ingalunda, att man på samma gång kan arbeta på att få en mera varaktig hjälp för framtiden genom åstadkommande af sådana kommunikationer, hvarför undersökningar just nu pågå.

Af en del förhållanden, som äro framhållna i den kungl. propositionen och i de myndigheters utlåtanden, som därvid äro fogade, framgår med all önskvärd tydlighet behofvet af förbättrade kommunikationer för våra gränstrakter. Landshöfdingarne i de tre nordligaste länen hafva med hänsyn till detta behof samstämmigt tillrådt den tullfrihet för dessa nordliga gränstrakter, som här nu är föreslagen. Kommunikationsbehofvet inom gränstrakterna afhjälptes dock icke genom att dessa gränstrakter få de grenbanor eller tvärbanor, som från visst håll hafva blifvit ifrågasatta, ty därigenom förmedlas visserligen samtrafiken i gränstrakterna mellan svenska och norska orter, men de svenska orterna blifva icke sinsemellan förbundna, utan nu förefintliga missförhållanden komma att fort fara. I afvaktan på, att samfärdsförhållandena efter vår västra landgräns må blifva på ett tillfredsställande sätt ordnade, finner jag all möjlig anledning till att nu yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang.
gränstrafiken
mellan Sverige
och Norge.
(Forts.)*

*Ang.
gränstrafiken
mellan Sverige
och Norge.*

(Forts.)

Herr Branting: För den händelse den reservation, som är undertecknad af ett stort antal Första-Kammarledamöter, möjligen skulle kunna finna gehör i Första Kammaren, och således gemensam votering möjligen kunna komma att äga rum, anhåller jag att få föredraga ett telegram från Kiruna, som visar, att befolkningen där är orolig öfver de inskränkningar i deras rätt till fri samtrafik med Norge, som äro föreslagna i denna Första-Kammarreservation. Det är således endast för att stödja den mening, som utskottet har, som jag anhåller att få föredraga detta telegram:

»Medborgare i Kiruna—Riksgränsen uttala sina bekymmer med anledning af Första-Kammarreservationen angående gränstrafiken mellan Sverige och Norge. Då alla lifsförnödenheter måste hämtas från andra håll, och lifsmedelstrakterna på grund af de oerhörda afstånden äro de högsta i Sverige, måste det förefalla obilligt, att vedergällningen mot norrmännen skall utkrävas på bekostnad af några sämst lottade medborgare, som af kampen för tillvaron drifviits bortom kultiverade trakter. Denna tull skulle blifva en ren okynnestull. Den kan icke verka som finanstull eller skyddstull, då under april månad icke mer än 125 kronor skulle hafva erlagts i tull, därest tullskydd funnits vid denna tid».

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 5.

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

Därnäst i ordningen förelåg till afgörande statsutskottets utlåtande n:o 142, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm med omnejd.

I en till Riksdagen aflåten proposition af den 20 april 1906 hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att — med godkännande af ett mellan telegrafstyrelsen samt styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och Stockholms belltelefonaktiebolag den 8 mars 1906 träffadt aftal angående öfverlåtelse till telegrafverket af bolagens samtliga telefonanläggningar i Stockholm med omnejd m. m. — bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen det penningbelopp, som erfordrades för köpeskillingens erläggande enligt nämnda öfverlåtelseaftal, att af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom beloppets öfverlämnande till telegrafstyrelsen för-

orsakades riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämnade tillgång, dock så, att dylika afbetalningar borde en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Ang. inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm.
(Forts.)

Utskottet hemställde, att Riksdagen — med godkännande af det mellan telegrafstyrelsen samt styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och Stockholms belltelefonaktiebolag den 8 mars 1906 träffade aftal angående öfverlåtelse till telegrafverket af bolagens samtliga telefonanläggningar i Stockholm med omnejd m. m. — måtte bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen det penningbelopp, som erfordrades för köpeskillingens erläggande enligt nämnda öfverlåtelseaftal, att af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom beloppets öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakades riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämnade tillgång, dock så, att dylika afbetalningar borde en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Vid utlåtandet hade emellertid fogats reservation af herrar *F. E. Pettersson*, grefve *K. A. Posse*, *K. E. Bohnstedt*, vice talmannen *Pehrson*, *Nyländer*, *Wiklund*, *Sjö*, *Johansson* i Aflösa, *Lindgren* i Islingby, *Anderson* i Hasselbol och *Ödman*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter

Herr Palme yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag hör ingalunda till dem, som så att säga »ropa på polis» hvarje gång det gäller en öfverenskommelse mellan staten och ett enskildt bolag. Jag håller visserligen före, att staten har all anledning att särskildt se upp, när det gäller ett affärsaftal med ett stort enskildt bolag; men i hvarje fall böra, synes det mig, endast de sakliga skälen — och icke några andra — vägas för och emot hvarandra. Rörande den nu föreliggande frågan synes mig de sakliga skälen i hufvudsaklig mån tala emot det föreslagna inköpet.

Om man kastar en blick på utskottets betänkande, så är det icke utan, att man intages af en viss undran, då man ser, huru lustigt och lätt utskottet gjort sitt tillstyrkande. Knappa 25 tryckta rader hafva användts för motiveringen till en statsutgift, som går på nära 17 millioner kronor. Vid detta förhållande synes det mig, att man måste något litet syna i sömmarne de kalkyler, som här blifvit oss förelagda.

Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.

(Forts.)

Jag ber att härmed till en början få betona mitt varma erkännande af de synpunkters betydelse, som förmått telegrafstyrelsen att utföra dessa underhandlingar och Kungl. Maj:t att framlägga denna proposition. Från bägge dessa myndigheter är det utan tvifvel ett ärligt och väl menadt försök att ändtligen få ett slut på ett tillstånd, som tvifvelsutan har sina olägenheter, men hvars nackdelar dock måhända af dessa myndigheter något för mycket öfverskattats.

Jag vill, innan jag ingår på kalkylerna, något sysselsätta mig med olägenheterna för allmänheten och med den mycket omtalade konkurrensen. Att hafva blott ett enda telefonnät har tvifvelsutan sina mycket stora fördelar. Men dessa fördelar öfverskattar man dock så lätt. Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har förklarat sig icke kunna finna någon afgörande betydelse böra tillmätas denna konkurrens, som förefinnes emellan de olika telefonnäten. Och det är sant, någon *afgörande betydelse* får man icke tillmäta denna konkurrens. Men den är dock högeligen viktig med afseende på den föreliggande frågan. Ty, uppriktigt sagdt, vi äro rädda för att utan konkurrensens hälsosamma regulator lämna oss i händerna på ett verk, som icke alltid visat prof på hänsynsfullhet, och där vi åtminstone under en, lyckligtvis kortare, period haft tillfälle att skåda åtskilliga byråkratiska tendenser. Denna ganska berättigade känsla hos allmänheten har också födt sådana uttryck, som man litet emellan får höra, eller: hellre må vi betala dessa 10 öre i öfvergångsavgift än att se denna konkurrens öfvergå till ett byråkratiskt envælde. Och vi äro dessutom rädda för konkurrensens upphörande äfven ur andra synpunkter. Hvem garanterar oss, att, om köpet kommer till stånd, vi fortfarande få behålla samma låga abonnementsavgifter, som hittills, på rikstelefon? Hvem garanterar oss, att vi, om något köp blir af, fortfarande skola kunna få fria samtal emellan å ena sidan Stockholm och å andra sidan kringliggande städer i ganska stor rayon — Uppsala, Enköping, Norrtälje, Södertälje o. s. v.? Jag ber att få erinra om åtskilliga förhållanden, som visat sig inträda här i vårt land, så snart kungl. telegrafverket har lyckats att i någon bygd ihjälslå konkurrensen. Ifrån Skåne kan i det afseendet ett och annat berättas. Jag tror icke, såsom jag nyss nämnde, att telegrafverket alltid därvid har varit hänsynsfullt.

Det är emellertid icke endast ur denna nu nämnda synpunkt, som konkurrensen har sin nytta. Den är äfven fördelaktig ur både teknisk och ekonomisk synpunkt. Nu täfla bolagen och rikstelefonen att bjuda allmänheten det möjligast yppersta med afseende på tekniska förbättringar. Så snart någon ny uppfinning gjorts på telefonteknikens område, anskaffas den, till allmänhetens bästa; bolagen täfla om detta, och täflan uppammar å sin sida till nya förbättringar och nya uppfinningar i det af-

seendet. Genom ett köp skulle den enskilda företagsamheten kunna komma att bli beröfvad ett fält, där svensk ingenjörsvärksamhet lyckats åstadkomma världsrekord, rekord, som måhända ej nåtts under det kungl. svenska ämbetsmaskineriets sakta lunk. Jag tror således, att vi böra tänka ut något sätt att arrangera oss utan att behöfva göra något köp.

Herr statsrådet anser, att de för detta köp af telegrafstyrelsen lämnade detaljberäkningarna äro uppgjorda med all nödig förtänksamhet och försiktighet. I likhet med telegrafstyrelsen anser herr statsrådet, att man bör kunna påräkna ända till 7 $\frac{1}{4}$ procent inkomst på köpeskillingen, och det säges, att det står utom allt tvifvel, att inkomsterna här till fullo räcka till att inom 20 år förränta och återbetala köpeskillingen. Jag vågar för min del icke vara så sangvinisk; studiet af den föreliggande, enligt mitt förmenande rätt ytliga kalkylen synes mig böra mana till försiktighet. Med afseende å hela nätet inom Stockholm vill jag hänvisa därtill, att alla detaljer upptagits efter de beräkningsgrunder, på hvilka 1902 års förslag stöddes. Som bekant, voro då tillkallade tre experter, hvilka skulle yttra sig om det då ifrågasatta inköpet. Af dessa var ju, som känt, *en* icke alls fackman, de öfriga två voro fackmän, men fackmän på telegrafväsendets område; de voro, enligt de upplysningar, som jag från sakkörståndigt håll fått, utan djupare insikt i ett modernt, mycket utveckladt telefonväsende, och dessutom kände de, såsom utlänningar, icke till svenska förhållanden. Under några korta januardagar, den otjänligaste tid för en sådan undersökning man gärna kan tänka sig, gjorde de sina observationer, delvis, sägs det, under ledning af bolagens män och med de uppgifter, som de därifrån fått. Och så voro de färdiga med sitt utlåtande och sitt tillstyrkande af inköpet. Sedan dess hafva fyra år gått till ända, utan att opartiskt sakkunnig fackmannabesiktning ägt rum och utan att vi fått en på sådan ny fackmannabesiktning stödd beräkning. Fyra år hafva, som sagdt, gått förbi, och därunder har ju, oafsedt det underhåll, som lämnats detta tefonnät, hvilket nu är ifrågasatt till inköp, detta nät med alla tillhörande apparater naturligtvis blifvit äldre och åtminstone i någon mån sämre. Man säger, att bolagens nät är synnerligen väl underhållet. Där-om kan jag icke döma; men då man såsom bevis därpå framhållit, att bolagen under de senaste tre åren använt i det närmaste 60,000 kronor om året i reparationer, så bevisar detta ingenting; det kunde till och med bevisa motsatsen, då de varit nödsakade använda så stort belopp för reparationer. Emellertid är det tämligen allmänt bekant, att det anses, att bolagens nät i många och viktiga detaljer stå efter rikstelefonnätet, och att statsverket, en gång i besittning af bolagens nät, skall varda nödsakadt att därpå nedlägga mycket stora reparationskostnader.

De viktigaste posterna i den kostnadstabla, som i § 2 af

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*
(Forts.)

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

förslaget i köpekontrakt lämnats, rör apparaterna. Nu är det ju så, att medan apparaternas beräknade pris ingår i köpeskillingen, så ingår apparaternas afkastning, det vill säga abonnementsprisen, i rentabilitetskalkylen. Vid hufvudstationerna i Stockholm finnas ju 17,288 telefoner; lägga vi tillsammans hela priset för dessa apparater, komma vi upp till ett belopp af 7,374,880 kronor. Abonnementsafgifterna för dessa telefoner utgör 1,267,120 kronor, efter de olika prisen å 100, 80 och 60 kronor för år — jag har icke tagit med 36- och 45-kronors-telefonerna. Högsta priset för rikstelefonabonnemang pr år är nu 50 kronor. Då frågar jag: hvad är meningen? Är meningen den, såsom af den kungl. propositionen synes framgå, att rikstelefonabonnemangsprisen skola höjas till likhet med de abonnementspris, som gälla för allmänna bolagets bättre telefoner? Detta skulle, föreställer jag mig, väcka lika stor ovilja bland allmänheten, som den nya järnvägstrafiktaxan har gjort. Eller är det meningen, att vi skola få olika abonnementspris? Det kan jag heller icke tro. Eller är det meningen, att abonnementsprisen för telefoner i det inköpta telefontätet skola sänkas ner till de pris, som gälla för statstelefonerna? Men i så fall betyder detta en minskning i rentabilitetskalkylen på öfver 400,000 kronor. Det hade för att klart kunna bedöma kalkylen varit af synnerligen stor vikt att få specificerade uppgifter rörande ökningen af de olika telefon- eller apparat-typerna. Men det ha vi icke fått, vi hafva fått uppgifter om ett medelpris. Men med dessa medelpris är öfverblicken öfver det hela borteskamoterad. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på omöjligheten att komma med några medelpris, på hvilka man kan bygga en kalkyl, då prisen äro så olika som nerifrån 150 kronor och upp till 480 kronor. Emellertid lär det vara ett faktum — och detta har jag nyss fått ytterligare bekräftadt — att den ökning af bolagens telefonabonnenter, hvilken vi sett, hufvudsakligen beror på tillkomsten af de billigare 36- och 45-kronors-telefonerna. Då nu telegrafverket upplyser oss om, att självkostnaden per år för en telefonapparat är något öfver 32 kronor, så inse herrarne, att en ökning, som mest består i tillväxten af de billigare telefonernas antal, är ur ekonomisk synpunkt sedt icke så mycket värd.

Detta leder min tanke till telegrafstyrelsens mycket sanguiniska förhoppningar rörande de mycket omtalade dubbeltelefonerna. Enligt lämnade uppgifter finnas för närvarande 6,300 abonnenter, som både ha allmän telefon och rikstelefon. Af dessa beräknar nu telegrafstyrelsen, att endast 3,000 skola affalla och alltså de 3,300 kvarstå såsom dubbelabonnenter. Jag har roat mig med att dessa dagar höra mig för bland ett mycket stort antal af mina bekanta, som jag vet ha dubbla telefoner, och fråga, om de komma att stå kvar med sina dubbla apparater. Jag har ej fått jakande svar från någon enda. Jag har själf

dubbla telefoner, men min afsikt är ej att ha två, om köpet skulle gå igenom, utan tänker jag då arrangera någon sorts in-koppling, så att det ej blir två skilda ledningar.

Denna min uppfattning angående telegrafstyrelsens optimism stöder jag dessutom på en annan omständighet. I vårt samhälle har dess bättre under senare tid börjat göra sig gällande en vida mer kraftig tendens till sparsamhet och ekonomiska inskränkningar, än man af vissa yttre tecken skulle vara färdig att sluta. Dessa inskränkningar stå i samband med de särskildt här i Stockholm alltmera uppdrifna lefnadskostnaderna, och enligt min öfvertygelse kommer denna tendens till inskränkning att äfven verka därhän, att folk icke blir så begifna att skaffa sig telefon eller i hvarje fall att ha dubbla telefoner.

Jag hyser därför i detta afseende en alldeles motsatt uppfattning mot den, som har tagit sig uttryck i den kungl. propositionen, där det framhålles som en förhoppning, att dubbel-telefonsystemet skall tränga allt djupare ned i samhället, så att små köpmän, handlande och handtverkare alltmera skola begagna två telefoner, äfven sedan de icke behöfva göra det på grund af de dubbla telefonnäten. Det skulle emellertid icke på något sätt förvåna mig, ifall telefonökningen, åtminstone hvad Stockholm beträffar, hade nått ett kulmen, så att ökningen af telefon-abonnenternas antal endast fortskrider med befolkningsstockens tillväxt.

Jag vill i detta sammanhang påpeka, att det äfven rörande dessa dubbeltelefoner föreligger en ofullständighet i de uppgifter, som lämnats oss. Det hade varit till synnerligen stor fördel vid bedömandet af denna fråga, om vi fått veta, om de 6,300 dubbeltelefonerna vore dyrbarare telefoner — jag menar telefoner med högre abonnementspriser — eller enklare. Det betyder något helt annat för telegrafverket, om efter inköpet det är åtskilliga tusen stjärntelefoner, som affalla, än om det är lika många tusen 36-kronorstelefoner. Herrarne se, att utredningen lämnar åtskilligt öfrigt att önska.

Jag vill framhålla ännu ett exempel. Bland posterna här står det: 2,220 kilometer abonnementsledning à 120 kronor. Då ju kostnaderna för dessa ledningar i allmänhet icke beräknas till mer än cirka 85 kronor, så synes mig denna siffra 120 kronor vara väl högt tilltagen. Därvidlag är ock att tänka på, att en hel del af landsortsabonnenterna ju ock lära ha betalt 40 kronor per kilometer i inträdesafgift.

Ja, så skulle jag vilja säga ett par ord om fastigheterna, som ju också ingå i detta köp till respektive 1,040,000 och 330,000 kronor. Hvad den mindre fastigheten beträffar, kan jag efter samvetsgrant studerande af förhållandena — och jag har dock någon erfarenhet i sådana saker — ej se annat, än att det är ett jämförelsevis skäligt pris, 330,000 kronor. Däremot kan jag

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

ej säga detsamma om priset på det större huset. Taxeringsvärdet är 960,000 kronor, och det är meningen, att staten skulle gifva 1,040,000 kronor. Men då skulle vi få med maskiner för frambringande af elektrisk belysning. Det hade varit synnerligen förmånligt, om i denna utredning hade nämnts några ord om en besiktning af denna elektriska ljusstation. Jag har haft tillfälle att på nära håll i ett huskomplex, som Thule hade, se, hur en sådan med synnerlig omsorg anlagd elektrisk ljusstation, då huset skulle säljas och besiktigades, befanns gifva ett mycket lågt pris. Jag vill erinra om, hur i Kungl. Maj:ts proposition i den utredning, som telegrafstyrelsen lämnar, framhålles, att köpeskillingen för den mindre fastigheten är 37 kronor per kvadratfot; för den större fastigheten däremot finnes ej någon sådan utredning, men verkställer man den, så finner man, att den större fastigheten inklusive dessa maskiner för frambringande af elektriskt ljus, skulle betinga en kostnad af, om jag ej räknat miste, 112 kronor per kvadratfot. Det är, enligt de upplysningar, som jag har fått från sakkunnigt håll, ett pris, som väsentligen öfverstiger, hvad man någonsin hört talas om. Jag anser således, att priset för den större fastigheten är oskäligt uppdrifvet.

icke annat än jag kan se, så förefinnes i den kalkyl, som här är uppgjord, endast kreditposter, men inga debetposter. Det förefinnes emellertid åtskilliga debetposter af den betydighet, att man nog bör taga dem i öfvervägande, äfven om de ej alla kunna exakt på öret uppskattas. Det hade varit nyttigt, om utredning lämnats angående kostnaden för slopning af luftledningarna och införande af hela nätet i trummor i gatorna. Jag menar icke endast de direkta kostnader, som stå i samband med själfva omflyttningen, utan en mångfald af medelbara kostnader för takens återställande, trakasserier af alla slag, strider med husägare, eventuella processer med mera. Sådant kan ju ej på öret uppskattas, men att dessa kostnader kunna gå till högst betydande belopp, är tydligt för enhver. Vidare förefinns inga uppgifter om kostnaderna för centralstationernas sammanförande, och det är ju dock kostnader, som böra afräknas, då vi skola göra en rentabilitetskalkyl öfver köpet. Det är visserligen sant, att telegrafverket får fördel af vissa af dessa lokaler, som kunna för dess behof användas, men att betydliga kostnader skola däraf vållas, är alldeles uppenbart.

En punkt, där Riksdagen hade haft rätt att fordra en ganska noggrann redogörelse, är angående personalen. I 6 paragrafen af förslagskontraktet finnas upptagna bestämmelser, att telegrafverket skall i sin tjänst med ett par undantag öfvertaga hela personalen vid bolagen och, utan minskning i lönerna, aflöna dem. Denna personal är ingalunda obetydlig. Enligt bolagets sista föreliggande årsberättelse består personalen af öfver 700 personer, däraf 290 män och 419 kvinnor, mest telefonister.

Bland dessa finnas åtskilliga, som, att döma af deras benämningar, säkerligen draga ganska betydliga aflöningar. Nu är det också bekant, att personalen hos dessa enskilda bolag har högre aflöningsförmåner än personalen vid statstelefonen. Är det då meningen, frågar man sig, att denna personal, som inkorporeras i tjänstemannakåren vid statstelefonen, skall ha olika och högre lön än deras äldre kamrater inom verket? Hvad detta kan leda till för bråk och för afundsjuka och trassel af alla slag, inser enhvar. Eller skall man åstadkomma en höjning af telegrafverkets lönestat, så att de äldres löner blifva lika stora med de nytillträdandes? Ja, då håller icke rentabilitetskalkylen streck. Och hur skall det sedan gå med dessa nytillträdandes pensioner?

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

Jag tror mig nu ha visat, dels att vissa af de gjorda kalkylerna äro sangviniska, dels att utredning saknas rörande en hel mängd förhållanden, hvilka äro af grundläggande natur för att kunna rätt bedöma det föreslagna inköpet, och jag tror mig därmed ha gifvit fullgoda skäl, hvarför jag yrkar afslag på telefonköpet.

Man skall icke betrakta det som ett köp, har det sagts, och det yttrades för några dagar sedan: man skall betrakta det alldeles på samma sätt, som när telegrafverket får låna upp pengar för att utvidga sig åt ett visst håll. Nej, mina herrar, man får ej betrakta detta på samma sätt. Då gäller det en utvidgning, det gäller att för samfärdseln vinna nya områden, det gäller att skapa nyttigheter, det gäller att göra ett produktivt arbete. Här åter är det ur national-ekonomisk synpunkt blott en öfverflyttning af kapital från ett håll till ett annat.

En affär som denna kan emellertid ses ur olika synpunkter. Jag har här uteslutande sett den ur rentabilitetssynpunkt med afseende på det pris, som återfinnes i förslagskontraktet. En annan synpunkt vore att skärskåda saken ur aktiesynpunkt, och jag skall äfven något beröra denna synpunkt. Allmänna telefonbolaget bildades år 1883. Vid 1887 års slut hade bolaget 1,500 aktier. Aktiernas antal har efter hand ökats, så att nu uppgår deras antal till 9,500. Anledningen till denna ökning är naturligtvis dels behovet af ökad rörelsekapital, men dels också en annan omständighet. Allmänna telefonbolaget får enligt sin bolagsordning icke utdela mer än 8 procent till aktieägarne, och då har man, för att kunna tillgodose dessa litet bättre, tid efter annan låtit dem för billigt pris få en ny aktie, en aktie, som de visserligen fått betala, men endast till pari. Se vi på de kurser, som under de sista åren gällt för telefonbolagets aktier, så finna vi, att dessa under 1890-talet hållit sig något öfver 300 kronor och upp till 400 kronor; de äro nominellt på 300 kronor. I december 1901 gällde de mellan 360 och 455 kronor. Så kom frågan om statsinköpet år 1902. Då stego de med en gång till 710 kronor. Sedan afslog Riksdagen detta köp, och aktierna

Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.
(Forts.)

sjönko då till omkring 500 kronor eller något däröfver. Så kom 1904 års plan med sammanslagning och delning, som herrarne komma ihåg, och då stego aktierna åter. De hade, som sagdt, varit nere till 500 kronor, men i maj år 1904 hade de stigit till 710 à 775 kronor. I maj i fjol stodo aktierna föga öfver 1,000 kronor, men nu i maj detta år hafva de kommit upp ända till 1,868 kronor, som är det högsta pris, hvartill dylika aktier torde hafva sålts. Jag har nämnt dessa siffror, icke därför att jag icke mycket väl unnar ett väl skött bolag att förtjäna penningar, ifall det gör detta utan att skada allmänheten, men jag har nämnt dem därför, att jag har velat visa, hurusom aktierna stigit och fallit, allteftersom aktieägarna haft förhoppning, att staten skulle köpa eller icke. Denna omständighet gifver tydligen vid handen, att bolagets intressenter ha spekulerat på statsinköpet. De ha sett statsinköpet i den belysningen, att de icke kunna få mer än 8 procent på sina aktier, men att, om staten inköper telefonnätet, detta betyder, att ett mycket stort belopp på en gång stoppas i hvarje aktieägares ficka.

Dessa aktiepris hafva ledt min tanke på ett annat sätt att göra kalkylen. Det finnes för närvarande 9,500 aktier i bolaget. Om vi utgå från det höga priset af 1,850 kronor per aktie, ett pris, som är så högt, att den lagbegränsade utdelningen på aktierna icke ens skulle räcka till 2 procent på detsamma, utan stanna vid föga öfver 1 procent, — men i allt fall, om vi räkna med detta pris och skulle tänka oss, att staten kunde få köpa alla aktierna på en gång, så skulle vi komma upp till ett pris af 17,575,000 kronor, det vill säga omkring 1,000,000 mera än den nu föreslagna köpeskillingen. Men, mina herrar, för denna miljon mera finge vi icke blott allt det, som vi nu skulle få genom köpet; vi finge icke blott hela telefonnätet och allt hvad staten i sammanhang därmed vill hafva för att lägga till rikstelefonnätet, utan vi finge också alla bolagets öfriga tillgångar. Vi finge alla aktierna i det ryska bolaget, vi finge aktierna i aktiebolagat Cedergren och vi finge, sist, men icke sämst, bolagets aktier i aktiebolaget L. M. Ericsson & C:o, hvilka bolags ägande aktier, enligt hvad allmänt anses, lära vara värda öfver 8 miljoner kronor. Kunde vi sålunda få köpa alla aktierna för 17 $\frac{1}{2}$ miljoner kronor, så kunde vi efter denna kalkyl minska statens utgifter med åtskilliga miljoner kronor. Äfven här framhållna synpunkter synas mig i någon mån vara ägnade att stödja det yrkande om afslag, som jag ämnar göra.

Något måste emellertid göras efter kungl. telegrafstyrelsens mening. Ja visst, något måste göras, och detta är efter min mening följande: telegrafverket och bolaget få gå hvarandra till mötes på halfva vägen hvar. De få genom ömsesidiga eftergifter träffa en billig och klok uppgörelse med hvarandra om samtrafik. Går telegrafstyrelsen därvid ärligt och öppet till mötes,

utan byråkratisk styfhet och utan att det finnes skäl att bakom den framsträckta handen se några andra önskingar, exempelvis att bemäktiga sig den andra konkurrentens verksamhetsområde, ja, då kan enligt mitt förmenande bolaget icke annat än fatta den framsträckta handen. Och gör icke bolaget detta, utan lägger svårigheter i vägen för ett rimligt samförstånd, ja, då är det naturligtvis icke telegrafstyrelsens fel, om saken mynnar ut i en stark konkurrens, en konkurrens, på hvilken dock i längden telegrafstyrelsen icke kan blifva den förlorande.

Herr talman, jag anhåller att få yrka afslag på det framställda förslaget.

Herr Hammarskjöld: Herr talman! Jag får till en början be kammaren om ursäkt därför, att jag icke kan i korthet svara på herr Palmes långa tal, ty det är ju tydligt, att så många anmärkningar, som han framställde, också fordra ett tämligen långt bemötande. Han började med att klandra utskottet därför, att det gjort sitt tillstyrkande så lustigt och lätt. Ja, det var icke svårt för utskottet, när den utredning, som lämnats af telegrafstyrelsen och Kungl. Maj:t, enligt utskottets mening var så fullständig och god. Vidare drog han fram det gamla skälet, att det vore fördelaktigt att hafva konkurrens, då man därigenom skulle skydda sig mot möjligheten, att telegrafstyrelsen skulle slå sig i ro och icke vidare låta rikstelefonen göra några framsteg. Jag ber att i detta fall få hänvisa till förhållandena i öfriga delar af landet. Vi hafva icke, så vidt jag vet, något enskildt telefonnät, åtminstone icke af nämnvärd betydelse annat än det allmänna bolagets nät här i Stockholm, och jag har likväl för min del icke hört talas om, att telefonen i andra delar af landet blifvit i tekniskt afseende illa skött. Om man på något ställe gör anmärkning mot betjäningen eller dylikt, är detta en sak, som kan förekomma under alla förhållanden äfven med den största konkurrens. För öfrigt är det rikstelefonen, som gått i spetsen i fråga om utvecklingen på det tekniska området och infört nya förbättringar. Det är ingalunda allmänna bolaget, som gjort detta, utan det har blott följt efter.

Vidare framställde han sina tvifvelsmål mot rentabiliteten och anmärkte, att värdet af nätet i Stockholm var beräknadt efter 1902 års pris. Jag förstår icke riktigt, huru han kan komma med en sådan anmärkning eller hvilken betydelse denna anmärkning kan hafva, då det är ett faktum, att priset per abonnent i Stockholm år 1902 var 333 kronor, men nu blifvit nedsatt till 297 kronor, likasom det för abonnenter i landsorten år 1902 var 439 kronor, men nu blifvit nedsatt till 307 kronor.

Han talade vidare om, att man icke hade full garanti för att nätet nu var i godt skick, och han tycktes för sin del tro, att det lämnade mycket öfrigt att önska. Om så är, hvarför

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

vilja då stockholmarne så gärna behålla kvar sitt enskilda telefonnät; hvarför vilja de icke då, att staten skall öfvertaga detsamma, om de anse, att staten sköter det bättre? Nej, de äro mycket angelägna om, att staten icke skall köpa detsamma, utan att det skall stanna kvar i bolagets händer. Detta tycker jag icke är konsekvent.

Vidare frågade herr Palme, om meningen vore att höja abonnemangspriset. Därom lämnar utredningen i ärendet fullt tydligt svar. I departementschefens yttrande finnes nämligen på sid. 14 i betänkandet uppgifvet, hurusom allmänna bolagets årsavgifter — 36 eller 60 kronor för bostadsabonnemang och 45 eller 80 (100) kronor för affärsabonnemang — hålla sig å ömse sidor om rikstelefonens för alla abonnemang lika medelavgift 50 kronor. Och vidare står det, att efter sammanslagningen af näten rikstelefonens abonnenter skulle äga att, allteftersom deras kontrakt utlöpte, teckna nya aktier på allmänna bolagets nuvarande villkor. Någon skyldighet härtill skulle således icke uppställas såsom förutsättning för erhållande af avgiftsfria samtal. Icke heller skulle de få rätt att före kontraktstidens utgång öfvergå till ett förmånligt abonnemang enligt de nya villkoren, enär samtrafiken måste betraktas såsom ett utom kontraktet medgifvet tillägg i förmåner. Jag anser, att härmed är herr Palmes fråga fullständigt besvarad.

Herr Palme hade en annan anmärkning, i det han tycktes tro, att det skulle vara sannolikt, att massan utaf abonnenter i allmänna bolaget skulle gå ned till de allra billigaste apparaterna, och att det därigenom skulle blifva en minskning i rentabilitetskalkylerna på 450,000 kronor. Det är ju med de citat, som jag läste upp, visadt, att så icke kan äga rum.

Sedan komma vi då till frågan om de så kallade dubbelabbonenterna, de som hafva både riks och allmänna, och fruktan för att af de 6,300 dylika abonnenter, som nu finnas, det skulle afgå flera än beräknadt, eller 3,000. Det är mycket svårt att kunna uppställa några beräkningar i den delen. Och hvad beträffar herr Palmes undersökningar, då han frågat en och annan af sina vänner därom, huruvida de skulle behålla dubbeltelefon, så får jag säga, att jag icke kan tillmäta denna undersökning något särdeles stort värde. Jag kan i stället erinra om ett annat förhållande, som ju kan hafva sin lilla betydelse i jämförelse med detta, nämligen att, då staten inköpte det enskilda nätet i Göteborg, det fanns — jag minns icke riktigt siffran — något öfver 600 personer, som hade dubbeltelefon, men att af dem det icke var mera än 28, som upphörde att hafva dylik telefon. Alla andra stannade kvar. Det synes mig då underligt, om det här i Stockholm skulle blifva en så stor mängd, att den skulle gå upp till mer än de 3,000 personer, som här äro beräknade. Jag anser, att man kan sätta ett ganska stort förtroende till den

siffran. Ja, jag vill tillägga det, att, antaget äfven den möjlig-
heten, att ingen enda skulle stanna kvar, utan att alla, som nu
hafva dubbeltelefon, skulle därmed upphöra — hvilket ju dock
icke är sannolikt — ja, hvad betyder det? Det betyder, att,
under det att ökningen brukar vara 3,000 abonnenter om året,
så blefve det ett år, som ginge bort, då staten icke finge någon
ökning i abonnentantalet på det allmänna bolagets nät. Men
beräkningarna å rentabiliteten äro uppgjorda uteslutande på de
42,000 abonnenter, som nu finnas, och det är icke upptaget
någon inkomst för de abonnenter, som man med säkerhet kan
beräkna skola tillkomma år efter år.

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

Vidare talade herr Palme om, att här i Stockholm började
råda en tendens att spara, och att det skulle äfven verka på
telefonerna, så att man dels icke skulle vilja hafva dubbeltelefoner
och dels folk skulle hädanefter icke lägga sig till med telefon
öfver hufvud taget. Denna sparsamhetstendens är en mycket
glädjande nyhet. Jag har icke hört talas om den förut, och jag
har icke kunnat märka den på någonting. Men jag erkänner,
att jag icke känner förhållandena så väl som herr Palme. Jag
skulle dock finna mig mycket belåten, om framtiden konstaterade,
att herr Palme hade rätt däruti, att man i Stockholm började spara.

Däremot tror jag icke på den tanke, som han framkastade,
att möjligen ökningen nu nått sin kulmen, och att det hädan-
efter icke skulle tillkomma flera abonnenter. Det vore ju be-
synnerligt, om just år 1906 ökningen skulle upphöra, då den
förut varit omkring 3,000 abonnenter om året. Jag tänker, att,
om denna siffra kan variera något och möjligen sänkas, det nog
i alla fall kommer att bli så, som det hitintills har varit, att
man vill hafva telefon, och det ungefär i samma grad som förut.

Hans anmärkningar angående värdet å fastigheterna har
jag däremot svårare att yttra mig om. Ty jag känner icke mera
till detta, än hvad som blifvit omnämndt i den kungl. proposi-
tionen. Men då han ansåg, att värdet på det mindre huset var
fullt tillfredsställande, samt vi veta, att det större huset är
taxerad till 960,000 kronor, och att det nu skulle kosta 1,040,000
kronor, hvori inräknats kostnaden för maskineri för ljusstationen,
så tycker jag icke, att denna skillnad är någonting som be-
höfver verka afskräckande, äfven om han skulle hafva rätt uti,
att priset kan vara något för högt. Det är en sak, som jag
icke kan yttra mig om. Jag säger det uttryckligen. Jag känner
icke denna sak. Men jag anser, att detta spelar en bra liten roll.

Herr Palme kom vidare med den anmärkningen, att kal-
kylerna endast upptog kreditposter och inga debetposter, och
han kom nu med en debetpost. Det var dock en mycket egen-
domlig sådan; han erinrade, att det icke fanns utredning om
hvad det skulle kosta att slopa rikstelefonens luftledningar, och
att det skulle blifva så mycket trassel med husvärdarna och

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

processer med dem. Jag tänker, att husvärdarna komma att blifva mycket glada, om de slippa telefongalgarna på sina hus. Det skulle förvåna mig, om de skulle ställa till processer mot telegrafstyrelsen, för att den toge bort galgarna från taken. Jag tänker, att de snarare komma att gifva telegrafstyrelsen en tacksamhetsadress. Hvad nu angår kostnaden för slopningen af ledningarna, får jag säga, att det är väl ändå herr Palmes önskan, förmodar jag, liksom allas vår önskan, att vi skola blifva af med luftledningarna och i stället få jordledningar i trummor. Antaget nu att köpet icke blir af, och det otroliga inträffar, att telegrafstyrelsen kan utverka sig rätt att få lägga ned kablar i gatorna, ja, då måste ju i alla fall ledningarna slopas, och då kommer det ju under alla förhållanden att kosta pengar. Jag tror, att man nödvändigt måste få göra en utgift i hvilketdera fallet som helst.

Sedan gjorde herr Palme den anmärkningen, att det icke fanns någon uppgift om kostnaden för verkens sammanförande. Ja, så vidt jag kunnat få reda på saken, skulle, enligt hvad det anses, denna kostnad blifva mycket obetydlig därför, att det är meningen att bibehålla allmänna bolagets telefonstationer; och då lär det icke blifva mycket större svårigheter, än det skulle blifva genom att återupprätta samtrafiken utan att köpa bolagets nät.

Sedan kommer den stora faran för personalen. Den utgör omkring 700 personer, och en del af personalen har högre lön än personalen vid rikstelefon. Jag har fått den uppgiften, att den personal, som enligt köpekontraktet skulle öfvertagas, utgör, frånräknadt telefonisterna och öfrig kvinnlig personal äfvensom arbetare, 24 personer. Det är hela den afskräckande summan, af hvilken det öfvervägande antalet är under 40 års ålder. Slutligen må anmärkas, att denna personal icke är tillförsäkrad någon som helst pensionsrätt. Om nu denna personal, hvilket jag icke betviflar, har högre löneförmåner, än som staten består, så motverkas detta i icke så obetydlig grad af den omständigheten, att personalen icke har pension. Och om dessa 24 personer skulle bibehållas vid sina löner, så länge de kunde tjäna kvar, och dessa löner äro något högre än statens, så behöfver detta väl, med hänsyn just till denna bristande pensionsrätt, icke åstadkomma någon omhvälfning i löneförhållandena för statens telefonpersonal i öfrigt, för alla de kvinnliga telefonisterna, som ju äro en mycket stor mängd. De äro antagna endast för 5 år i sänder. De hafva således icke någon fast kontrakterad anställning, och hvarken bolaget eller staten har någon vidare skyldighet gent emot dem. Samma är, så vidt jag vet, förhållandet med de kvinnliga telefonisterna vid rikstelefonen, nämligen, att de äro antagna endast för fem år i sänder. Jag kan således icke förstå, att denna personalfråga hvarken behöfver verka så afskräckande eller medföra några farliga följder.

Jag skall be att ytterligare få erinra om några uppgifter, som visserligen till större delen finnas i Kungl. Maj:ts proposition, men som kanske icke hafva blifvit observerade af alla under den brådska, som nu råder. Först vill jag då erinra om, hvad som nyss nämndes, att amorteringskalkylerna äro baserade på de 42,000 abonnenter, som skulle öfvertagas den 1 juli 1906, hvaremot icke någon inkomst beräknats af nytillkommande abonnenter. Vidare erinras om den besparing, som göres genom att arfvodena åt verkställande direktör, styrelse, revisorer samt skatter, tillhoppa omkring 80,000 kronor, icke komme att utgå, sedan staten öfvertagit det enskilda nätet. Dessa utgifter äro icke medtagna i amorteringskalkylerna, lika litet som öfriga besparingar beträffande personalen, hyra, kataloger m. m., tillsammans omkring 109,000 kronor. Detta belopp är en slags säkerhetskoefficient, afsedd att ytterligare säkerställa kalkylerna. Vi böra vidare komma ihåg, att allmänna bolagets koncession räcker ända till 1941, således under 35 år till. Alla de abonnenter, som bolaget kan draga till sig under dessa 35 år, har bolaget att draga inkomst af. Om staten nu köper bolagets nät, så får naturligtvis staten denna inkomst, och det kommer att i högst betydlig grad bidraga till att amortera kostnaden för köpet. Det kan väl icke bestridas, att en dylik koncessionerad rätt har ett ofantligt stort affärsvärde.

Det har talats om, att bolagets nät är sämre nu, än det var år 1902. Om vi hålla oss endast till ledningarna, är det afgjort bättre, ty år 1902 utgjorde de underjordiska ledningarna endast 76 %, under det att de för närvarande uppgå till 86 %.

Jag har nämnt redan förut om, huru priset för abonnent har nedsatts högst betydligt både inom Stockholm och landsorten. Vidare vill jag erinra om, att man nu får utan särskild ersättning, utöfver hvad som var fråga om år 1902, en ny, modern station, medan år 1902 endast den gamla stationen var inräknad i priset å nätet och den nya skulle särskildt inlösas.

Det har talats om, att ledningarna ute på landet skulle vara dåliga. Jag föreställer mig, då bolagets ledningar och rikstelefonens ledningar öfverallt här i stockholmstrakten gå bredvid hvarandra på hvar sin sida om vägen och telegrafverkets ingenjörer tidt och ofta äro ute för att se till och reparera telegrafverkets ledningar, att deras omdöme bör tillmätas vitsord, när de säga, att de icke finna, att bolagets ledningar äro sämre underhållna än telegrafverkets. Vidare vill jag erinra, att apparater, växelbord och linjematerial äro af alldeles samma beskaffenhet som telegrafverkets, att kablarna äro af samma konstruktion och levererade af samma fabrikanter. Ytterligare har priset för reservledning, som 1902 utgjorde 100 kronor, nu nedsatts till 65 kronor.

Herr Palme har framhållit, huru det skulle gå till att få en uppgörelse till stånd, och han talade mycket vackert om, att

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.
(Forts.)*

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.
(Forts.)*

riks och allmänna borde mötas och att de skulle behandla denna sak utan byråkratisk styfhet och komma öfverens om samtrafik. Äfven om samtrafik kan åstadkommas, anser jag för min del, att det är illa, att det skall finnas två nät bredvid hvarandra med kablar och ledningar åt alla håll. På det viset är det rent af en nationalekonomisk förlust, att där det kunde vara enkla nät, det måste finnas dubbla. Om man bara tänker på, huru utåt landsbygden vägarna äro garnerade med stolprader och med en oändlig massa trådar och ledningar, så tycker man, att detta kunde minskas. Öfverallt inom den rayon, som bolaget äger rätt att bygga i, är det ju dubbla stationer: på ena sidan rikstelefonens stationer och på andra sidan allmänna bolagets. Då vore väl fördelaktigt att få dem förenade. Men om vi icke kunde komma öfverens, ja, då skulle riks äga rättighet att konkurrera ihjäl det andra bolaget. Jag tänker, att det skulle blifva en ganska dyr affär för riks att konkurrera ihjäl det andra bolaget. Och äfven om det ginge för sig, så får jag säga, att icke smakar mig denna åtgärden. Jag tycker icke, att det är vackert och värdigt af staten att göra affärer på sådant sätt, att man konkurrerar ihjäl en motståndare, som sitter i sin lagliga rätt. Det viktigaste skälet för många mot detta inköp är ju egentligen det, att man tycker, att allmänna bolaget förtjänar för mycket penningar, att det får för bra betaldt. Somliga betvifla ju, att det för staten är en lönande affär. Jag tviflar icke alls på det, men äfven de, som medgifva att det för staten är en lönande affär, tycka ändå, att det går icke an, att den, som staten köper af, skall förtjäna så bra. Jag tror, att många helst skulle se, att allmänna bolaget blefve luradt på affären. Jag tycker, att när staten gör en sådan affär, så behöfva vi icke mycket bekymra oss om, att bolaget, som sitter i en god ställning och som kan diktera priset så som det har förmåga till, betingar sig goda villkor. Jag tycker, det är bra betaldt hvad det skulle få, och jag kan icke göra något vid den saken, men kan icke inse, att den omständigheten, att det får bra betaldt, skall hindra staten att köpa, när det är en god affär.

Det har betviflats, att telegrafverket skulle hålla sitt löfte att inom 20 år amortera köpesumman. Då säga somliga: Om den nuvarande generaldirektören får lefva och sitta kvar och sköta det, då går det nog, men hvem vet, huru det kan gå, om det komme en annan? Jag vill erinra om, att föregående chefer hafva också haft stora lån att amortera och amorterat dem fortare än som var utlofvadt. Jag vet icke, hvarför man skall förut-sätta, att hädanefter till chefer för telegrafverket skola tillsättas mindre skickligt folk än hittills. Detta skäl förefaller mig sålunda som ett svepskäl.

Jag har tillräckligt länge, kanske allt för länge, uppehållit kammaren, men jag har icke kunnat svara kammaren kortare.

Kanske blir det tillfälle att ytterligare svara på invändningar, som kunna göras. För mig står det klart, att det är en god affär för staten, och att det i tekniskt afseende nog är nödvändigt, åtminstone icke utan olägenhet kan uppskjutas, att staten blir ägare till allmänna bolagets nät. Därför skall jag anhålla att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.

(Forts.)

Häruti instämde herrar *Persson* i Tällberg, *Wickström*, *Warburg* och *Zetterstrand*.

Herr vice talmannen: Herr talman! Den siste ärade talaren har talat så vackert för inköp, att det nästan kännes något besvärande att icke kunna tala i samma riktning och hysa samma åsikt som han.

Det framgår af utskottets betänkande, som herrarne se, att jag är en af reservanterna, och däraf framgår också, att jag är mot detta föreslagna inköp. Jag skall söka, att så kort som möjligt anföra de skäl, som hafva varit för mig bestämmande. För att nu kunna blifva mycket kortfattad, så går jag förbi både hvad som förekommit i utskottet och likaså i den utredning, som lämnats af telegrafstyrelsen, och öfvergår till hvad herr statsrådet och chefen för civildepartementet har anfört i den kungl. propositionen. Herr statsrådet anför hufvudsakligast tre skäl för inköpet. Det ena skulle vara det, att från allmänhetens synpunkt måste det först betecknas såsom en ständigt kännbar olägenhet af stor innebörd, att rikstelefonnätets abonnenter, hvilkas antal öfverstiger 85,000, icke kunna komma i direkt telefonförbindelse med de enskilda nätens, till antal af omkring 42,000. Mot detta skulle jag vilja göra den erinran, att det synes mig icke vara rikstelefonens abonnenter, som här skulle hafva den största angelägenheten att få tala med allmänna bolagets abonnenter, eftersom det är rikstelefonens abonnenter, som utgöra det ojämförligen större antalet, då de äro minst dubbelt så många som allmänna bolagets abonnenter. Det andra skälet, som anfördes af herr statsrådet, är detta: »För telegrafverket hafva vidare genom det nuvarande tillståndet, hvartill hör sammankopplingen af telegrafverkets rätt att nedlägga underjordiska kabelrör i stadens gator med frågan om samtrafikens ordnande mellan statens telefontät och de enskilda, uppstått tekniska svårigheter, som i mån af rikstelefontätets utveckling ökats och nu blifvit så hopade, att de snart faktiskt icke kunna öfvervinnas. Vid sidan af dessa tekniska svårigheter ställer sig den ekonomiska förlust, som åsamkas telegrafverket genom nödvändigheten att fortfarande anlägga luftledningar.»

Jag vill icke förneka de här berörda tekniska svårigheterna, ty de äro uppenbara, det måste erkännas. Men ser man till hvad orsakerna kunna vara till detta, så synes mig, att de äro

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*
(Forts.)

af sådan beskaffenhet, att de till den väsentligaste delen åtminstone skulle kunna aflägsnas utan att staten behöfde köpa allmänna bolagets telefontät. Det har, som vi ju alla känna till, förnämligast varit den orsaken, som har utgjort trångmål för rikstelefonen, att Stockholms kommunalstyrelse har nekat telegrafstyrelsen att få komma fram i Stockholms torg och gator med underjordiska ledningar. Nu är det visserligen sant, att på sista tiden har icke någon framställning från telegrafstyrelsen gjorts till Stockholms stadsfullmäktige om att få lägga ner så beskaffade ledningar. Men på den tiden, för fyra à fem år sedan, då telegrafstyrelsen sista gången gjorde en sådan framställning, då svarade Stockholms stadsfullmäktige: Det får telegrafstyrelsen göra, mot det villkor, att det skall blifva samtrafik mellan stats-telefonen och allmänna bolagets telefoner. Men det ligger numera så till med samtrafiksfrågan, att allmänna bolaget vill icke på några villkor gå in på samtrafik. Det hjälper icke, att rikstelefonen vill det. Allmänna bolaget vill det icke. Och därför står det icke i rikstelefonens makt att uppfylla sådana villkor, som Stockholms stadsfullmäktige af telegrafstyrelsen fordra. Jag har emellertid anledning att tro, att telegrafstyrelsen i detta fall icke har gjort allt hvad som kunde göras. Jag förmenar nämligen, att telegrafstyrelsen kunnat gå in till Stockholms stadsfullmäktige med förnyad framställning i ämnet. Jag vet alldeles säkert, att en del af det motstånd, som fanns hos Stockholms stadsfullmäktige på den tiden, när telegrafstyrelsen gjorde sin berörda framställning, är aflägsnadt. Och det undras mig, om icke Stockholms stadsfullmäktige skola, nästa gång sådan framställning göres från telegrafstyrelsen, finna anledning att i en eller annan form bereda möjlighet för rikstelefonen att komma fram.

Det tredje skälet, som framhållits af herr statsrådet, är, att, från nationalekonomisk synpunkt sedt, den nuvarande anordningen med dubbla telefontät på samma ort naturligtvis vore förkastlig. Detta kan ju icke bestridas; det är en onödig ekonomisk uppoffring att hafva en dubbel uppsättning af ledningar, stationer och mera sådant. Men därför är det icke sagdt, att staten skall träda emellan på det sätt, som föreslås. Jag tycker, att detta är väl mycket fordradt, i synnerhet när man betänker, att den hufvudsakligaste orsaken till, att man nu begär statens mellankomst är, att telegrafverket och allmänna telefonaktiebolaget icke kunna komma öfverens. Jag påstår bestämdt, att det icke är ett statsintresse att slita tvisten mellan telegrafverket och bolaget; frågan berör icke hela landet, utan den har förnämligast ett lokalt intresse för Stockholms stad med omkringliggande nejd. Därför att fördelar skulle beredas den ena parten, skulle staten träda emellan med en viss risk — ty, säga hvad man vill, det är en viss risk förenad med detta köp. Nu svarar man

mig, att detta är ett fullkomligt obefogadt påstående; ty de beräkningar, som äro framlagda, visa, huru fördelaktigt köpet är, och hurusom man kan under de närmaste 20 åren amortera hela köpesumman. Huru kan man då tala om, att det är någon risk förenad med detta köp? Herr Hammarskjöld har betonat, att det finnes så mycket mindre risk, som telegrafstyrelsen icke beräknat den ökning af abonnentantalet, som komme att äga rum under tiden, och man skulle förtjäna lika mycket på de nytillkomna abonnenterna som på de förutvarande, ty naturligtvis skulle affären drifvas så, att nettobehållning uppstode. Detta förnekar icke heller jag, men däremot ställer jag upp ett annat påstående, nämligen, att man icke har räknat med en ökning af driftkostnaderna, utan ansett, att dessa skulle under den tjuguariga amorteringstiden blifva desamma som de *hittills varit*. Men det är ofantligt djärft att räkna på detta sätt. Om vi tänka oss tillbaka tjuguar i tiden, märka vi, huru på alla områden arbetskraften stigit i pris. Åtskilligt annat har också väsentligt stigit, och mycket af det, som för telefonväsendet behöfves, tariffade för 20 år sedan icke hälften så stora kostnader för drift och underhåll som nu. Huru vanskligt är det då icke att räkna så, som om drift- och underhållskostnaderna skulle i förhållande till verksamhetens omfång förblifva vid hvad de nu äro under den tjuguariga öfvergångstiden. Ergo skulle man kunna amortera köpeskillingen på dessa 20 år, säger man. Detta mer än någonting annat har bestämt mig, och jag kan icke se annat än, att häri verkligen föreligger en felräkning.

Generaldirektören och chefen för telegrafverket har sagt, att det alldeles påtagligt kommer att gå bra för telegrafverket med inköpet. Telegrafverket, som under en följd af år fått låna af riksgäldskontoret, har ordentligt betalat både ränta och amortering på de erhållna lånen, och, eftersom telegrafverket kunnat göra det hittills, skall telegrafverket äfven göra det framdeles, då det kommer i besittning af allmänna telefonbolagets egendom. Mot detta beräkningssätt har jag en erinran att göra. Generaldirektören har nämligen glömt en sak därvidlag, nämligen att statens telefonväsen har af staten erhållit nära 6 miljoner kronor i anslag utan återbetalningsskyldighet. Telegrafverket har för dessa 6 miljoner kronor fått mycket, som sedan beredt verket större inkomst än annars och naturligtvis därigenom större möjlighet att fullgöra dess förbindelser till riksgäldskontoret. Men man har icke räknat med detta, att staten anslagit ett så stort belopp utan återbetalningsskyldighet.

Mot det uppskattade värdet af de enskilda bolagens egendom kan jag icke göra någon erinran, ty jag är icke sakkunnig, och, äfven om jag vore det, skulle jag icke haft tillfälle att så noga som erfordras taga kännedom om de förhållanden, som äro förenade med en värdering af denna telefonegendom. Men

Ang. inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm.

(Forts.)

Ang. inköp af jag vågar dock göra en erinran mot värderingen, nämligen att de enskilda man vid uppskattningen af bolagens egendom beräknat fullt telefonanlägg- värde å sådant som centralstation, telefontorn, vissa ledningar ningarna i och mycket annat för öfrigt, som jag icke kan på rak arm här Stockholm. räkna upp, ehuru allt detta, sedan staten blifvit ägare äfven af all telefon i Stockholm med omnejd, till stor del måste slopas. Detta, som man skulle köpa för högt pris, förlorar i samma ögonblick, sammanslagningen sker, sitt värde, och har hädan- efter endast skrotvärdet.

Forts.)

Slutligen kan jag icke annat än instämma med herr Palme i den frågan: hvad betyder det, att hvarje gång ett statsinköp af allmänna telefonbolagets egendom är ifrågasatt, aktierna stiga? Det måtte väl betyda, att här betalar staten så bra, att aktierna aldrig förr varit så mycket värda, som nu, då man kan få en andel af den stora summa, som staten, enligt hvad föreslaget är, skall betala till de enskilda bolagen.

Nej, jag tror, att, när allt kommer omkring, här finnas goda skäl, att icke befalla den föreliggande framställningen, och jag kan för min del icke annat än förena mig i yrkandet om afslag å Kungl. Majts proposition och statsutskottets tillstyrkande hemställan.

Herr Sjö: Herr talman! Sedan herr Hammarskjöld uppdragit några blomstermålningar och tillika frambragt efter hans mening goda skäl för ett inköp af allmänna telefonbolagets egendom, utropade han: »det är alldeles nödvändigt, att staten köper allmänna telefonbolagets nät». Enligt min åsikt är detta långt ifrån nödvändigt. I min barndom fick man lära sig, att man icke skulle köpa, hvad man icke behöfde, och denna regel kan tillämpas här. Staten behöfver icke bolagets egendom, låt därför bolaget behålla den! Jag tror, att staten reder sig den godt förntan, rikstelefonen kan ändå utvidgas. Riksdagen har två gånger förut sagt nej till propositioner om inköp af allmänna telefonbolagets nät, och jag hoppas, att Riksdagen nu gör detsamma för tredje gången.

Jag anser nu, liksom då frågan sist var före i Riksdagen, att priset är för högt. Köpeskillingen, 16,541,000 kronor, är i och för sig ett högt pris, men, mina herrar, det är icke nog med detta, ty det kommer nog annat sedan. När staten skall förena allmänna telefonbolagets nät med sitt eget, blir det säkert nödvändigt att bygga om hela landsortsnetet, och detta kostar mycket penningar, ty ombyggnaden omfattar helt visst icke allenast stolpar utan också trådar och andra byggnader. Det har sagts, att det hela kommer att sluka en kostnad af mellan 20 och 30 miljoner kronor.

Men det är icke nog härmed, utan staten skall öfvertaga aflöningen och pensioneringen af alla de tjänstemän, som all-

männa bolaget nu har. Uti en skrift, som skickats ut till Riksdagens ledamöter, säges det visserligen, att staten icke behöfver öfvertaga pensioneringen af de tjänstemän, som den öfvertager från allmänna telefonbolaget, men jag behöfver icke meddela herrarne, huru det kommer att gå, ty det känna vi litet hvar. Öfvertaga vi affären på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, få vi nog både aflöna och pensionera bolagets tjänstemannapersonal. Det kan icke gärna blifva annorlunda.

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

Man har sagt, att därest staten nu skulle öfvertaga allmänna bolagets nät, så skulle det icke bli någon konkurrens på detta område. Ja, detta är nog riktigt. Man behöfver nog en sådan konkurrens, ty eljest skulle det möjligen blifva en viss slöhet härvidlag; det behöfs någonting som lifvar upp och friskar upp. Vi se, att under alla de år, som rikstelefonen arbetat här i vårt land, har det varit den och icke allmänna bolaget, som tagit initiativet till förbättringar och framsteg, och det är rikstelefonen, som sökt få telefonförhållandena bättre ordnade. Nu skulle det vara alldeles utmärkt bra för allmänna bolaget att få öfverlämna sina gamla och omoderna telefoner. Man har nu nya moderna telefonanordningar; såsom vi veta, har allmänna bolaget varit i Ryssland och gjort stora telefonanläggningar, och där har man begagnat sig af alla de uppfinningar, som gjorts på detta område. Växelstationerna äro mycket moderna med många automatiska anordningar, så att det hela kan fungera med mycket litet manskap och betjäning. Nu skulle ju staten få verkställa alla dessa förändringar i allmänna bolagets anordningar, och detta skulle ju kosta mycket penningar. Jag tror därför, att man måste väl tänka sig för och vara varsam i detta fall.

Här har af den förste talaren omnämnts, huru mycket allmänna bolagets aktier skulle vara värda. Jag vill i det fallet åberopa en person här i hufvudstaden, med hvilken jag varit i tillfälle att samtala om detta. Han är fackman på området och är icke beroende af vare sig den ena eller den andra telefoninrättningen. Han har uppgjort en kalkyl öfver de pris, som aktierna i allmänna bolaget ha, och han har som grund för sina beräkningar lagt allmänna bolagets styrelse- och revisionsberättelser under de senare åren. Han har kommit till det resultat, att aktierna för närvarande ha ett verkligt värde af 1,550 kronor. Om de nu skulle säljas efter ett pris, som här är ifrågasatt och på förhand uppgjort, skulle de betinga mellan 2,200 och 2,300 kronor, alltså skulle en aktieägare på hvarje aktie förtjäna 700 kronor. Man måste äfven se saken från denna synpunkt, så att icke staten går och köper en affär och betalar alltför mycket för densamma. Men enligt mitt förmenande är det just det, som staten skulle göra, därest vi nu skulle acceptera detta köp. Jag tror, att det icke är många, som icke ha samma mening som jag i detta fall — herr Hammarskjöld undantagen, det är ju alldeles

Ang. inköp af gifvet, ty han är ju ifrig för, att man skall köpa både det ena de enskilda och det andra — det är icke nog med telefoner, utan han vill telefonanläggningarna i att vi skola köpa annat också.
Stockholm.

(Forts.)

Man kan här göra sig följande frågor:

»Är inköp af allmänna telefonbolagets tillhörigheter en *statens angelägenhet?*» Nej, kan man säga, det är icke en statens angelägenhet, i synnerhet om man måste betala 700 kronor för mycket per aktie.

»Vore det till nytta och gagn för hela landet, om denna stora affär gjordes, eller vore det icke månne att till någon del gagna bolagets aktieägare?» Jag tror, att man med skäl kan säga, att så vore.

»Brukar Riksdagen och bör Riksdagen inlåta sig på mångmillionsaffärer, som icke äro af nöden påkallade för främjande af *det allmännas bästa?*»

»Kan Riksdagen säkert bedöma de priser, som åsatts telefonnätet och egendomarna?»

»Kan Riksdagen bedöma, huru denna enormt stora affär framdeles kommer att bära sig?» Jag tror, att ingen gärna kan bedöma de förutsättningar, som telegrafstyrelsen här uppställt för att den skall kunna betala denna köpeskilling på 20 eller 21 år. Ja, vore det så, att denna styrelse skulle sitta kvar, så finge man väl hoppas, att den skulle infria sitt löfte, men personerna där växla, så att telegrafstyrelsen en annan dag icke behöfver vara skyldig att infria de löften, som i dag gifvits vare sig i kungl. proposition, eller annorstädes.

»Hvarför föreslår man icke hellre Riksdagen att uppköpa alla aktierna *till ett begränsadt pris*, i hvilket fall Riksdagen åtminstone i någon mån visste, hvad den härutinnan gjorde, hvilket icke blir händelsen, om den mot all förmodan köper till värden, som icke kunna bedömas.»

»Huru ställa sig de bokförda värdena?» Ja, man får söka se efter dem i styrelse- och revisionsberättelserna, och då kommer man till ett sådant slut, som jag redan har omnämnt.

»Är Riksdagen icke berättigad att tro, att det är till någon del lika mycket aktieägarnes traktan efter att göra en vinstgifvande affär som trafikanternas olägenhet af bristande samtrafik, hvilken gifvit anledning till det i verkligheten orimliga anspråket, att staten skall göra denna uppoffring.»

»Äro olägenheterna af bristande samtrafik i själfva verket så stora, som man vill göra troligt?» För min del tror jag icke att så är.

»Inom den stockholmska affärsvärlden underkastar man sig utan svårighet att begagna två telefonapparater, då man anser sig behöfva bägge. Skulle då samtrafiken för familjesamtalen vara så viktig, att staten därför skall inblandas i en affär, som *minst* går på 16 $\frac{1}{2}$ millioner kronor?» Det är viktigt spörsmål

detta, som hvar och en ledamot af Riksdagen bör göra sig, innan han går att besluta om denna stora utgift, som kanske blir ännu större än dessa nära 17 millioner kronor, till följd af att landsortsnäten måste ombyggas samt många andra nya anordningar vidtagas.

Ang. inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm.

(Forts.)

»Är det sannolikt, att trafikanterna skulle blifva bättre betjänade, om blott *en* ägare åtog sig att förmedla telefonsamtalen än då *två* konkurrerande ägare göra det?»

Är det i motsatt fall någonting annat än betalning för samtalen, som fordras för slutligt erhållande af samtrafik?

Är det icke ett orimligt anspråk, att staten skall aflyfta denna betalningsskyldighet?

Och — detta är ingalunda den minst viktiga frågan — är Riksdagen beredd att i ett slag öka antalet af statens tjänstemän och pensionstagare? Bör icke Riksdagen konsekvent afvisa alla förslag — kungl. eller enskilda — som detta?

Med detta vill jag tillika säga, att jag ej har annat än goda tankar, såväl om regering som telegrafstyrelse rörande denna fråga.

Ja, herr talman, efter hvad jag nu yttrat, kommer jag till att yrka afslag å såväl utskottets hemställan som den kungl. propositionen.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte: Herr talman, mina herrar! Jag hade icke tänkt att redan nu taga herrarnes uppmärksamhet i anspråk, men det anförande, som herr Sjö nyss hållit, var af den beskaffenhet, att det genast med all kraft måste bemötas.

Herr Sjö uppläste — så vidt jag fattat honom rätt — såsom eget yttrande en promemoria, upptagande åtskilliga frågor eller anmärkningarna mot ifrågavarande köp, som af en så kallad »opartisk observator» inlämnats till tidningarna och äfven utdelats ibland Riksdagens ledamöter. Dessa frågor äro af en insidiös beskaffenhet, och jag anser, att herr Sjö, om han velat begagna sig af dem, också borde ha upplyst om, att till statsutskottet afgifvits svar och bemötande af dessa anmärkingar, svar, som jag här skall be att närmare få belysa.

Bland de frågor, som innehållas i den af herr Sjö upplästa promemoria, vill jag först fästa mig vid den, som går ut på, att det skulle vara ett enskildt intresse, som vederbörande velat tillgodose, då de föreslagit detta inköp af de enskilda telefonnäten i Stockholm. Han uppläste här den fråga, som den nyssnämnde personen framställer i mom. 9, och som lyder sålunda: »Är Riksdagen icke berättigad att tro, att det är minst lika mycket aktieägarnes traktan efter att göra en vinstgifvande affär som trafikanternas olägenhet af bristande samtrafik, hvilken gifvit anledning till det i verkligheten orimliga anspråket, att staten skall

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.
(Forts.)*

göra den uppoffring, hvilken erfordras för bäggederas förnöjande?» För min del har jag aldrig sett en aktie i allmänna telefonaktiebolaget, och jag känner ingen person, som är innehafvare af en dylik aktie. Den insinuation, som i denna fråga framkommit, behöfver jag säkerligen icke inför kammaren tillbakavisa. Det är ju alldeles uppenbart — det förstår jag mycket väl — att man i fråga om detta köp försöker att taga reda på och räkna ut, hvad aktieägarna kunna förtjäna. Den gamla kungliga svenska afundsjukan lida vi nog litet hvar af och kunna ta åt oss, men jag tror icke, att en dylik synpunkt får vara bestämmande, när det gäller att besluta i en allvarlig och betydelsefull fråga, en fråga, som kommer att sätta sin prägel på hela telefonväsendets utveckling i vårt land under en lång följd af år. Det är alldeles gifvet, att, om staten kan göra en god affär, så kan staten utan afundsjuka se, att jämväl de enskilda förtjäna på affären. Här är fråga om ett gammalt telefontät, som varit skött med stor framsynthet och duglighet, det är fråga om en affär, som är tryggad genom koncession — till denna ber jag att få återkomma sedermera — det är fråga om öfvertagandet af ett i full blomstring varande företag. Vid bedömandet af denna affär tillser gifvetvis staten, om den kan och bör göra affären, liksom uppenbarligen ock de enskilda bolagen kalkylera på, hvad deras affär kan vara värd och hvad de därför böra fordra i betalning för affärens afstående. Det är för öfrigt icke bolagen, som från början öppnat underhandlingarna om det här föreslagna köpet, utan det är telegrafstyrelsen, som öppnat förhandlingarna, telegrafstyrelsen, som ansett det för sin plikt och en för sig och allmänheten nyttig sak att på något sätt försöka råda bot på de missförhållanden, som förefinnas på detta område här i hufvudstaden.

Det har talts mycket om den stegring af bolagens aktier, som skall hafva inträffat, så fort det blef fråga om ett inköp från statens sida af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm. Det är visserligen sant, att aktierna stigit på sista tiden, men icke i synnerligen hög grad. Den aktiestegring, som här berörts, har för öfrigt icke inträffat såsom en direkt följd af förslaget om statsinköp af näten, utan denna stegring inträffade redan i början af året; den skedde innan det alls var bekant att förslag var å bane om inköp af de enskilda telefonanläggningarna. Stegringen förorsakades af en annan, synnerligen vinstgifvande affär, däri bolagen äro delägare, nämligen aktiebolaget L. M. Ericsson & C:o. Det var denna affärs uppsving, som gjorde, att aktierna också stigit i allmänna bolaget. Förslaget om statsinköpet har haft jämförelsevis liten inverkan på aktiestegringen.

Härmed vill jag ej hafva sagt, att det icke är en god vinst för telefonbolagen och för aktieägarna i bolagen, att ifrågavarande

anläggningar säljas till staten. Jag tror, att bolagen få hederligt och bra betaldt för sin egendom, men jag tror också, att Riksdagen svårligen kan härutinnan göra exaktare beräkningar. För dessa beräkningar fordras en mycket intim kännedom om bolagens affär, en kännedom, som jag beklagligtvis icke heller äger. Man måste hafva reda på de afskrifningar, som gjorts, den fondaf-sättning, som skett, värdet af aktierna i andra bolag — t. ex. de ryska bolag, hvarom herr Sjö talade — för att rätt kunna bedöma värdet af aktierna i telefonbolagen. Man kan icke, på grund af en revisionsberättelse eller en styrelseberättelse, exakt räkna ut hvad dessa aktier äro värda. Åtminstone kan man icke göra det, utan att känna till de ofvan af mig berörda faktorerna rörande afskrifningar och verkliga värdet af bolagens aktier i andra företag.

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

Jag vill tillägga, att jag föreställer mig, att om staten finner, att den gör en lämplig och gynnsam affär eller, med andra ord, att köpet från statens synpunkt är principiellt riktigt och tillrädligt, staten också kan lugnt låta frågan om huru mycket aktieägarna kunna förtjäna på affären bli aktieägarnes egen sak.

Herr Sjö sade också, att hela affärens rentabilitet beror så mycket på hvem som leder och handhar statens rikstelefonväsende. Ja, det beror mycket på generaldirektörens energi och förmåga — och det har icke ifrågasatts ens från motståndarna, att icke den nuvarande generaldirektören skulle vara kapabel att genomföra den kalkyl, som ligger till grund för köpet — men jag ber att få påpeka, att det icke beror uteslutande på generaldirektören, det beror också på de medlemmar, som för öfrigt finnas i styrelsen, det beror också på hela den personal, som uppfostrats till förtrogenhet med statens telefonväsende och har dess utveckling till sin uppgift. Jag tror därför, att då flertalet af dessa tjänstemän, som visst icke äro några »flyttfåglar», äro erfarna och pröfvade män, det icke är så farligt för telegrafverket att öfvertaga denna affär eller så svårt för detsamma att fullfölja dess amorterande, äfven om det mot förmodan icke skulle blifva den nuvarande generaldirektören beskärdt att genomföra kalkylen och trygga affären. Jag tror för öfrigt icke att det möter större svårigheter att få lämplig person i spetsen för telegrafverket.

Herr Sjö talade också om den personal, som staten skulle öfvertaga från bolagen. I anledning däraf ber jag att få lämna några detaljuppgifter om den personal, som vid ett eventuellt inköp af anläggningarna, skulle öfvergå i statens tjänst. De tjänstemän, det vill säga ingenjörer, vaktchefer och dylika, som skulle öfvergå till staten, äro 24 stycken, vidare är det kontorspersonal och vaktföreståndarinnor till ett antal af 71 stycken samt till slut telefonister till ett antal af 497 stycken. Alla dessa telefonister äro, såsom redan upplysts, tillsatta på 5 år, och det

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.
(Forts.)*

är nog antagligt, att rikstelefonen fortfarande kommer att finna med sin fördel öfverensstämmande att hafva denna mer tillfälliga personal anställd på mera tillfälliga villkor. Ingenjörerna hafva något högre aflöning än rikstelefonens motsvarande tjänstemän. Men så har ock varit förhållandet, när staten förut öfvertagit en hel del andra enskilda nät. Då har staten också öfvertagit personalen, tjänstemän och telefonister; och det har icke varit tal om, att detta icke skulle hafva varit riktigt och lämpligt eller att telegrafverkets förutvarande personal därför yrkat på förbättrade löneförmåner. Härvidlag spela äfven pensionsförhållandena in, att de enskilda telefonföretagens mera fast anställda personal med öfvergång i statens tjänst få pensionsrätt. Denna rätt är ju af icke ringa värde. Det torde icke vara herr Sjö obekant, att vid föregående tillfällen, då enskilda telefontät öfvertagits af staten, det aldrig varit fråga om att pensionera den telefonistpersonal, som varit anställd i de enskilda anläggningarnas tjänst. Riksdagen har icke härutinnan gjort någon utfästelse, telegrafverket icke heller. Såsom kammaren är bekant, förekommer ett eller annat fall, där en pensionsfråga för en telefonist, som öfvergått i statens tjänst, i sammanhang med köp af ett telefontät, underställts Riksdagen, där det åberopas, att den och den personen varit så länge i telegrafverkets tjänst, att en pension ansetts böra äskas. Hittills har emellertid endast få dylika fall förekommit. Det kan således väl tänkas att ett och annat dylikt fall äfven rörande den telefonistpersonal, som skulle från allmänna bolaget öfvertagas, kunde komma under Riksdagens pröfning, men de blifva med säkerhet ej många.

Lönerna för telefonisterna äro, kan man säga, alldeles lika med rikstelefonens, åtminstone så nära lika som man kan tänka sig, när lönerna utgå efter olika grunder. Aflöningen utgår för bolagens telefonister i form af timpenningar, för statens personal med fasta arfvoden. För bolagens telefonister uppgå arfvodena under första kalenderåret till 479 kronor efter en timpenning af 22 öre, för statens telefonister till 540 kronor. Således ligger staten här alldeles bestämdt öfver i aflöning. Under följande kalenderår utjämnas detta förhållande så, att slutsumman blir något högre, eller 653 kronor under femte kalenderåret för bolagens telefonister mot 600 kronor för statens telefonister. Jämförelsesiffrorna äro emellertid för bolagens telefonister summa 2,896 kronor under fem kalenderår mot 2,940 kronor för statens telefonister under samma tid. Det är således icke någon löneförhöjning för personalen, om de öfvertagas af staten.

Jag ber äfven att få svara något litet på de anmärkningar, som gjorts mot de ifrågavarande nätens beskaffenhet. Herr Sjö sade, att de voro »gamla omoderna tillställningar», och han påstod, att de moderna anordningarna funnos hos bolagens anläggningar i Ryssland. Det är ju möjligt, att de ryska näten äro

modernare — jag känner icke till förhållandena därmed. Men jag tror, att handlingarna i föreliggande ärende tämligen tydligt utvisa, att den egendom, staten här skulle förvärfva sig, icke är några »gamla omoderna tillställningar», utan tvärtom. Jag tror, att bolagen hafva sina nät väl så bra skötta som rikstelefonen. Materiel och kablar köpas från samma leverantörer af bolagen och telegrafverket. Med telefonapparaterna förhåller det sig på samma sätt, och jag tror, att rikstelefonens och bolagens apparater äro fullt likställda i dessa afseenden. Det är också uppenbart, att rikstelefonens tjänstemän, som mycket noggrant granskat de af telegrafstyrelsen meddelade uppgifterna, undersökt bolagens nät och haft tillfälle att dagligen se dem och följa arbetet å dem, icke skulle vilja taga på sig det ansvar, som är förenadt med att söka genomdrifva statsköpet, därest de icke vore öfvertygade, att man finge valuta för pengarna, eller om de icke vore öfvertygade om, att linjer och ledningar befinna sig i ett godt skick, så att det icke kan bli fråga om att nedlägga några som helst ytterligare kostnader därpå för närvarande.

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.
(Forts.)*

Herr vice talmannen yttrade sig om de olika synpunkter, som äro framhållna såsom skäl för Kungl. Maj:ts proposition. Jag skall uppehålla mig vid det första af dessa skäl, som han lade mycken vikt vid, nämligen att driftkostnaderna voro för hela amorteringstiden beräknade efter de nuvarande. Det föreföll mig, som om herr vice talmannen, för den händelse han på den punkten blefve öfverbevisad, skulle vara villig rösta för Kungl. Maj:ts förslag, äfven om det icke vore med vidare stor värme. Jag vill då erinra om, att i telegrafstyrelsens kalkyler nettoinkomsterna äro upptagna så, att från abonnentsafgifterna äro afdragna driftkostnaderna; då har man fått en något så när säker inkomstberäkning per apparat. Det är alldeles klart, att med ökning af nätet, ökning af antalet apparater komma driftkostnaderna för hvarje apparat att minskas; det är skillnad, om man skall sköta ett nät på 40,000 abonnenter emot om man skall sköta ett på 20,000 abonnenter; i förra fallet är det uppenbart, att driftkostnaderna blifva mindre per apparat. Den omständigheten, att driftkostnaderna äro räknade lika stora per apparat för framtiden som telegrafverkets nuvarande driftkostnader per apparat, den omständigheten är tvärtom ett starkt stöd för att telegrafverkets kalkyler icke äro öfverdrifna. Det är gifvet, att, om telegrafverket får betydligt flera apparater, driftkostnaderna blifva mindre per apparat eller per abonnent.

Det har varit tal om den koncession, bolagen inneha. Jag ber att med ett par ord få beröra de yttranden, som fällts i detta hänseende. Det är, som bekant, två olika slags koncessioner, kan man säga, som bolagen hafva på sina ledningar. Det ena slaget är koncessionen för Stockholms stad. Där kan man egentligen icke tala om någon koncession, ty det är blott i en

Ang. inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm.
(Forts.)

af öfverståthållareämbetet meddelad resolution af den 26 februari 1883 förklaradt, att från öfverståthållareämbetets sida intet hinder möter för ifrågasatta telefonledningars anordningar. Det tillstånd, som sålunda gifvits bolagen inom Stockholms stad, är icke begränsadt till någon viss tid, och det är icke därvid fäst något som helst förbehåll. De enda förbehåll, som finnas, innehållas i de olika beslut, som Stockholms stadsfullmäktige meddelat med afseende å bolagens begagnande för viss tid af underjordiska ledningar i stadens gator och öppna platser. Hvad beträffar ledningarna i landsnätet, medgaf Kungl. Maj:t genom resolutionen af 1 maj 1891, att bolagen skulle få, som det heter i resolutionen, på en omkrets af 70 kilometer åt hvarje håll, fågelvägen räknadt från Stortorget i Stockholm, draga sina ledningar öfver vägar och allmänna platser. Denna koncession meddelades på 50 år; och den utgår således år 1941, men nu innehåller Kungl. Maj:ts nyssnämnda resolution af den 1 maj 1891 i denna sak följande: »Efter 50 år har tillerkänts statsverket rätt att efter värdering inlösa bolagets ledningar utom Stockholm. Begagnar sig staten icke häraf och 5 år före utgången af 1941 tillkännagifver sin vilja härutinnan, äro bolagen berättigade att erhålla ny koncession».

Det är således med dessa bestämmelser uppenbart, att staten i ganska stor utsträckning är hänvisad till enskild uppgörelse med bolagen, och att det är bolagen, som i detta fall sitta inne med goda trumf på hand.

Staten har att tillse: Kan jag köpa bolagens nät för skäligt pris eller kan jag det icke; och kan jag göra det *nu* eller kan och bör jag först göra det *längre fram*? Det är att märka, att med hvarje år växer allmänna telefonbolagets nät. Det har här uttalats den förmodan, att det icke skulle växa i större proportion, än Stockholms stads invånareantal växer. För min del får jag säga, att jag hyser den uppfattningen, att tillväxten kommer att blifva betydligt större. Det är alldeles gifvet, att, äfven om man efter 20 eller 30 år skulle kunna pruta något på a-prisen på dessa ledningar, ledningarnas antal i alla fall ökats så mycket, att den summa, det då blir fråga om, kommer att blifva vida högre än de omkring 16 miljoner, som det nu är fråga om. Man kan nu säga: staten bör konkurrera med och helst konkurrera ihjäl de enskilda bolagen. Det är möjligt, att staten *kan* göra det. Men det är härvidlag att märka, att telefonbolagen i Stockholm icke uteslutande eller ens hufvudsakligen äro beroende af sina nät i Stockholm och dess omgifningar; de ha äfven aktier i aktiebolaget L. M. Ericsson & C:o, som enligt nuvarande kalkyler hafva ett värde af ungefär 9,000,000 kronor. De hafva vidare ett stort kapital nedlagdt i anläggningar i Moskwa och Warschau, anläggningar, värda betydande belopp. Bolagen hafva således ganska stor ekonomisk styrka, och jag föreställer mig,

att, om staten skulle börja konkurrera med dem — hvilket kanske dessutom vore mindre lyckligt och lämpligt ur andra synpunkter — staten säkerligen under många år skulle få räkna med, att telegrafverket gifve underskott, och att det således icke kunde fullgöra de stora förbindelser, som det redan iklädt sig och hittills med sådan snabbhet och säkerhet uppfyllt.

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.
(Forts.)*

Man har sagt, att det skulle vara så lätt att komma fram i Stockholms gator, och att man skulle vända sig till stadsfullmäktige med ny framställning härutinnan. Herr vice talmannen påstod, att det skulle säkerligen lyckas få tillstånd härtill. Därom tors jag ej närmare utlåta mig, men jag vill dock uttala såsom min mening, att det synes mig osannolikt, att staten nu skall kunna beveka stadsfullmäktiges ganska hårda hjärtan. Jag tror, att Riksdagen känner, att Stockholm visat sig kunna väl hålla på och tillvarataga stadens intressen gentemot kronans intressen.

En möjlighet finns ju alltid för ernåendet af det åsyftade målet, och det vore att anlita expropriationsvägen. Den möjligheten finns visserligen icke för närvarande, men den kan ju måhända åstadkommas genom en lagändring. För några år sedan uppgjordes i telegrafstyrelsen ett lagförslag i sådant syfte. Detta förslag remitterades till alla vederbörande, och mig veterligt fanns det icke någon stad i hela riket, som icke svarade: nej, bevara oss för detta intrång, det kommer att blifva olägligt i alla afseenden. Skall staten få expropriera af våra gator och där lägga ledningar, skall staten få rifva upp våra gator och komma fram med ledningar än här och än där? Det betacka vi oss för, det vilja vi visst icke gå med på. — Jag föreställer mig därför, att det icke är så lätt att genomdrifva en sådan lag, och jag tror, att svårigheterna äfven i juridiskt hänseende äro ganska stora. Jag föreställer mig därför, att man bör betänka sig mer än en gång, innan man inlåter sig på att använda detta medel. Naturligtvis får man ju alltid tänka på det som en ultima ratio, men det synes mig, att tidpunkten härför ännu icke är inne. Och den lär icke vara inne, åtminstone förrän man får se, att förhållandena icke kunna ordnas på något annat sätt i Stockholm.

Här har också talats om de tekniska svårigheterna för telegrafverket af nuvarande förhållanden, och herr vice talmannen berörde dem i sammanhang med frågan om expropriation för att komma fram i gatorna. Jag vill påpeka särskildt ett ställe, där det för närvarande är mycket svårt för rikstelefonen att komma fram, och det är i Norrbro; där är det så fullt med ledningar för gas, vatten, elektricitet och allt möjligt, så att det är synnerligen trångt om utrymmet. Rikstelefonen har där kvar ytterst få reservledning, och om några få år kan man icke få fram en enda ledning till.

Det möter vidare stora svårigheter att draga fram kablarna

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

öfver stora öppna platser. Ju flera kablar det blir, dess fulare tar det sig ut, men man behöfver kanske icke fästa sig vid den synpunkten så mycket. Det är emellertid att märka, att kab-larna bli allt tyngre och följaktligen allt svårare att draga fram långa sträckor; och det blir dessutom i längden alltid dyrare att draga kab-larna i luften än att nedlägga dem i gatorna. Den största besparing, staten skulle vinna på den föreslagna affären, är just, att därmed kab-larna skulle kunna läggas ned i gatorna.

Detta betyder naturligtvis icke, att man genast skulle börja att rifva ned luften och lägga ledningarna i gatorna. Nej, visst icke. Men man har möjlighet att för framtiden lägga ned kab-larna i gatorna. Det är uppenbart, att det ändå behöfs telefontalgalar och telefonstativ. Äfven om husägarna skulle vara aldrig så glada att slippa dem — hvilket jag tror de äro — så kommer det ändå att finnas kvar många, ja, kanske flertalet af de nuvarande galgarna. Ledningarna måste ju distribueras öfver de olika kvarteren och husen, och härför fordras fästen o. s. v., så att åtskilliga takgalgar nog bli kvar, ehuru man ju så småningom kan göra sig oberoende af dem. Det är emellertid en kostnad, som icke är af någon särskild betydelse i detta fall; den uppstår vid utvidgningen i allmänhet af ett telefontät.

Jag har förut talat om personalen, men vill ytterligare härom erinra, att, då man har framhållit, att det skulle vara fråga om en så stor personal, eller omkring 700 personer, som staten skulle öfvertaga, det bör uppmärksammas, att telegrafverket årligen anställer mellan 3- och 400 personer. Således är det icke någon så förfärligt stor personal, som staten skulle draga öfver sig genom detta köp.

Herr Palme frågade, hur det var med dubbelledningarna, och han undrade, huruvida de vore af det dyrare eller af det billigare slaget med afseende å abonnemangspris. Fullständigt svar på denna fråga kan jag ej lämna, men såsom ett allmänt omdöme kan sägas, att dubbelledningarna äro af den dyrare typen. De personer, som hålla sig med dubbla telefonapparater, äro i allmänhet affärsmän och dylika personer, och dessa hafva ju nästan uteslutande de högsta abonnemangen.

Herr Palme uppgaf vidare, att de 2,220 kilometer abonnentledningarna skulle vara för dyrt betalda med 120 kronor per ledning, och han sade, att de i anläggning kosta blott 80 kronor. Detta är ej alldeles exakt. Själfva ledningen kostar 85 kronor, men då äro stolparna icke medtagna, utan det är blott själfkostnaden för tråden och anordningen. Rikstelefonens tjänstemän anse, att 120 kronor per ledning är ett lågt pris.

Frågan om fastighetsvärdet är redan förut bemött, och därför torde jag icke behöfva uppehålla mig vid denna detalj. Man har också frågat om samlingsstationerna, om kostnaden för nätens sammanslagning. Hur det ställer sig med dem, framgår af tele-

grafstyrelsens yttrande på sid. 39, att »kostnaderna för de genom sammanslagningen erforderliga tekniska anordningarna äro beräknade att uppgå till 36,000 kronor under år 1906 och till 120,000 kronor under år 1907». Det är hela historien.

Här har också sagts, att det skulle vara fråga om ett speciellt stockholmsintresse. Ja, det undrar jag ändå, om man kan säga. Det förvånar mig i så fall, att så många af kammarledamöterna från Stockholm då äro emot köpet. Jag tror tvärtom, att det är ett i eminent mening landsortsintresse. Jag har under de senare dagarna haft tillfälle att vid resa i mellersta Sverige sammanträffa med ett eller annat tiotal affärsmän och andra rikstelefonabbonenter på olika platser, och de sade enstämmigt: vi måtte väl få samtrafik med allmänna bolagen i Stockholm; köpet af telefonbolagens anläggningar måtte väl gå igenom. Jag tror också, att, om man tar reda på siffrorna, man skall finna, att det är mycket flera samtal, som gå från rikstelefonens nät till bolagens än tvärtom. Under de 12 månader, som förflöto närmast före samtrafikens afbrytande, ställde sig förhållandena sålunda. Af *interurbana* samtal var det 121,750 från riks till de enskilda näten mot 77,500 till riks från de enskilda näten. 610,200 *lokala* samtal gingo från riks till de enskilda näten, under det att 396,650 gingo till riks från de enskilda näten. Häraf framgår, att det är 57 procent, som gå från rikstelefonabbonenterna mer än från bolagens abonnenter.

Hufvudsynpunkten för Kungl. Maj:t vid framläggandet af detta förslag har varit den, att det här gäller ett *statsintresse*. Det är ett statsintresse, att hela telefonväsendet blir samladt i statens hand. Staten har ju posten; det har ju aldrig ifrågasatts, att det skulle vara så förträffligt att konkurrera med posten, att man därför borde hafva enskilda postinrättningar i Stockholm och annorstädes vid sidan af postverket. Telegrafan är på samma sätt också en statsinstitution; telefonen är blott en del af telegrafverket, och det vore väl önskvärdt, att ett visst statsmonopol äfven därvidlag snart blefve gällande.

Vid anmärkningarna mot köpet har äfven konkurrenssynpunkten spelat in. Jag tror, att det ligger åtskillig öfverdrift i hvad man härom sagt. Det förefaller mig, som om nu för tiden både Riksdagen och pressen äro mycket måna om att hålla statens verk »i schack» och att de mycket väl kunna taga reda på när inom något statsverk yppa sig några missförhållanden, som gå ut öfver allmänhetens intressen. Herrarne känna ju till den så kallade zontariffen och dess öden. Det är ju möjligt, att den i vissa afseenden var mindre lyckligt hopkommen. Men icke är det något, som Riksdagen och allmänheten låtit sig nöja med. Tvärtom är det just en af de främste motståndarne här i Riksdagen mot det föreslagna telefonköpet, som varit en bland de kraftigaste angriparne af zontariffsystemet, och jag är öfvertygad om att vi

Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.

(Forts.)

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

från hans sida skola få bevittna en lika kraftig och sakkunnig kritik, om telegrafverket skulle företaga sig att införa någon för allmänheten oläglig »zontariff». Telegrafverket har i allmänhet visat sig som ett verkligt affärsverk — jag frånser från ett och annat reglementerande, som kanske ej varit alldeles lyckligt — och hvad den ena i en statsförvaltning anser för byråkratiskt, det kallar en annan ordentlighet, ordning och skick. Att telegrafverket skötts affärsmässigt, framgår ock af utfallet af dess lånerörelse. Till och med år 1905 har telegrafverket fått upplåna tillsammans 21,214,000 kronor, och däraf har nu redan amorterats 12,788,000 kronor. Alla lånemedel, som anvisats intill år 1902, hafva redan amorterats, så när som på 300,000 kronor, som äro kvar från 1902. Det är således bara de medel, som beviljats under åren 1903, 1904 och 1905, som ännu icke amorterats. Amorteringen har sålunda skett vida fortare, än som beräknats. Det är tydligt, att telegrafverket icke tar på sig ett ansvar sådant, som det nu ifrågasatta köpet medför, därest man icke inom verket är fullt öfvertygad om att kunna föra igenom kalkylerna. Riksdagen har också genom att ställa lånemedel till rikstelefonens förfogande visat, att den har för afsikt, att hela landets telefonväsende så småningom skall komma i en hand. Herr Palme menade, att det var något helt annat med dessa anslag, därför att där komme det till den nationalekonomiska synpunkten, att man byggde nya ledningar och utvidgade telefonväsendet. Ja, det har man gjort i de flesta fall, men långt ifrån i alla. En afsevärd del af anvisade lånebelopp har nedlagts i inköp af äldre, enskilda telefontät. Det är därför, som jag tror, att man kan säga, att det nu föreliggande köpet är ett stats- och riksintresse. Det är ett intresse för staten att samla telefonväsendet i sin hand; endast därigenom kan det blifva fullt ekonomiskt utnyttjad. Jag förstår mycket väl, att det motstånd, som reser sig häremot, hufvudsakligen hämtar sin styrka från att det här är fråga om en jämförelsevis stor summa, och det är det, som gör så många af kammarens ledamöter betänksamma. Det är helt naturligt. Men det är i alla fall icke fråga om större summa än 3 eller 4 års vanliga riksdagsanslag för telefonväsendet. Under föregående år har telegrafverket satts i stånd att förvärfva ett nät här och ett där; nu skulle man på en gång få ett stort nät med 42,000 abonnenter. Detta köp är i alla fall, det kan icke förnekas, slutstenen i den byggnad, som under många år med Riksdagens medverkan börjat uppföras. När Riksdagen velat åt staten förbehålla telegrafväsendet och när Riksdagen förut beviljat anslag äfven till telefonväsendet och funnit detta fördelaktigt och riktigt, kan jag icke se någon som helst anledning att tro, att icke äfven denna affär skulle slå ut på samma sätt. Det är all anledning att tro, att det skall visa sig, att telefonväsendet och telegrafverket, liksom andra statens affärsverk, skola så småningom kunna lämna en

väsentlig afkastning och således bidraga till fyllandet i sin mån af statens alltjämt växande behof.

Det nu ifrågakända telefonköpet är således enligt min mening af ganska stor betydelse. Jag tror, att man kan fränse från hvad bolagen möjligen kunna förtjäna på affären och från de små anmärkningar, som till äfventyrs kunna göras mot kalkylerna, och i stället se frågan ur en större synpunkt, ur synpunkten, att det är en affär, som staten inlåter sig på, en affär, som efter allt att döma skall bli vinstgifvande, och med hvars afslutande allenast rikstelefonväsendet skall kunna drifvas på fullt rationellt sätt. Här i Stockholm, i landets brännpunkt, här är rikstelefonen icke härskande och bestämmande. Kan det vara riktigt och lämpligt i längden, kan därförutan statens telefonväsende anses vara konsolideradt, tryggadt och tillfredsställande för allmänheten?

Ang. inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm.

(Forts.)

Herr Lindgren i Islingby: Herr talman! I regeln lyckas vår nuvarande regering få igenom sina förslag, och då skulle man ju äfven här kunna komma på den tanken, att det vore bäst att utan vidare resonemang antaga det kungl. förslaget, ty på det sättet kommer man lättast ifrån hela saken. För min del här jag också kunnat biträda många af de utaf Kungl. Maj:t i år framställda förslagen, men i denna fråga befinner jag mig bland reservanterna, hvilka yrkat afslag.

I denna sena timme skall jag icke trötta kammaren med att angifva skälen för min ståndpunkt. Jag ber endast att få säga, att efter det omständliga anförande, som herr Palme framfört, har jag blifvit ytterligare stärkt i den öfvertygelsen, att staten nu icke bör köpa allmänna bolagets telefontät, utan att denna sak är bra, sådan som den nu är.

Med den öfvertygelse, som jag sålunda har beträffande denna fråga, ber jag, herr talman, att få yrka afslag på såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets utlåtande.

Herr Hammarlund: Herr talman! Jag har blifvit uppkallad i denna fråga med anledning af hvad som blifvit sagdt angående Stockholms stads ställning till densamma. Det har af herr vice talmannen blifvit antydtt, att Stockholms kommunalstyrelse ställt sig ogin gentemot rikstelefon, och det sades af herr statsrådet och chefen för civildepartementet rent ut, att stadsfullmäktige i Stockholm voro ganska hårdhjärtade mot rikstelefon. För min del kan jag icke underlåta att inlägga en gensaga gentemot dylika uttalanden. Det är så långt ifrån, att Stockholms stad varit ogin emot rikstelefon, att tvärtom rikstelefon har tillerkänts åtskilliga förmåner, som allmänna bolaget icke kommit i åtnjutande af. Allmänna bolaget får sålunda för de ledningar, som det lägger ned i gatorna, betala en afgift af 50 öre per längdmeter af nedlagda rör och 1 krona 50 öre per

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

längdmeter af nedlagda trummor, allt per år, medan åter rikstelefon har fått sina koncessioner i motsvarande fall beviljade utan någon som helst afgift.

På 1890-talet erhöles såväl allmänna bolaget som rikstelefon koncession på nedläggning af rör och trummor i gatorna. Så uppstod frågan om samtrafik, och en sådan kom också till stånd. Som villkor för att såväl den ena som den andra telefoninrättningen skulle fortfarande få begagna gatorna, uppställde stadsfullmäktige, att denna samtrafik skulle fortfarande äga rum, och beträffande rikstelefon fastställde stadsfullmäktige, att rikstelefonen skulle medgifva, att denna samtrafik skulle existera till den 4 juli 1920, då medgifvandet för allmänna bolaget ginge till ända. Beträffande allmänna telefonbolaget fastställde stadsfullmäktige, att det ifrågavarande tillståndet skulle vara förverkadt »därest till följd af någon bolagets åtgärd dessa aftal upphörde att gälla under koncessionstiden (det vill säga till den 4 juli 1920) utan att ersättas af annat aftal, som af stadsfullmäktige prövas i alla de delar, hvilka beröra abonnenternas rätt, innehålla för dem minst lika gynnsamma villkor som det upphörda aftalet».

Men så upphörde år 1903 samtrafiken. Vid samma tid hade såväl rikstelefonen som allmänna bolaget ingått till stadsfullmäktige med begäran om koncession att draga fram ledningar i ytterligare åtskilliga gator. Då fattade stadsfullmäktige precis samma beslut med afseende å såväl rikstelefonen som allmänna bolaget och gynnade hvarken den ena eller den andra. Följden blef, att villkoren skärptes för allmänna bolaget. Staden nöjde sig icke nu med att tillståndet skulle vara förverkadt, därest till följd af någon bolagets åtgärd dessa aftal upphörde att gälla under koncessionstiden utan att ersättas af annat aftal, utan stadsfullmäktige beslutade, att följande villkor skulle gälla: »Tillståndshafvaren skall — — — hos drätselnämnden styrka, att han med rikstelefonen äfvensom med Stockholms belltelefonaktiebolag ingått sådana, telegrafverkets och bolagens samtliga nu befintliga och framtida ledningar omfattande, till den 4 juli 1920 gällande aftal om direkt samtrafik med tillräckligt antal förbindelseledningar, som i alla delar, hvilka beröra abonnenternas rätt, innehålla för dem minst lika gynnsamma villkor som de samtrafiksföretagets, hvilka telegrafverket förut träffat med bolagen.» Således skulle allmänna telefonbolaget styrka, att det med rikstelefonen ingått öfverenskommelse angående samtrafik, och för rikstelefonens vidkommande uppställde stadsfullmäktige alldeles samma villkor, nämligen att den skulle styrka, att den med allmänna bolaget ingått öfverenskommelse om samtrafik. Huru denna öfverenskommelse skulle ske, och hvilka villkoren skulle vara, det lade sig stadsfullmäktige icke i. Stadsfullmäktige sade endast: laga att det blir samtrafik, så skall ni få gå fram i gatorna. Stads-

fullmäktige ställde sig fullkomligt opartiska och gynnade hvarken den ena eller andra kontrahenten. Nu har ju efter år 1903 allmänna bolaget icke kunnat styrka, att det finnes någon samtrafik, och följden har blifvit den, att allmänna bolaget icke fått nya medgifvanden att draga fram några ledningar i gatorna. Icke heller rikstelefon har fått gå fram i nya gator, utan har måst hålla sig till de äldre gator, där den enligt förut medgifven koncession har rätt att draga fram ledningar.

Nu säger herr vice talmannen, att det kunde ju vara skäl, att rikstelefon gjorde ett nytt försök och hörde efter, om stadsfullmäktige icke ändrat den uppfattning, som de år 1903 uttalade — det var år 1903, frågan sist var före i stadsfullmäktige, och alltså icke för fem år sedan. Herr vice talmannen undrade, om stadsfullmäktige då skulle fortfarande komma att vidhålla sin förut intagna ståndpunkt i detta fall. Ja, därom kan jag naturligtvis icke yttra mig, men jag tager för alldeles gifvet, att om stadsfullmäktige skulle komma att lämna ett dylikt medgifvande för rikstelefonen, så måste de äfven lämna ett liknande medgifvande åt allmänna telefonbolaget. Men då uppstå ganska stora tekniska svårigheter. Det är ju att märka, att gatorna äro tillkomna för ett helt annat ändamål än framdragande af telefonledningar. Och för öfrigt äro de redan förut fulla med en massa ledningar, såsom kloak-, vatten- och gasledningar samt ledningar för elektrisk belysning o. s. v. Om nu två med hvarandra konkurrerande telefonföretag också skulle få nedlägga ledningar i gatorna, så kunde ganska stora tekniska svårigheter uppstå. Jag anser, att man bör taga i öfvervägande äfven denna synpunkt.

Beträffande min egen ståndpunkt till det nu föreliggande förslaget, vill jag säga, att jag som stockholmare naturligtvis hör till de mera ljumma anhängarne af köpet. För oss stockholmare har den hittillsvarande konkurrensen varit af en mycket stor och viktig betydelse, och att Stockholm nu är en af världens förnämsta telefonstäder, därtill har gifvetvis konkurrensen på detta område varit en hufvudorsak. Men här står jag icke och talar såsom stockholmare, utan jag måste betrakta denna fråga ur allmän synpunkt. Och då kommer jag till det resultatet, att detta köp är fördelaktigt för staten. Att de nuvarande anordningarna medföra en mängd olägenheter, det är ju alldeles tydligt. Det måste väl vara en mycket stor olägenhet, detta, att bortåt 90,000 abonnenter landet rundt icke kunna komma i förbindelse med 42,000 abonnenter här i Stockholm och dess omgivning. Herr vice talmannen menade, att dessa olägenheter vore störst för stockholmarne, men så är helt naturligt icke fallet. Om en person här i Stockholm vill komma i telefonförbindelse med en telefonabonnet i landsorten, så har han ju alltid lätt tillgång till en rikstelefonapparat, men för en person i landsorten är det svårare att komma i förbindelse med en person här i Stockholm,

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

Ang. inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm. som endast har allmän telefon. Svårigheterna äro, som sagdt, störst för landsorten, och till denna omständighet får väl Riksdagen taga hänsyn.

(Forts.)

Det sades också här, att det icke kunde vara ett statsintresse att slita tvisten mellan allmänna och riks. Men hur har det varit på alla andra ställen i Sverige? Där har ju rikstelefon efter hand köpt det ena nätet efter det andra, och nu återstår endast allmänna telefonbolagets nät här i Stockholm och dess omgifningar. Då är väl konsekvensen den, att staten äfven öfvertager detta telefnät, som är det sista enskilda, som återstår.

Det synes mig gifvet, att det nu ifrågasatta köpet skulle bli för staten en god och sund affär och att köpet är riktigt, framför allt om man betraktar det ur statsekonomisk synpunkt. Härtill komma alla de tekniska svårigheterna, hvilka näppeligen kunna lösas på ett praktiskt sätt utan genom ett köp. Ehuru jag anser den fria konkurrensen på detta område hafva varit af stor betydelse, kommer jag i alla fall till det resultatet, att jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Lindblad: Herr talman! Jag har suttit som en uppmärksam åhörare till herr statsrådets bevisföring, och med anledning af densamma ber jag nu att få göra ett par invändningar.

Herr statsrådet ansåg, att det var hufvudsakligen med hänsyn till svårigheterna att komma fram med kablar under Norrbro, som det vore nödvändigt att tänka på detta inköp af allmänna telefonbolagets nät. Jag vill då göra den enkla frågan, om det icke möjligen kan låta sig göra att under den andra bron, som nu skall byggas öfver Norrström och därjämte på Riksdagens eget område, lägga ned dessa kablar, hvarom här är fråga.

Vidare nämnde herr statsrådet det, att, då posten och telegrafan äro uteslutande en rikets angelägenhet, detsamma äfven vore lämpligt beträffande telefonen. Jag vill emellertid påpeka, att vi ha en annan mycket stor och viktig kommunikationsanstalt, där man tolererar såväl enskild verksamhet som statens och där dessa båda ha kunnat trifvas mycket väl tillsammans. Jag menar järnvägarna.

Jag skall sluta med en parallell. Det kan icke falla mig in att gilla den bevisning vi hörde, den, att det gifvetvis skulle komma att löna sig att nu göra köpet, emedan telefontrafiken *med all säkerhet kommer att ökas*, och att Riksdagen därför kan betala hvilket pris det enskilda bolaget än begär. Den parallell, jag här skulle vilja göra, är följande. Riksdagen ämnar ju nu verkställa undersökningar för en inlandsbana, och om denna inlandsbana, som antagligen kommer att byggas, stannade någonstades vid bergslagsbanan, så skulle man ju kunna komma på den idén att inkorporera bergslagsbanan med denna inlandsbana.

Från järnvägsstyrelsen eller från det enskilda järnvägsbolaget kommer en framställning, att staten skall inköpa bergslagsbanan, om icke för dubbla priset, så åtminstone för ett mycket högt pris mot hvad det nuvarande värdet kan betinga. Då skulle man äfvenledes kunna få använda den bevisföringen, att visst kommer det köpet att löna sig, ty sedan inlandsbanans järnvägsnät blir förenadt med bergslagsbanan, kommer trafiken närmast Göteborg och västkusten gifvetvis att i högst väsentlig grad ökas. Jag är öfvertygad om att Riksdagen skulle mycket väl kunna stålsätta sig mot ett sådant anbud att inköpa bergslagsbanan och inkorporera densamma i statens järnvägsnät, ifall för denna bana begärdes ett oskäligt pris. Vidare tänker jag mig, att Riksdagen icke hade reflekterat på ett sådant anbud, utan byggt en bana bredvid. Icke får man därför säga, att det vore Riksdagens mening att konkurrera ihjäl den gamla bergslagsbanan, utan man kan väl tänka sig, att dessa båda kommunikationsleder finge lefva vid hvarandras sida och skaffa den inkomst, hvar och en förmådde. Men skulle bergslagsbanan falla på den idén att neka samtrafik med statsbanorna under förklaring, att man icke kunde gå in på den vanliga samtrafikstaxan, utan ville tillämpa mycket högre afgifter, så förmodar jag, att statsbanorna skulle säga: då bry vi oss icke om någon samtrafik med denna järnväg, utan vi få reda oss ändå. Här är väl att märka, att då allmänna bolaget helt löst påstår, att det *icke kan lefva utan en samtrafikafgift af 10 öre*, under det att rikstelefonen har bjudit 5 öre och anser detta vara tillräckligt betaldt för utväxlingsarbetet, så återstår väl ändock för det allmänna bolaget att *bevisa detta*, och vi böra väl icke här blott tro på ett naket påstående.

På dessa skäl, som jag icke kan fränkänna vitsord, och då jag icke har känt mig öfvertygad af den bevisföring, vi hittills hört, måste jag rösta emot det föreslagna inköpet.

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman, mina herrar! Alla de gånger, då denna fråga förut varit före här i Riksdagen, har jag motsatt mig köpet, och jag gör det nu så mycket hellre, som jag varit i tillfälle att se, att det allmänna bolaget icke har sina anläggningar så väl ordnade, som många velat påstå. Jag har sett, att de ångpannor, som användas af bolaget, befinna sig i mycket dåligt skick, samt att ett par af dem äro lokomotivpannor, hvilka äro mycket svåra att rengöra. Till följd häraf skulle hela denna anläggning behöfva omläggas, hvilket skulle kosta staten betydliga belopp. Äro alla andra mekaniska inrättningar, som tillhöra bolaget, af lika dålig beskaffenhet, som de nämnda ångpannorna synas mig vara, komma ovillkorligen kostnaderna att stiga enormt, om anläggningarna skola bringas i sådant skick, som staten fordrar utaf sina inrättningar.

Ang. inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm.

(Forts.)

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

Då tiden nu är så långt framskriden, skall det icke falla mig in att förlänga diskussionen. Men jag kunde icke underlåta att yttra mig något för att påpeka, att icke allt är i så godt skick, som man uppgifvit. Affären är därför enligt min mening ganska riskabel, och af sådan anledning kan jag, herr talman, icke göra annat än yrka afslag å utskottets hemställan.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte: Jag skall endast yttra ett par ord.

Herr Lindblad talade också om de enskilda järnvägarna. Ja, nog känna vi alla, att det finnes enskilda järnvägar här i landet. Att staten icke kommit att blifva mera enväldig på detta område, torde hafva bland annat berott dels på att staten från början icke kunde rå med alla de anläggningar af järnvägar, som önskades i orterna, dels ock att staten funnit med sin fördel öfverensstämmande att blott bygga de stora så kallade stambanelinjerna och åt den enskilda företagsamheten lämna bibanorna. Men staten har vid många tillfällen köpt enskilda järnvägar, så t. ex. västkustbanan, för stora summor. I år har Riksdagen beslutit inköpa en enskild järnväg, och frågan om inköp af ytterligare en sådan föreligger vid dagens plenum och är af vederbörande utskott tillstyrkt. Af det faktum, att det finns enskilda järnvägar i landet, kan herr Lindblad näppeligen hämta stöd för sin mening, att det nu ifrågasatta telefonköpet icke bör komma till stånd.

Jag vill också uppmärksamma, att frågan om samtrafik med rikstelefonen icke på något sätt är berörd i allmänna bolagets koncession. I de enskilda järnvägarnas koncessioner förekomma däremot, som bekant, särskilda föreskrifter i fråga om samtrafik med öfriga järnvägar.

Ytterligare tror jag, att det äfven från en annan synpunkt nu är en gynnsam tidpunkt att köpa nätet. Det är nämligen så, att allmänna bolaget har planer att anlägga en stor station på Söder. Det är uppenbart, att, om denna station kommer till stånd, den måste betydligt stegra köpesumman, därest köp senare skall ske. Hvad för denna station komme att utgifvas, vore dessutom till stor del bortkastade penningar, då den antagligen, åtminstone ej på länge, komme att behövas för rikstelefonen.

Men, invänder man, priset är uppenbarligen för högt — kalkylerna på räntabiliteten af det nedlagda kapitalet ovissa. Ett sådant påstående är svårt att bemöta, då hvar och en tillmåter det värde åt kalkylerna, han finner för godt. De flesta affärer måste stödja sig på probabilitetskalkyler. Den ene tycker dem talande och bevisande, den andre icke. Jag tror, att här föreligger all den utredning, som kan åstadkommas, och jag tror, att en enskild affärsman icke skulle tveka att på liknande kal-

kyler göra en än så omfattande affär, afseende att konsolidera hans ställning och trygga den mot konkurrens.

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

Herr Nyström: Jag får bekänna, att jag i denna fråga stått mycket tveksam, beroende förnämligast på omöjligheten att granska de kostnadsberäkningar, som i den kungl. propositionen blifvit framlagda. Jag har äfven hyst en annan betänklighet, nämligen att alla utom Stockholm belägna stationer, som nu hafva samtrafik med Stockholm, skulle efter ett inköp af det allmänna bolagets nät mista förmånen af fri samtrafik och betungas med en särskild afgift. Denna synpunkt har äfven blifvit framhållen af herr Palme. Jag har dock nu fått den upplysningen, att vid de tillfällen, då telegrafverket inköpt enskilda telefonnät, t. ex. telefonnäten i Göteborg och Gäfle, den fria samtrafik, som förut ägt rum mellan centralstationen och den kringliggande trakten, fått äga bestånd. Så t. ex. har Göteborg fri samtrafik med Alingsås, och Gäfle fri samtrafik inom en rayon, som sträcker sig ganska långt. I alla fall hafva centraltelefonstationerna fri samtrafik med alla de kringliggande stationer, som befinna sig äfven på ett ganska långt afstånd. Faran för att samtrafiken skulle fördyras och de närliggande trakterna afstängas från fri sådan är alltså utesluten.

Kommer jag då till de kostnader, som angifvits i den kungl. propositionen, och jämför priset å ledningarna nu med det år 1902 föreslagna, så finner jag, att, såsom alla här hafva sett, priset nu är afsevärdt lägre. För stockholmsnätet är det per abonnent 36 kronor lägre och för landsortsnätet ungefär 107 kronor lägre. Nu har man af dessa siffror likvisst icke någon ledning för bedömandet af anläggningskostnaden. Denna kan ju vara så mycket mindre, att det i alla fall blir ett alldeles öfverdrifvet högt pris. Men i den kungl. propositionen finnas några siffror, som härvidlag enligt min åsikt äro fullkomligt öfvertygande, och det är de, som angifva den ursprungliga kostnaden för anläggandet af abonnentledningar inom rikstelefonnätet. Denna kostnad uppgår nämligen till icke mindre än 534 kronor för landsortsnätet och 386 kronor för stockholmsnätet. De siffror, som beträffande det allmänna bolagets nät skulle motsvara dessa siffror, nämligen inköpssiffrorna, voro 1902 för Stockholm 381 kronor eller 5 kronor mindre än rikstelefonens motsvarande anläggningskostnad och för landsortsnätet omkring 100 kronor lägre än anläggningskostnaden för rikstelefonens nät. Om man nu också har den misstanken, att här skulle ske en öfverbetalning, så kan man likväl af denna jämförelse få den vissa öfvertygelsen, att någon verklig öfverbetalning icke skulle äga rum, ty då man får en abonnentledning för omkring 100 kronor mindre, än staten förut betalat för en liknande ledning, är det ju tydligt, att priset icke är oskäligt.

(Forts.)

*Ang. inköp af
de enskilda
telefonanlägg-
ningarna i
Stockholm.*

(Forts.)

Jag vill för öfrigt erinra om debatten år 1902. Då nämndes af en framstående talare, som nu icke längre tillhör kammaren, att, om man vid inköp af en industriell anläggning, på hvilken nedlagts särdeles stor affärsduglighet samt mycken teknisk och uppfinnareskicklighet, betalar anläggningen något högre än vid en vanlig affärsuppställning, detta är något, som är mycket vanligt i affärsvärlden och vid andra tillfällen icke alls väcker uppmärksamhet eller förvåning. Hvarför skulle saken då väcka så stor förvåning och uppmärksamhet nu?

Med afseende å särskildt affären såsom sådan, kan man ju för öfrigt säga, att, om den också icke gifver den fulla materiella valuta, som motsvarar det höga priset, den dock gifver full ekonomisk valuta, ty det kan väl icke vara tvifvel underkastadt, att telegrafverket skall blifva i stånd att icke blott erlægga den ränta, som skall betalas till riksgäldskontoret, utan äfven kunna bestrida hvad som erfordras för en alldeles tillräcklig amortering. Att telegrafverket har förmåga att sköta sådana transaktioner, har framhållits af herr statsrådet och chefen för civildepartementet, och detta är en sak, som hvarje ledamot af kammaren känner, hvilken något följt med telegrafverkets utveckling.

Då det således enligt min uppfattning icke är någon ekonomisk risk att göra detta köp, utan detsamma tvärtom skulle lända till ekonomisk fördel för telegrafverket och staten, då köpet befriar telegrafverket från den oerhörda svårighet, som för närvarande råder, att på ett rationellt sätt utveckla sin verksamhet, befriar det från en svårighet, som kommer att växa med hvarje år af koncessionstiden, har jag ansett med min plikt förenligt att öfvergifva den tveksamma ståndpunkt, som jag intagit till denna fråga, och beslutsamt ansluta mig till Kungl. Maj:ts förslag, hvartill jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder framkommit, gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan, dels och på afslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och fann herr talmannen den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Emellertid begärdes votering; och blef i följd häraf nu uppsatt, justerad och anslagen denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren afslår statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 142 och Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 142 ja mot 63 nej, hvadan kammaren fattat sitt beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 6.

Härefter fanns å föredragningslistan upptaget statsutskottets utlåtande n:o 143, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till inköp af enskilda tillhöriga vattenfall, lämpliga för elektrisk drift å statens järnvägar.

Om inköp af vattenfall för elektrisk järnvägs drift.

I en till Riksdagen aflåten proposition af den 23 mars 1906 hade Kungl. Maj:t, under återopande af propositionen bifogadt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att

dels medgifva, att inköp af sådana, helt eller delvis, i enskild ägo befintliga vattenfall, som inom den närmaste framtiden ansåges komma att för drift af statens järnvägar erfordras och hvilkas inköp icke utan men för staten ansåges kunna uppskjutas, måtte af Kungl. Maj:t beslutas till ett sammanlagdt belopp af intill fem millioner kronor; samt att den afkastning, samma vattenfall kunde komma att lämna under tiden, intill dess de blefve för det med inköpet afsedda ändamålet använda, skulle inlevereras till statskontoret för att redovisas under titeln extra uppbörd;

dels ock bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att i mån af behof, enligt Kungl. Maj:ts rekvisition, utanordna för ändamålet erforderliga medel intill nämnda summa.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Nylander* och *Hammarlund*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Efter uppläsandet af utskottets hemställan begärdes ordet af

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte: Herr talman, mina herrar! Det här föreliggande betänkandet och hvad för öfrigt förekommit i ärendet visa de stora svårigheter, som möta för staten att på ett affärsmässigt sätt handhafva en del af sina angelägenheter. Kungl. Maj:t har här föreslagit anvisandet af ett visst kreditivbelopp för inköp af vattenfall, som kunna

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.*
(Forts.)

erfordras för elektrisk drift å statsbanorna; men statsutskottet har funnit sig icke kunna förorda ett anslag för nämnda ändamål.

Statsutskottet ställer sig i det hela gynnsamt till tanken på användande af elektrisk drift vid statsjärnvägarna, och det synes äfven utskottet viktigt, att staten vid lämplig tid tillförsäkras sig äganderätten till sådana i enskild ägo befintliga vattenfall, som kunde anses behöfliga för ett allmännare införande af elektrisk drift å statsbanenätet.

Statsutskottet finner emellertid, att det af Kungl. Maj:t nu föreslagna sättet icke är det lämpligaste. Under den tid, som förflutit, sedan kungl. propositionen afgafs och till dess statsutskottsbetänkandet förelåg, lärer också, enligt hvad det påstås, den enskilda spekulationen fäst sina blickar på denna fråga och försökt uppdrifva prisen å tillgängliga och lämpliga vattenfall på ett möjligen öfverdrifvet sätt.

Det kan icke förnekas, att staten har att kämpa med åtskilliga svårigheter vid förvärfvande af vattenfall, lämpliga för järnvägs drift. Att i förväg få dessa vattenfall på hand är ofta omöjligt, emedan det i allmänhet är flera delägare i dem och den ene vill sälja genast, medan den andra till äfventyrs är villig till ett lämnande på hand under någon tid. Ofta ställer sig också priset billigare, om man genast kan erbjuda likvid för vattenfallet. Emellertid är det klart, att staten bör noga se sig för vid inköp af dessa vattenfall. Jag är också öfvertygad om, att Kungl. Maj:t, när ett anbud föreligger eller vunnits, kommer att inhämta sakkunnigas mening, om priset är för högt eller icke. Staten synes mig kunna, då det gäller vattenfall, hålla spekulationen inom rimliga gränser, enär det dels ofta finnes flera vattenfall, som kunna ifrågakomma såsom kraftkällor till en viss järnvägslinjes drifvande med elektricitet, dels ock staten icke är tvungen att förvärfva vattenfall för elektrisk drift, då staten nu har ångdrift å sina järnvägar och i de flesta fall under alla omständigheter kommer att hafva den kvar i reserv. Då priset på den elektriska kraftkällan spelar så stor roll för den ekonomiska sidan af saken, är det uppenbart, att elektrisk drift icke lämpligen kan och bör införas, ifall denna kraft kommer att i det speciella fallet visa sig vara afsevärdt dyrare än ångdriften. Då jag förutsätter, att statsutskottets hemställan kommer att bifallas af Riksdagen, hoppas jag emellertid, att därmed icke några alltför stora olägenheter skola vara förknippade. Hvad på mig ankommer, skall jag söka göra allt för att få erforderliga vattenfall på hand, att kunna framlägga frågan om förvärfvet för Riksdagen, som därigenom blir i tillfälle att pröfva hvarje särskildt fall. Men uppenbart torde vara, att härigenom ett eller annat gynnsamt tillfälle till vattenfallsförvärf kommer att gå förloradt. Om Riksdagen emellertid icke vill anvisa det ifrågasatta kreditivet till Kungl. Maj:ts förfogande, skall Kungl. Maj:t, som sagdt, söka ställa sig utskottets finger-

visningar till efterrättelse och söka göra det bästa möjliga af omständigheterna i hvarje särskildt fall.

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.
(Forts.)*

Vidare anförde:

Herr Nylander: Herr talman! Då jag blifvit antecknad såsom reservant vid utskottets betänkande i föreliggande fråga, ber jag att få yttra några ord.

Frågan om drifvandet af våra järnvägar med elektrisk kraft synes alltmera träda i förgrunden bland våra allmänna angelägenheter, och den tid torde icke vara långt aflägsen, då nationen kommer att finna det vara med sin fördel förenligt att i vidsträckt omfattning utbyta ångkraften mot elektrisk kraft. Elektriska kraften erhålles, såsom vi alla veta, på billigaste och bekvämaste sätt från våra vattenfall. Det ligger därför naturligtvis synnerligen stor vikt därpå, att staten i tid vidtager åtgärder i syfte att för sina järnvägars behof komma i besittning af sådana i enskildas ägo befintliga vattenfall, hvilka äro så belägna, att de anses behöfliga för att i större utsträckning kunna åstadkomma elektrisk drift på statsbanenätet. Det har därför synt mig vara välbetänkt af Kungl. Maj:t att framkomma med ett förslag i detta syfte, och jag har för min del inom statsutskottet uttalat den mening, att utskottet bort tillstyrka denna Kungl. Maj:ts framställning om anvisande af ett kreditiv på 5 miljoner kronor för inköp af dylika vattenfall.

Utskottets majoritet har visserligen i sitt utlåtande framhållit den mycket riktiga uppfattningen, att det vore till stor fördel för vårt land, både i nationalekonomiskt och i politiskt hänseende, om våra järnvägar kunde drivas med elektrisk kraft, och utskottet har tillika ansett, att det vore önskvärdt och synnerligen viktigt, att staten kunde för detta ändamål blifva ägare af lämpliga vattenfall, men utskottet har icke nu velat anvisa några som helst medel härför, utan säger, att hvarje särskildt köp bör underställas Riksdagens pröfning, innan penningar beviljas och innan köpet får definitivt afgöras.

För min del befarar jag, att genom ett dylikt tillvägagångssätt priserna skola komma att högst betydligt uppdrias, en farhåga, som också herr statsrådet tyckes dela, om jag rätt uppfattade hans nyss gjorda uttalande. Det kan icke förnekas, att en del säljare hellre skulle taga något lägre pris, om de kunde få köpet afgjort genast och finge penningarna kontant i hand. Villkorliga köp, som skola underställas Riksdagens godkännande, och där säljaren således under kanske årtal ej vet, huruvida affär kan komma till stånd eller ej, betinga otvifvelaktigt anspråk på högre priser, då en säljare ju alltid skall känna det obekvämt att vara bunden en så lång tid utan att därunder kunna afyttra sin egendom till någon annan. I hvilket fall som helst beror

Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.

(Forts.)

det dock, enligt min mening, ytterst på de underhandlare, som staten härvid använder, om dessa äro skickliga nog att kunna på ett nöjaktigt sätt ordna en eventuell uppgörelse.

En hufvudsak är i alla fall, att möjlighet beredes Kungl. Maj:t att, *om* och *när* lämpliga vattenfall erbjudas till inköp för ett rimligt pris, kunna för statens räkning förvärfva desamma; och då jag anser, att detta mål bäst vinnes på det sätt Kungl. Maj:t föreslagit, skulle jag för min del gärna se, att kammaren behagade godkänna Kungl. Maj:ts proposition, till hvilken jag sålunda, herr talman, anhåller att få yrka bifall.

I detta anförande instämde herrar *Branting, Lindhagen, Nyström, Vahlquist, Juhlin, Hammarlund, Karlsson* i Göteborg, *Segerdahl, Röing, Larsson* i Göteborg, *Wijk, Camitz* och *Larsson* i Lund.

Herr vice talmannen: Herr talman! Statsutskottet har ju ställt sig ganska sympatiskt till Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning. Kungl. Maj:ts förslag och hvad statsutskottet har tänkt sig skilja sig ju icke från hvarandra i något annat afseende än rörande själfva tillvägagångssättet vid statens förvärfvande af enskildas vattenfall. Utskottet har, såsom synes, förmenat, att ett lämpligare sätt kunde det vara att under hand förvissa sig om att kunna förvärfva vissa vattenfall till visst pris samt att därefter i förväg göra upp sådana preliminära aftal, som vore bindande för säljaren så pass lång tid, att Riksdagen blefve satt i tillfälle att pröfva dessa köpeaftal.

Statsutskottet har äfven satt i fråga ännu en sak, som Kungl. Maj:t icke synes hafva tagit med i räkningen; och det är, att det fordras stora anläggningskostnader vid dessa vattenfall för att uttaga kraften af desamma. Därför håller utskottet före, att det vore mycket önskligt att få en utredning om kostnaderna i detta senare afseende. Utskottet förmenar alltså, att det ej är tillräckligt med att veta, hvad det eller det vattenfallet kostar i inköp, utan det är lika viktigt att samtidigt få veta, hvad dessa anläggningar skulle kosta i dammfästen, kraftstationer, ledningar etc., så att man på det sättet kunde veta något så när hvilka belopp det vore fråga om, när man gjorde upp en allmän öfversikt öfver hvilka vattenfall borde köpas, och hvad slutligen det hela skulle komma att gå till.

Jag gläder mig för egen del mycket åt det uttalande, som kammaren nyss fick höra ifrån statsrådsbanken. Det tyder enligt min mening på, att herr statsrådet har gillat den tankegång, som ligger uttalad i utskottets förevarande motivering.

Hvad statsutskottet här uttalar är, att man ej ogillar förslaget att inköpa vattenfall för statens räkning för att med den kraft, som därifrån erhålles, utföra järnvägsdrift på statsjärnvä-

garna, men att utskottet anser, att det är ett så vidtgående spörsmål, frågan om statens inköp af vattenfall, att en utredning rörande dels hvad de skulle komma att kosta i inköp och dels hvad kostnaderna skulle bli för att taga ut kraften ur dessa vattenfall bör föregå inköpen. Detta utskottets förslag, som visserligen för närvarande är ett afstyrkande af Kungl. Maj:ts framställning i frågan för denna gång, lägger icke hinder i vägen för Kungl. Maj:t att kunna gå den af utskottet antydda vägen redan nu mellan riksdagarna och låta icke blott föranstalta om en så beskaffad undersökning med åtföljande kostnadsberäkningar, som nu nämnts, utan äfven göra upp aftal med ägare till vissa vattenfall, hvilka aftal för dem skulle vara bindande, tills Kungl. Maj:t varit i tillfälle att låta Riksdagen pröfva desamma.

Med anledning af hvad jag nu haft tillfälle att anföra, skall jag be att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Sjö: Jag begärde ordet med anledning af hvad herr Nylander yttrade om denna sak, då han berörde vattenkraftens nytta för järnvägs drift. Med anledning häraf får jag nämna, att, när vi i statsutskottet behandlat den kungl. propositionen, så har till den varit fogad en utredning om huru kostnaderna skulle ställa sig för att drifva statens järnvägar med vattenkraft. Denna utredning har på begäran af järnvägsstyrelsen verkställts af en ingenjör Dahlander, fackman på området, och han har med sina beräkningar kommit till det resultat, att det skulle bli ungefär 1½ miljon kronor dyrare om året att drifva våra järnvägar med vattenkraft än med stenkol, efter de pris på kol, som nu äro gällande eller voro gällande, när dessa beräkningar uppgjordes. Detta nu till svar på herr Nylanders uttalande i det hänseendet.

Mig synes, som om det icke varit just så synnerligen lämpligt och lyckligt, att den kungl. propositionen kommit fram till Riksdagen i det skick, den nu gjort. Ty genast som propositionen inkom till Riksdagen, genast var det personer, som vände sig till vattenfallsägarne och köpte undan två stycken vattenfall. Detta hade kanske icke inträffat, om icke denna proposition hade framkommit. En af dessa personer, som man gärna kan kalla för jobbare, vände sig genast därefter till järnvägsstyrelsen och, såsom det upplysts, erbjöd styrelsen kraft från detta fall. Han trodde förmodligen, att järnvägsstyrelsen skulle gifva honom en duktig summa i förtjänst på vattenfallet, men järnvägsstyrelsen var klok nog att säga nej. Det svarades nämligen: har ni köpt undan fallet för oss, får ni behålla det för er själf.

Om nu Kungl. Maj:t hade fått sig dessa 5 miljoner beviljade, för att sedermera vidtaga åtgärder för att köpa vattenfall, så kunna herrarne vara förvissade om, att det icke skulle varit så lätt för Kungl. Maj:t att göra upp denna affär, när vattenfallsägarne hade vetat, att Riksdagen hade beviljat en sådan summa.

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift*
(Forts.)

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.
(Forts.)*

Såsom herrarne mycket väl ha sig bekant, beviljade Riksdagen för två år sedan medel till inköp af Trollhättans kanalverk m. m., och i år har man ytterligare beviljat penningar för inköp af vattenfall m. m. vid Trollhättan. Man har äfven beviljat anslag för att aptera dessa fall, icke blott för järnvägs drift, utan äfven för drift af annat slag. Och jag tror, att statens järnvägar där kunna ha något att experimentera med, men det är att märka, att denna anläggning, efter hvad det sagts, kommer att taga en tid af omkring 4 år, innan den blir färdig.

Skulle man nu bevilja medel för inköp af vattenfall, så kanske det komme att dröja en 10 à 20 år, innan man kunde taga dem i anspråk. Därför tror jag, att den utväg, som utskottet anvisar, är den bästa och lämpligaste. Då har Riksdagen i sin makt att på samma gång, som den anslår medel, äfven pröfva hvarje köp, som är uppgjort. Ett sådant förfaringssätt har alltid hittills följts, då järnvägsstyrelsen köpt jord för byggnadsanläggningar eller dylikt. Och jag tror, att det bästa är, att man gör på samma sätt äfven i detta fall.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte: De senaste bägge talarnes yttranden bestyrka ännu mera den åsikt, jag alltid haft, att staten bör söka på ett mera affärsmässigt sätt, än nu i allmänhet sker och kan ske, handhafva den industriella verksamhet, som staten idkar. Herr Sjö framhöll det olämpliga i, att denna kungl. proposition kommit fram, under förmenande, att, om de enskilda veta, att det finnes penningar för inköp af vattenfall, spekulationen skall söka drifva upp prisen så högt som möjligt. Herr vice talmannen sade, att det först borde utredas, hvilka vattenfall vore fråga om att inköpa, innan man kom och begärde något anslag. Men jag undrar, om det varit lämpligt, ifall Kungl. Maj:t angifvit de fall, som borde förvärfvas, om det pekats än på det fallet och än på det fallet, och det sedan sagts: dessa fall behöfvas för den järnvägslinjen och dessa fall för den. Jag tror för min del, att det då först skulle bli svårt att i alla fall hindra spekulationen att falla ned på dessa vattenfall. Jag har visst icke, såsom herr vice talmannen antog, öfvergifvit den ståndpunkt, jag intagit och uttalat vid framläggande af denna proposition, tvärtom, jag vidhåller fortfarande, att det är synnerligen önskvärdt, att propositionen vinner Riksdagens bifall; och jag tror icke, att det blir någon besparing att gå till väga på det sätt, statsutskottet anvisat, utan tvärtom. Men jag har sagt, att Kungl. Maj:ts regering, om Riksdagen icke vill gå med på förslaget om ifrågavarande kreditivs anvisande, skall söka göra hvad på den ankommer för att få de vattenfall, som erfordras för järnvägs drift å statsbanorna, på hand och söka undandraga

dem spekulationen. Huruvida det kan lyckas, är icke godt att säga.

Vidare har det här ansetts, att en fullständig utredning angående anläggningskostnad, montering af vattenfallet m. m. borde föreligga, innan frågan om köp förelades Riksdagen. Det förefaller mig, att man äfven med afseende på den råa naturkraften kan räkna ut, om ett erbjudet pris är skäligt eller ej. Däremot är det ofta svårt att från början angifva, hvad kostnaden för maskinutrustning, ledningar m. m. dylikt kan gå till, enär detta i så mycket beror på, huru vattenfallet skall användas, på hvad sätt kraften skall utnyttjas för järnvägarnes behof. Erfarenheten förut i dag i denna kammare visar, att, när ett förslag till statsförvärf af viss egendom föreligger och man anser, att den enskilde ägaren skulle på försäljningen förtjäna för mycket pengar, det är ytterst svårt, om ens möjligt, att drifva förslaget igenom. Spekulationen i vattenfall, redan nu stor, kan näppeligen helt förebyggas; hvad som härutinnan kan göras skall emellertid, i hvad på regeringen ankommer, ej underlåtas.

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift*
(Forts.)

Herr Christiernson: Nog har jag hört, att statsutskottsvisdomen skulle vara den högsta visdomen inom Riksdagen, men aldrig har det stått så lifigt för mig som i förmiddags, då jag läste ett utskottsutlåtande angående förläggning af vissa regementen och däraf fann, att med anledning af de många omständigheter, som måste tagas i betraktande, så kunde icke utskottet anse lämpligt, att denna fråga hänsköts under Riksdagens pröfning, under det att vi nu läsa i detta betänkande, såsom herr vice talmannen närmare utvecklade saken, att med anledning af de många omständigheter, som förefinnas i denna fråga, bör den i detalj prövas af Riksdagen. Här har äfven framhållits, att det är en betydande summa, nämligen 5 millioner, som det här är fråga om. Men såsom vi veta, gällde det i förmiddags en summa, som gick upp till bortemot fem gånger detta belopp. För min del finner jag, att om det var skäl, som talade för utskottets förslag i den förra punkten, är det så mycket starkare skäl, som tala för en dylik uppfattning i denna fråga, särskildt som vi finna, att järnvägsstyrelsen framhållit, att det bara är en tidsfråga, när tiden är inne för införande af elektrisk drift vid järnvägarne. När vi se, att under den jämförelsevis korta tid, som förflutit, sedan detta anslagsbehof först framställdes, de myndigheter, som pröfvat behöfligheten af den för ändamålet erforderliga summan, funnit sig föranledda att öka beloppet från 4 till 5 millioner kronor, tror jag icke, att man kan säga, att frågans lösning på det sätt, som utskottet antydt, är lyckligast, utan den bästa lösningen är nog den, som Kungl. Maj:t föreslagit. Spekulationer blir det under alla förhållanden, men jag för min del är öfvertygad om, att det kommer att uppstå sådana

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.*
(Forts.)

spekulationer i den största omfattning, om regeringen skall gå den väg, som utskottet föreslagit. Det ha vi sett exempel på, när det gällt inköp af vattenfall, att så fort man får det ringaste nys om, att ett inköp är i fråga, skrufvas priserna upp, medan däremot, om regeringen hade tillfälle att välja på en hel mängd vattenfall, regeringen kan träffa aftal på en lämpligare tidpunkt angående förvärf af dessa fall, än om den skall ingå till Riksdagen med framställning i hvarje fall. Med hvad jag nu sagt vill jag på intet sätt insinuera, att Riksdagens ledamöter skulle vara privat intresserade i frågan såsom eventuella spekulanter. Men det är såsom i den gamla goda tiden, när det var fråga om järnvägarnes sträckning, att det var många enskilda intressen, som spelade in. När Riksdagen skall pröfva de föreslagna inköpen i hvarje särskildt fall, då komma en hel del intressen, visserligen berättigade ur affärssynpunkt, att inverka på frågan, men intressen, som från samhällets synpunkt icke äro berättigade. Jag tror för min del, att regeringen i detta fall kan tillvarataga landets intressen bättre än Riksdagen, ty den utgöres ju af ett fåtal personer i jämförelse med det stora antal personer, som Riksdagens ledamöter utgöra. Och därför blifva i senare fallet de privata intressena större och måste gifvetvis få mera inverkan på frågans afgörande.

Vidare tror jag, att om regeringen har rätt att i detta fall taga initiativ, är det lättare för regeringen att välja mellan de fall, som stå att för rimligt pris förvärfva. Vidare ber jag att, med anledning af hvad som sagts af en del talare och som äfven framhållits i den kungl. propositionen, få säga, att man ju kunde sälja de en gång inköpta vattenfallen, om man fått för många, eller också om ifrågavarande vattenfall icke lämpade sig att använda för järnvägs drift. Men jag tror, att det, om också icke nu, dock om en 20 år icke skall finnas en enda medlem af svenska Riksdagen, som, om vi nu inköpa alla de vattenfall, som finnas att erhålla, skulle anse, att vi köpt för många.

Det gjorde på mig ett pinsamt intryck, när jag under debatten om norrlandslagen hörde, huru man handskas med landets naturrikedomar. Och jag tror, att den tanken då fanns hos litet hvar, att det varit för vårt land mycket bra, om icke dessa rikedomar blifvit bortslösade, såsom de nu blifvit. Och jag tror för min del, att det vore för landets framtid af stor betydelse, om vi nu, när det gäller denna fråga om vattenfalls förvärfvande för statens räkning, stode på den ståndpunkten, att ju flere vattenfall vi kunna erhålla, desto bättre. Det må vara 2 à 3 gånger så många vattenfall, än som behöfvas för järnvägsdriften, så mycket bättre. De medel, vi användt för detta ändamål, skola icke bli ett kapital, som skall förrinna utan nytta, tvärtom. Det kommer att för staten bli af stor betydelse. Det är under dessa förhållanden, jag anser, att, om Riksdagen beviljar det begärda

kreditivet, så, äfven om det visar sig, att frågans lösning på detta sätt icke skulle i allo vara tillfredsställande, man ju icke kan begära, att med detsamma, som denna fråga skall omsättas i praktiken, misstag skall kunna undvikas.

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift
(Forts.)*

Den summa, som äskas, är visserligen stor, men dock icke så förskräckligt stor, om man betraktar den som lärpenningar, då det gäller att åt samhället bevara en sådan kraftkälla som våra vattenfall. Jag tror, att det under alla förhållanden vore klokt, om kammaren bifölle regeringens förslag eller den reservation, som är afgifven. Men därtill torde icke vara några utsikter. Jag tror emellertid, att om regeringen till en kommande Riksdag inkommer med förslag i ämnet, så skall det ha bättre lycka med sig. Utskottets förslag stöter på svårigheter i fråga om förvärfvandet af fast egendom. Det har förut påpekats, att dessa aftal icke skulle vara af bindande natur. Vid ett föregående tillfälle har jag framhållit detta här i kammaren, då ett af regeringen träffadt aftal om inköp af ett visst jordområde af vederbörande jordägare utan vidare bröts. Och vidare, när Riksdagen sedan skulle bevilja medel, visade det sig, att man fick betala dubbelt så mycket, som ursprungligen öfverenskommits. Jag tror, att man äfven i vattenfallsfrågan kommer till samma resultat. Nyttigast vore, om regeringen finge fria händer i fråga om dessa 5 millioner. Ty det är icke något statslöseri. Och skulle verkligen regeringen handskas så med dessa penningar, att det kan blifva tal om slöseri med dem, så ha vi alltid möjligheter, om också icke att få tillbaka penningarna, dock att hålla räfst. Och jag tror icke, att vi böra vara så mistrogna mot de män, som sitta i regeringen, att vi icke skulle vilja lämna i deras händer en sådan blygsam summa, som det här är fråga om, jag säger blygsam i förhållande till de millioner, som förut i dag beviljats till kasernbyggnader.

Under sådana förhållanden ber jag att få yrka bifall till regeringens förslag såsom det lämpligaste och efter min tanke med landets sanna intresse mest förenliga.

Herr vice talmannen: Herr talman! Ja, sedan regeringen nu fått ett så kraftigt understöd från den senaste ärade talaren, är det väl föga värdt att söka ytterligare försvara statsutskottets förslag. Jag skall icke heller göra ett sådant försök, och det är således icke därför, som jag begärt att få yttra mig en gång till vid denna tid på dygnet. Men jag måste göra det, därför att herr statsrådet och chefen för civildepartementet i en hastig vändning råkade skära litet för mycket öfver en kam. Jag får för min del säga, att jag aldrig gjort mig skyldig till, hvad herr statsrådet sade, nämligen att vilja förorda, att man skulle på förhand tala om, hvilka vattenfall det vore, som staten ville och behöfde inköpa. I det afseendet vill jag också nämna, att här

Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.
(Forts.)

föreligger redan — det behöfver jag icke säga herr civilministern — en utredning, som upptager kanske de flesta af de vattenfall, som de sakkunnige anse, att staten borde förvärfva. Men icke ha ens riksdagsmännen, ännu mindre allmänheten, någon kännedom om det därför. Och så förmodar jag, att landets regering fortfarande skall gå till väga i denna fråga, men först efter tillbörlig vunnen utredning af alla på saken i kostnadsväg inverkan förhållanden framlägga förslag för Riksdagen, utan att i detalj angifva, *hvilka* vattenfall, som afsåges. Så har jag tänkt mig, att man skulle gå till väga, och icke så, att i en kungl. proposition omtalades, att det och det vattenfallet, det bör staten köpa.

Men det var en annan sak, som herr statsrådet icke svarat på, och som jag tror, att jag tämligen tydligt framhöll, nämligen att det icke är nog att bara bevilja penningar till inköp af vattenfall, utan det är också fråga om att bevilja penningar till mycket annat, som är nödigt för att taga ut kraften af dessa vattenfall, och det kräfves en utredning äfven om den saken för att få veta, hvad kostnaden kommer att gå till äfven i detta afseende. Ingen som helst utredning härom föreligger i Kungl. Maj:ts förslag. Och det är på denna omständighet, som statsutskottet till viss del har stödt sig, när statsutskottet icke ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning.

Herr Juhlin: Herr talman! Jag har instämt i herr Nylanders anförande och kunde af denna anledning kanske icke ha så mycket att tillägga. Men jag ber dock att få säga ett par ord. Jag tror, att det hade varit lyckligare, om utskottet kunnat tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition. Det klagas allmänt öfver, att allt hvad staten skall köpa och allt hvad staten skall göra, blir så ohyggligt dyrt, och det är en sanning, som vi få bekräftelse på nästan dagligen. Huru skall det kunna bli billigt, när man skall gå till väga på detta sätt, som här alltid förekommit? Jag skall endast erinra herrarne om, att, då Riksdagen beslöt att förlägga exercisfältet för Stockholms garnison utanför Stockholm, det bestämdes alldeles klart, att där skola vi ha det, och på det viset lämnades alldeles fritt spelrum för spekulationen. Och hur har det blifvit? Ja, det kan man knappast tala om, ty det är ohyggligt, på hvilket sätt man dyrkat upp kostnaderna, och det förmodar jag, att det kommer att inträffa i det fall, hvarom nu är frågan.

Jag är också af den åsikten, att det icke varit den allra minsta risk, äfven om man aldrig skulle komma att drifva några järnvägar med elektrisk drifkraft ifrån dessa vattenfall. Ty de komma på ett eller annat sätt att utnyttjas för industriella behof, så i detta fall skulle risken hafva varit den allra minsta. Naturligtvis är det ingen utsikt att vinna något bifall till Kungl. Maj:ts förslag, men jag vill ändå uttala dessa tankar. Med den

kännedom jag har om huru affärer i allmänhet skötas och bedrifvas, hade det varit lyckligt, om Riksdagen kunnat ställa detta belopp till regeringens förfogande, ty jag tror, att penningarna skulle komma att användas i statens verkliga intresse.

Om inköp af vattenfall för elektrisk järnvägs drift.
(Forts.)

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte: Jag vill naturligtvis ej bestrida, att herr vice talmannen uttryckt sig på det sätt, han nyss uppgaf, och att jag således missuppfattat honom. Men mig föreföll det, att hans yttrande gått ut på att framhålla — såsom äfven utskottet ansett — att, då det här är fråga om betydande penningbelopp, *hvarje särskildt inköp* bör underställas Riksdagens pröfning. Kan detta betyda, att Kungl. Maj:t skall komma fram till Riksdagen och säga: här ha vi ett vattenfall. Riksdagen får ingen vidare upplysning om, hvar det ligger, eller hvilket fall det är; blott att det kostar så och så mycket, får Kungl. Maj:t köpa det? Jag föreställer mig, att orden »hvarje särskildt inköp» afsett, att Riksdagen skall få kännedom om, hvilket speciellt vattenfall det är fråga om. Antaget, att man följde vice talmannens mening och således blott angäfve, att här är fråga om ett vattenfall af så och så många hästkrafter, som kostar så och så mycket i montering, så och så mycket i dammanläggningar o. s. v., vore det då någon svårighet för den eller dem, som ägna sig åt spekulationer i vattenfall, vattenfallsutredningar och vattenfallsmätningar, att lista ut, hvilket konkret vattenfall det är fråga om?

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Det vill synas mig, som om man kommit litet på sned i den här frågan. Vi tala oupphörligt om upplysning och utredning angående vattenfall, om hvad kostnaderna skola bli o. s. v. Men det har icke ifrågasatts hvarken af statsutskottet eller någon annan, att Kungl. Maj:t först skulle komma till Riksdagen och fråga hvilket vattenfall, som skall köpas. Kungl. Maj:ts regering skall först göra upp eventuella köp med vattenfallsägarne, och sedan den uppgörelsen gjorts, skall Kungl. Maj:ts regering göra upp förslag angående kostnaden för den montering, som erfordras för att tillgodogöra sig vattenkraften. Men ingen har reda på, hvilka vattenfall, som skola köpas, förrän man gjort upp eventuella köpeaftal. Jag tror för min del, att detta är det reellaste, ty skulle man ställa till Kungl. Maj:ts förfogande 5 millioner kronor, så få vattenfallsägarne reda på det, och då är det gifvet, att man öfverallt skall försöka att drifva upp prisen. Här kan icke vara tal om någon jämförelse med Ladugårdsgärde, ty där hade Riksdagen bestämt, att den platsen skola vi ha. Här återigen får regeringen själf afgöra, hvilka köp, som skola göras, och sedan genom villkorliga

Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.

köp försäkra sig om de lämpligaste vattenfallen, och sedan får man veta, hvad som är köpt.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! En af de talare, som här fört statsutskottets talan, har sagt, att statsutskottet på det hela taget ställt sig gynnsamt mot, ja, i hufvudsak bifallit Kungl. Maj:ts proposition. För min del kan jag icke finna, att detta är förhållandet. För så vidt jag förstått, har Kungl. Maj:t med denna proposition afsett att, då möjligen tillfälle erbjuder sig att göra gynnsamma inköp af vattenfall för statens räkning, kunna vara redo att göra affär och »slå till» för att vinna billigare villkor; men det har statsutskottet sagt nej till. Det har sagt, att Riksdagen bör pröfva affären i hvarje särskildt fall, bestämma, huruvida Kungl. Maj:t skall få göra den affären eller icke. Kungl. Maj:t skall, tänker man, kunna skaffa sig erbjudanden på hand. Nu vet hvar och en, att, då det gäller köp af fast egendom, det icke är så lätt att göra upp en sådan affär »på hand». Det finnes vid en sådan uppgörelse knappast något sätt att binda den andra kontrahenten, om han icke vill stå fast vid sitt bud. Och villkorliga aftal af *bindande* beskaffenhet för någon längre tid torde icke vara så lätt att åstadkomma. Hvad Kungl. Maj:t vill är nog icke så mycket ett uttalande, att vattenfall må förvärfvas för statens räkning som att, när det bjudes tillfälle att göra en affär, också *kunna* göra denna affär. Det är något, som jag icke kan finna vara annat än i högsta grad välbetänkt, att Kungl. Maj:t på detta sätt söker skaffa sig medel att göra sådana inköp, som här äro i fråga. Det är ju icke sagdt, att Kungl. Maj:t kommer att använda hela den summa, som är begärd, men det är i alla fall nödigt, synes det mig, att regeringen, för att kunna handla med vederbörlig säkerhet och snabbhet, känner, att den har penningar till hands, hvilket är den enda möjligheten att kunna köpa billigt, i händelse man vill göra en sådan affär. Vi veta, huru efterfrågan på vattenfall på sista tiden börjat taga allt större fart. Vi ha sett, att i Småland ha i stor omfattning vattenfall inköpts af ett stort konsortium för att användas för enskilda ändamål, och den tiden är nog icke så aflägsen, då det kommer i fråga att i än större utsträckning exploatera vattenfall för industriella ändamål. Mig synes det därför, att det vore klokt att lämna Kungl. Maj:t ett kreditiv, låt vara att det är ett så stort belopp som 5 millioner, för att vara i tillfälle att i tid tillgodose statens intressen i detta fall, utan att priset alltför mycket stegras. Nu har det sagts, och det är mycket riktigt, att man icke kan undandraga Riksdagen att få veta, huru dessa vattenfall skola bringas i det för deras användning erforderliga skick, huru de skola monteras. En sådan in-

vändning är fullkomligt rimlig, men det lärers aldrig behöfva befaras, att Riksdagen icke skall få nödig kännedom rörande sättet för vattenfallens anpassande till sitt ändamål och kostnaderna härför, äfven om man beviljar hvad Kungl. Maj:t begärt. När fråga blir om användning af vattenfallen, måste ju Riksdagen ha sitt ord med.

Om inköp af vattenfall för elektrisk järnvägs drift.

(Forts.)

Jag kan därför i denna fråga icke underlåta att ställa mig på deras sida, som önska bifall till Kungl. Maj:ts proposition, och jag tror, att det vore *framsynt* af Riksdagen att bifalla densamma. Jag har därför velat med detta mitt inlägg så att säga göra en reservation för framtiden, ty jag tror, att det, i fall af ett motsatt beslut, mycket lätt skulle kunna hända, att vi få ångra, att vi icke gått Kungl. Maj:t till mötes.

Med herr Widén förenade sig herrar *Johansson* i Jönköping, *Pehrsson* i Österby, *Warburg*, *Kjellberg*, *Beckman* i Djursholm, *Ericsson* i Alberga, *Johansson* i Öija, *Byström*, *Zetterstrand*, *Söderbergh* i Karlshamn, *Rune*, *Thylander*, *Nilson* i Örebro, *Ström*, *af Callerholm*, *Janson* i Bråten, *Ericsson* i Vallsta, *Centerwall*, *Lindh* i Gäfle, *Nydal*, *Karlsson* i Fjäl, *Olsson* i Älfdalsåsen, *Berg* i Göteborg, *Ekman* i Göteborg, *Asker*, *Lundgren*, *Persson* i Killebäckstorp och *von Schéele*.

Herr vice talmannen: Herr talman! Den siste ärade talaren slutade sitt anförande med att säga, att han trodde, att Riksdagen skulle få ångra, att den afslagit den nu föreliggande framställningen. Jag ber att få säga honom, att jag skulle förvisso ångra mig, om jag skulle motivera ett bifall till Kungl. Maj:ts här föreliggande framställning på de skäl, som framfördes af den ärade talaren. Det är ju vågadt utaf mig, i synnerhet när det berör ett juridiskt spörsmål, att ställa upp min mening gentemot hans, men när han sade, att han trodde, att det icke skulle vara med gällande lag förenligt att avsluta ett för säljaren bindande aftal på det sätt, här ifrågasättes, ber jag att få vädja till stockholmsrepresentanterna här i kammaren, hurusom Stockholms stad avslutar hundratals dylika köp; och äro dessa bindande för Stockholms stads invånare, som är en del af Sveriges folk, skola de väl vara bindande för folket i de öfriga delarne af riket.

Vidare är det icke något hinder för, att en utredning om kostnaderna för montering af vattenfallen företages. Är det icke lika nödvändigt att veta, hvad den kostnaden uppgår till, som det är nödvändigt att veta, hvad köpeskillingen utgör för vattenfallen?

Jag ber att få nämna ännu en gång, att statsutskottet har ställt sig ganska välvilligt mot Kungl. Maj:ts förslag. Stats-

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.
(Forts.)*

utskottets hemställan innehåller icke ett afslag i stort sedt, utan den betecknar endast det, att man vill gå mera försiktigt till väga, och att man vill ha litet bättre klarhet och reda i hvad frågan gäller i dess helhet och sätta Kungl. Maj:t i tillfälle att i sådant förbättradt och utredt skick lägga fram frågan nästa gång, hvilket jag antar kunde bli utan alltför lång tidsutdräkt, ja, kanske till och med till nästa Riksdag.

Hvilken tankegång, som låg i utskottets utlåtande, det trodde jag dock icke, att man behöfde närmare utveckla och allra minst för herr statsrådet och chefen för civildepartementet; det är emellertid, som redan är sagdt, utskottets åsikt, att köpeaftal borde uppgöras under hand, hvilka aftal för säljaren vore bindande till en viss tid, och under denna tid skulle kunna erhållas en utredning, som visade, hvilka och huru stora kostnaderna skulle blifva för uttagande af kraften i vattenfallen, och att det vore meningen, att Riksdagen ånyo i sådant utredt skick skulle få emottaga en framställning i ämnet från Kungl. Maj:t.

Det är en märkvärdig vattenfallsvind, som blåser för tillfället. Det vill synas, som det vore många inom Riksdagen, som trodde, att man aldrig kunde betala för högt för vattenfallen. Men säkerligen kan det komma att inträffa, att om man icke går klokt och förståndigt till väga med inköpen, skall det visa sig, att staten har gjort långt ifrån någon god affär. Är det icke att tillråda i detta fall, liksom i andra, där det gäller att göra affärer, att man handlar klokt och besinningsfullt? Och kan man göra detta endast genom att slå sig på att inköpa vattenfall utan att veta hvad det slutligen skall kosta att göra sig den nytta af vattenfallen, som man tänkt sig? Det torde icke vara möjligt med mindre, än att en sådan utredning erhålles, som det varit utskottets mening, att man skulle få, innan man besluter sig för inköp.

Ja, jag tror, att jag åtminstone i någon mån svarat på hvad som här anförts emot mig.

Herr Martin: Herr talman! Ja, den anmärkning, som herr vice talmannen nyss gjorde, har jag väntat på, och innan den uttalades, gjorde jag mig beredd att bemöta densamma. Han gjorde nämligen en jämförelse mellan Stockholms stads drätsel-nämnd och Kungl. Maj:ts regering. Men det är dock en ovillkorlig skillnad emellan en af Stockholms stadsfullmäktige vald nämnd och Kungl. Maj:ts regering. Stockholms stads nämnd har till underlag för sina åtgöranden vissheten om, att så godt som alla dess preliminära aftal godkännas af stadsfullmäktige. Om Stockholms stads drätsel-nämnd besluter sig för ett inköp, vet den, att i 99 fall af 100 kommer detta att godkännas. Så är icke fallet med Kungl. Maj:ts regering. Med det förslag, som

här är framställt, anser jag för min del, att man ställer Kungl. Maj:ts regering som en sorts agent för svenska staten och Riksdagen, men vill förbehålla sig att i det enskilda fallet dementera agenturen bäst man behagar. Det kan icke vara lämpligt, och säkert är, att om man förfar på det sätt, som här är föreslaget, kommer man icke att nå det mål, man vill vinna, nämligen att erhålla vattenfallen billigare och hindra spekulation, utan spekulatören kommer nog att i stället uppmuntras genom detta förfarande. Den säljare, som inlåter sig på att sälja sin egendom, vill veta, hvem han har att göra med. Kungl. Maj:ts regering säger: »På grund af Riksdagens uppdrag fråga vi: vill ni sälja er egendom?» Säljaren svarar: »Ja, jag vill sälja den» — och han tager naturligtvis till det högsta möjliga pris — »kan ni med all sannolikhet säga mig, att jag får detta pris, skall jag lämna den på hand under ett år eller så». Kungl. Maj:ts regering måste svara: »Garanterat det kunna vi ej. Om ni kan få detta pris, det ha vi ingen aning om. Det kunna vi icke inlåta oss på att besvara.» Det är, mina herrar, omöjligt att göra en affär på det sättet, och min öfvertygelse är, att en sak, sådan som denna, som är en rent affärsmässig fråga, måste med fullt förtroende öfverlämnas åt den verkställande makten. Det är denna, som skall göra upp affären. Gör man icke så, förlorar man helt säkert mycket penningar.

Enligt min öfvertygelse visar detta förslag en brist på praktisk uppfattning af respektive säljares förmåga att iakttaga sina intressen och på deras spekulativa förmåga, som är ganska betydande. Och jag tror, att det vore ytterst olyckligt att bifalla utskottets förslag, hvaremot det, enligt min åsikt, skulle vara mycket lyckligt, om man — för den händelse man vill målet — ville bifalla Kungl. Maj:ts förslag. Jag tror, att man kan hoppas, att Kungl. Maj:t skall handskas förståndigt med de medel, som ställas till dess förfogande.

Herr Widén: Herr talman! Jag anhåller att få yttra allenast några få ord till svar på herr vice talmannens yttrande.

Jag vill därvid ej beröra, hvad jag tror han kallade den »juridiska frågan», i hvilket fall han i visst afseende missuppfattat mig. Den har nyss tillräckligt berörts af en talare på stockholmsbänken.

Denna sida af saken var i allt fall för mig icke något hufvudsakligt. Hvad jag nu vill framhålla är, att jag naturligtvis icke kan tänka mig ett sådant förfarande af Kungl. Maj:t som det, herr vice talmannen utmålade, eller att Kungl. Maj:t skulle gifva sig till att spekulera på vattenfall utan all urskillning. Detta är naturligtvis icke meningen och kommer nog icke heller att ske, utan meningen är väl den, att saken skall handhafvas med klokhed

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.*
(Forts.)

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.*
(Forts.)

och framsynthet. Men för att Kungl. Maj:t skall kunna göra detta, är det enligt min mening i fall som detta alldeles nödvändigt, att Kungl. Maj:t också har penningar till hands eller vet, hvar de finnas att tillgå för ändamålet i fråga.

Samme talare sade också, att man icke bör köpa vattenfall till för högt pris. Ja, just för att man icke skall köpa dem till för högt pris är det, som jag anser det vara alldeles nödvändigt att lämna Kungl. Maj:t de begärda medlen i händer. Skall Kungl. Maj:t förfara enligt utskottets anvisning, få vi nog köpa dem till högt pris; jag tror, att man icke behöfver vara alltför mycket profet för att våga förutsäga, att så måste blifva fallet.

Herr Asker: Herr talman! Jag hade icke ämnat yttra mig i den föreliggande frågan, enär jag ju redan instämt med herr Widén, då han slutade sitt förra anförande. Men med anledning af de ytterligare invändningar, som gjorts i denna fråga om beviljandet åt Kungl. Maj:t af ett anslag för inköp af vattenfall, ber jag att få säga, att jag har anledning antaga, att det är högst få vattenfall i mellersta och södra Sverige, hvilka äro af den betydelse, att de verkligen äro för det här afsedda ändamålet lämpliga. Vidare tror jag, att om man skall köpa vattenfall i de tider vi nu lefva i, så skall man vara »kvick i vändningarna». Jag har anledning säga detta på grund af den erfarenhet jag har från ett bolag i södra Sverige, hvilket nyss inköpt flera vattenfall för att skaffa sig elektrisk drifkraft.

Hvad angår frågan om att man skulle på förhand skaffa sig bindande aftal med säljare och vidare skaffa sig utredning om kostnaden för vattenfallens montering, så vill jag nämna, att, hvad först beträffar inköpet, det i regeln förhåller sig så, att en säljare väl kan binda sig, men han förutsätter då, att han får en icke obetydlig handpenning, som skall utgå, äfven om något köp icke blir af. Jag undrar också, om någon vill sälja utan en sådan förutsättning, då han ju härvidlag faktiskt förbinder sig att icke sälja till någon annan under den jämförelsevis långa tidsperiod, som förgår, innan utredning om hvad monteringen af vattenfallet skall komma att kosta hinner blifva verkställd och innan Riksdagen sedan hinner pröfva frågan. — Komma vi så till kostnaderna för monteringen, så äro de icke små. Jag kan upplysa, att utredningen om monteringen af Lagans vattenfall kostade 10,000 kronor. Det är således i många afseenden nödvändigt för regeringen — om den skall kunna under hand träffa bindande aftal rörande inköp af vattenfall — att ha medel till sin disposition för att därmed kunna betala åtminstone utredningen om kostnaderna för monteringen. Jag tror, att den tidpunkt är inne, då svenska Riksdagen med fullt förtroende kan låta regeringen få den summa, som här blifvit af regeringen

ifrågasatt för inköp af vattenfall i mellersta och södra Sverige. Hvad åter norra Sverige beträffar, vill jag icke säga, att icke där finnas många vattenfall med fullt tillräcklig vattenkraft, men detta blir en senare fråga, nämligen när vi kommit så långt fram i tiden, att vi kunna föra den elektriska kraften på längre afstånd, än nu är fallet, utan att därvid förlora för mycken kraft. För närvarande är det ju så, att, redan när det är fråga om så kort afstånd som en 10 à 11 mil, mycken kraft går förlorad, när den skall ledas ned till det ställe, där den skall användas. Men det kan ju hända, att man för framtiden lyckas bättre därmed. Därom vågar jag icke uttala mig, ty detta är en sak, som hör till det elektrotekniska området. Men jag föreställer mig, som sagdt, att det skall komma att härmed lyckas allt bättre och bättre och att vi omsider skola komma så långt, att vi skola kunna leda den elektriska kraften betydligt längre, än som nu är beräknadt såsom möjligt. Det säges ju också, att amerikanarna i den vägen kommit åtskilligt längre än vi.

*Om inköp
af vattenfall
för elektrisk
järnvägs
drift.*
(Forts.)

I alla fall ber jag för min del, herr talman, att, i det läge frågan nu befinner sig, få instämma med de talare, som här yrkat bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, framställde herr talmannen proposition å de därunder gjorda yrkandena, och afslog kammaren utskottets hemställan och biföll Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

§ 7.

Härefter föredrogos hvar för sig och blefvo af kammaren godkända statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 128, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående särskildt penningtillskott till vissa värnpliktige;

n:o 129, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förläggande af en skeppsgossekår till Marstrand;

n:o 130, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående pension åt extra ordinarie kontorsskrifvaren Lars Jönsson;

n:o 131, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående höjning af pensionen åt afdelningsingenjören G. Ahlgren samt beviljande af pension åt afdelningsingenjören J. T. Calander;

n:o 132, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde hufvudtiteln gjorda framställning om anslag till en norrländsk nyodlingsfond;

n:o 133, med anledning af kamrarnas återremiss af den i utskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, intagna punkten n:o 54, i fråga om särskildt understöd till synnerligt betungade väghållningsdistrikt;

n:o 134, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af mark från lotten n:o 1 af Dalby kungsgård i Malmöhus län;

n:o 135, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af äganderätten till kronans till Torsebro krutbruk hörande fastigheter;

n:o 136, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användande af en kronan tillhörig tomt vid Kiiruna järnvägsstation till plats för landstormsförråd;

n:o 137, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användande af en kronan tillhörig tomt vid Bastuträskis järnvägsstation till plats för landstormsförråd;

n:o 138, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter gårdsägaren Lars Vilhelm Dahlbergs i Piteå hustru Fredrika Vilhelmina Dahlberg, född Nordström;

n:o 139, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter banvakten Johan Werner Stålbergs änka Charlotta Cecilia Stålberg, född Wallin;

n:o 140, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt aflidna banvakterna Johannes Nilssons och Jöns Perssons änkor; samt

n:o 141, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för statens räkning af Örebro—Svartå järnväg.

§ 8.

Herr *A. F. Vennersten* aflämnade en af honom och herr *C. H. P. af Burén* undertecknad motion, n:o 165, om afslag å Kungl. Maj:ts proposition angående en mellan Sverige och Tyska Riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m.

Denna motion blef på begäran genast hänvisad till bevillningsutskottet.

Vidare afgaf herr *C. J. Ödman* en motion, n:o 166, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om godkännande af förslag till öfverenskommelse mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag, aktiebolaget Gellivare malmfält och trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, angående viss grufegendom m. m., hvilken motion på begäran bordlades.

§ 9.

Anmäldes och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från sammansatta stats- och lagutskottet:

n:o 127, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till förlikningsmän för medling af arbetstvister, och

n:o 128, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående medling i arbetstvister dels ock en med föranledande af propositionen väckt motion, samt

från bevillningsutskottet:

n:o 129, i anledning af väckt motion om bestämmande af tullen å maskiner och verktyg efter vikt m. m.,

n:o 130, i anledning af väckt motion rörande tullbehandlingen af vissa för fartygs byggande m. m. afsedda materialier och skeppsförnödenheter,

n:o 131, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 3 § 7 mom. i förordningen angående mantalsskrifning den 6 augusti 1894, och

n:o 132, i anledning af väckta motioner om viss ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af malt-drycker m m.

Vidare anmäldes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till dels Riksdagens förordnande, n:o 134, för ledamoten af Riksdagens Första Kammare f. d. justitierådet J. F. I. Afzelius att vara kommitterad för tryckfrihetens vård, dels ock Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 135, angående en allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter, och

n:o 136, om ändring eller upphäfvande af mom. 7 i kungl. brefvet den 17 oktober 1778 m. m.

§ 10.

Härefter anmäldes och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels, n:o 2, till riksdagsbeslutets slutmening, dels ock till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 33, angående förordnande för en tryckfrihetskommittérad,

n:o 34, angående befogenhet för riksförsäkringsanstalten att för arbetare, som i anstalten försäkras för olycksfall i arbetet, upptaga jämväl försäkring för olycksfall, som inträffa utom arbetet, och

n:o 35, angående framläggande af förslag till lag om dödande af bortkomna handlingar.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion angående ändring af §§ 106 och 107 regeringsformen;

statsutskottets utlåtanden:

n:o 146, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående disposition af den för statsverkets räkning utarrenderade delen af kronolägenheten Halmstads slottsjord; och

n:o 147, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till kronolägenheten Halmstads slottsjord hörande område;

bankoutskottets memorial n:o 12, angående instruktion för nästa Riksdags bankoutskott; samt

lagutskottets utlåtande n:o 50, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöröromålen beviljades herr *E. O. V. Wavrinsky* i Stockholm under 14 dagar f. o. m. den 17 maj.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,32 på natten.

In fidem
Herman Palmgren.
